

Elisabeth Kuylenstierna-Wenster

Liten blir väl stor. En berättelse för unga flickor

Åhlén & Åkerlund. Stockholm. 1923.

[– Läs mer om verket här](#)

Det avbildade exemplet tillhör Göteborgs universitetsbibliotek.

Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga restriktioner. Vid användning ber vi att du hänvisar till Göteborgs universitetsbibliotek och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:

<https://lb.se/författare/KuylenstiernaE/titlar/LitenBlirVälStor/faksimil?om-boken>

Permanent länk (URN):

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb1486203-faksimil>

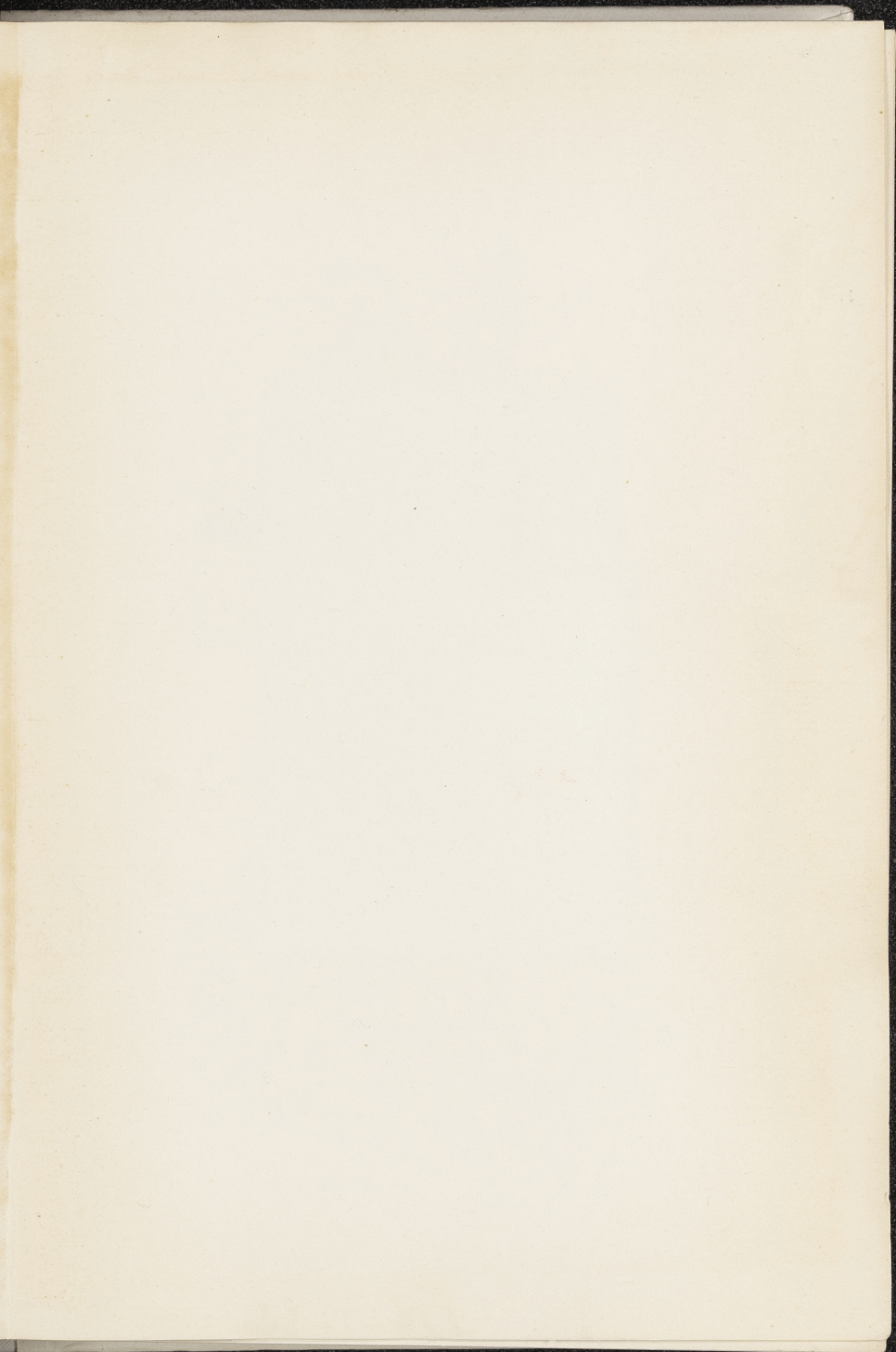
LITEN BLIR VÅL STOR

*En berättelse
för unga flickor av*

Elisabeth Kuylenstierna-Wenster

Persy-
Bamb-
Su.

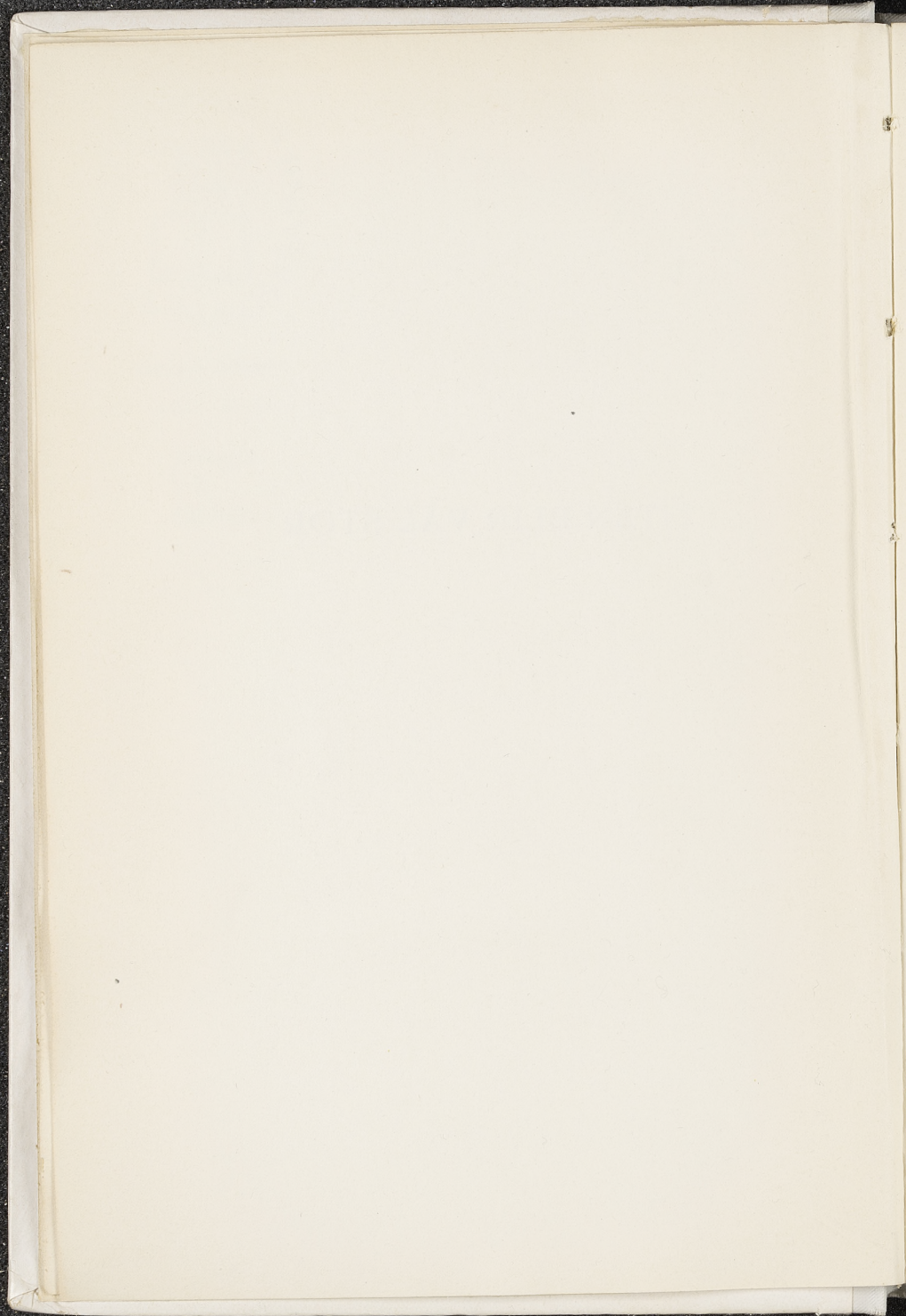

Allmänna Sektionen

Pedag.
Sv.
Barnb.

LITEN BLIR VÄL STOR

LITEN BLIR VÄL STOR

EN BERÄTTELSE FÖR UNGA
FLICKOR

AV

E. KUYLENSTIERNA-WENSTER

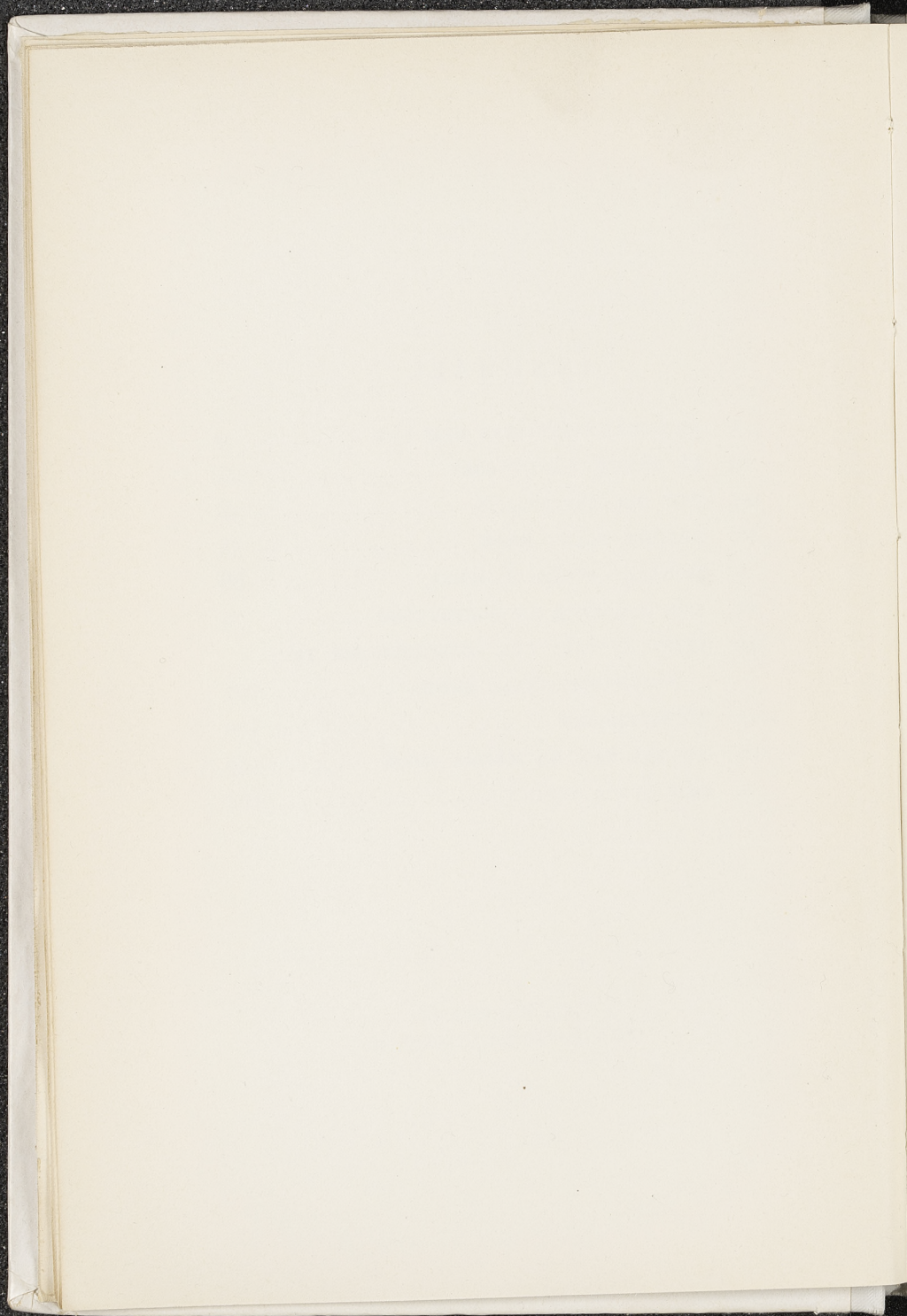

STOCKHOLM
AHLÉN & AKERLUNDS FÖRLAG

STOCKHOLM 1923
NORDISKA BOKTRYCKERIET

INNEHÅLL:

I.	HURUDANT MONIKAS HEM VAR	9
II.	SÅ LÅNGT, LÅNGT BORT	21
III.	FRU BERGBYS SVANTE	38
IV.	BERÖMT FOLKS BARN	56
V.	MONIKAS STORA NUMMER	68
VI.	KAN JAG VARA EN BORTBYTING	79
VII.	LITET AV VART OCH FÖRBEREDELSE TILL NÅGOT SOM SKALL HÄNDA	101
VIII.	FÖDELSEDAGEN	120
IX.	EN SAK KAN HA MÅNGA SIDOR	140
X.	DEN GLADA FESTEN	161

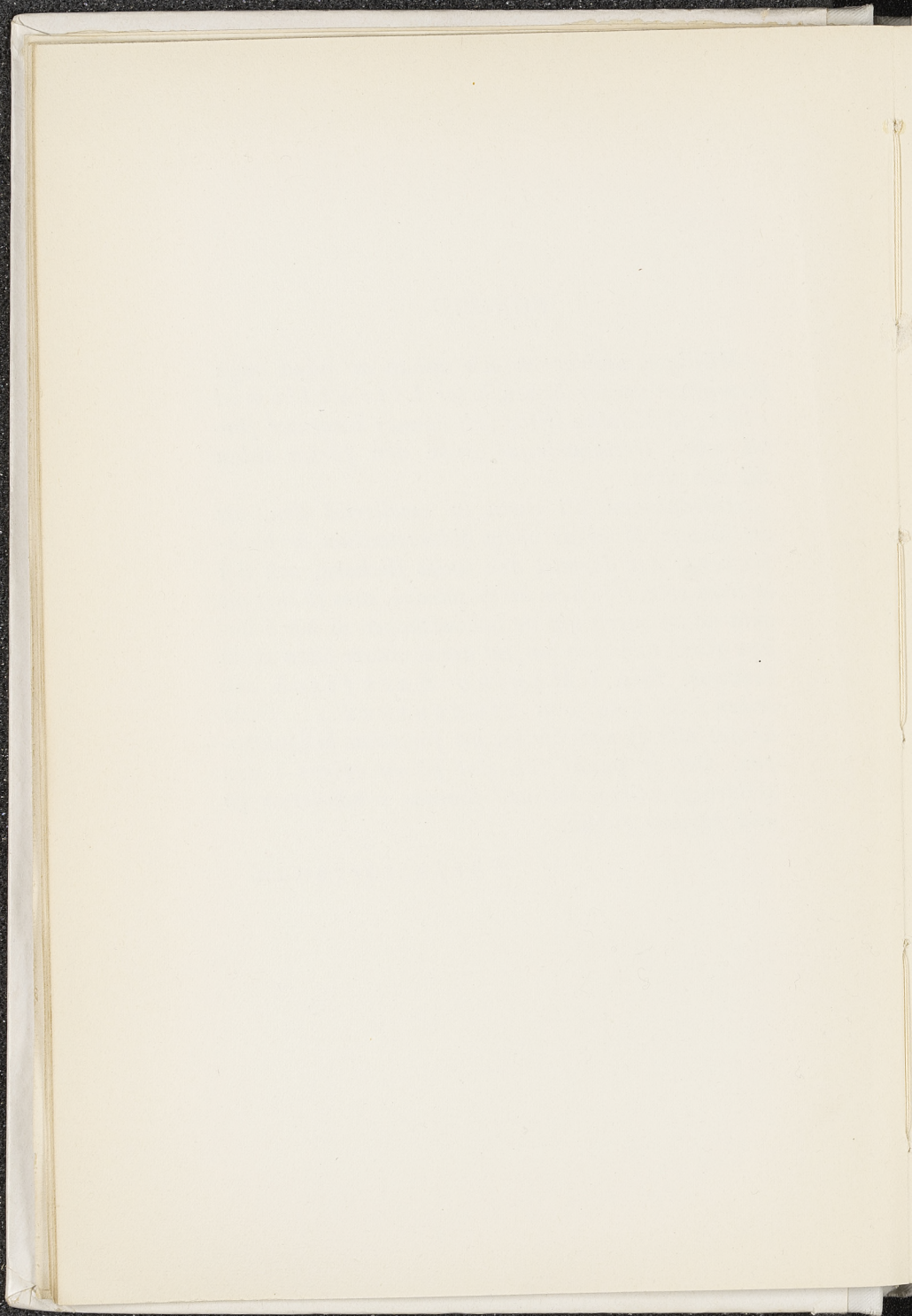

FÖRORD

Möjligen undrar en och annan av mina unga läsarinnor varför boken heter *Liten blir väl stor*, då *Monika Wibe* och hennes kamrater förbli tolv-, trettonåringar ifrån den första sidan till den sista.

Anledningen till titeln är emellertid den, att ert liksom *Monikas* nästa åldersstadium är backfischens; det närmast den unga flickans, och då är liten stor. För dem av er således, som få lust att veta något mera om de bekantskaper ni här i boken gjort, talar jag om, att deras vidare öden skola berättas, först i *Monika Backfisch* och sedan i *Sjung om studentens...* Dock är det alls ej nödvändigt att fortsätta bekantskapen. Det är punkt och slut på en episod i den skildring, vilken härmed lämnas i händerna på min käraste publik.

Författarinnan.

I.

Hurudant Monikas hem var.

Alla äro ense om, att ingen villa i hela staden ligger vackrare och är mera tilltalande än Värnen. Det namnet hade den fått, därför att för århundraden sedan här legat en värn eller vall, vilken skyddat staden.

Nu går en bred, trädplanterad esplanad förbi den, åt ena hållet med allmänna landsvägen som fortsättning, åt det andra stadsgator. Som man kan förstå, är det här varken fråga om Stockholm eller Göteborg, men det finns andra mer eller mindre trevliga städer i Sverige, och Värnen har förmånen av att ligga i en riktigt trevlig stad med många gröna oaser, fastän det tyvärr är ett stycke till vattnet.

I den stora, väl uppvuxna trädgården, har dock Värnens ägare, doktor Wibe, anordnat både en damm och ett muntert plaskande springvatten. Bronsdelfiner spruta ur öppna gap ut klara vattenstrålar, som uppfriskande regna ned på yppiga utländska plantor. Doktor Wibe är icke läkare utan ägnar sig åt naturvetenskapen och har nog

rest jorden runt ett par gånger om, vilket alls icke hindrar, att han nu är på väg att för tredje gången och grundligare än någonsin företaga en forskningsfärd. Huvudsakligen skall den gälla Afrika för att studera dess folkstammar.

I det Wibeska hemmet talas det om världsdelar på samma sätt som alldagligt folk talar om Ystad och Haparanda, och knappast ens med så pass aktning för avståndet.

Dock har verkligen Lolo Wibe, det är doktors hustru, vissa betänkligheter för denna resa, vilken skall omfatta ungefär ett år. Hon är själv filosofie licentiat med brinnande lust för studier och absolut ingen smak för husliga sysslor — men det är Mick!

Bara det att tala om för henne, att hon ej skall få se far och mor på mycket länge, är sannernligen så svårt, att Lolo uppskjutit det vecka efter vecka, allt under det hon sagt till sin man med sin mest bevekande röst:

»Kan inte *du* förbereda Mick, Otto; du har bestämt lättare för det?»

»Nej, min hjärteblomst», svarar doktorn, »*det* kan jag inte åtaga mig, eljest vet du att jag inte nekar dig något, och en sak måste du lova mig, Lolo! Svik inte mig. Jag vill inte tänka mig en enda resedag utan min kära lilla kamrat. Hela den dyra expeditionen blir totalt förfelad utan dig.»

»Och jag skulle inte kunna låta dig resa en-

sam», svarade Lolo allvarligt. Det är ju alldeles klart, att hennes liv och hennes tankar höra samman med honom. »Men», tillägger hon tvekande, »går det inte att ta Mick med? Hon är ju tolv år och ovanligt utvecklad.»

»Nej, det är absolut omöjligt», försäkrar doktorn, »ingen skulle vilja det hellre än jag, det kan du väl begripa, men hon orkar naturligtvis inte vara med om våra strapatser i bergen, i öknen, på floderna. Och var skulle vi göra av henne, vem skulle vi lämna henne till under våra botaniska exkursioner eller andra strövtåg? Varken du eller jag skulle ha ro ett ögonblick. Nej, här har vi tösen i gott förvar hos mormor och flickorna. De är ju som mammor för henne alla tre.»

»Flickorna» voro husets tjänarinnor, av vilka den yngsta fyllt trettiofem år, de två andra voro mellan fyrtio och femtio. De hade grott fast vid familjen och flätat in sina intressen i husbond-folkets, så att de ej kunde slitas därifrån.

Kokerskan, Maria, var mycket rödblommig som en välmående kokerska bör vara. Hon klagade aldrig över annat än ömma fötter och kaffets försämring, men ingendera av dessa onera tog på hennes humör. Hon var god som en solid guldklump, och hennes kök liksom återspeglade denna gemytlighet, ty allting sken därinne, både väggar och kopparkärl och golv och spis.

Så var det Hanna, den äldsta. Hon städade

och dukade, diskade och hjälpte till vid tvätterna. Hela villans inre utseende berodde på henne, och dammkornen flögo förskräckta långa vägar, så snart hon visade sig, liten och rörlig, nästan som en viftande, energisk dammvippa, hela den skinn-torra varelsen med fart i varenda tum, och en näsa så smal och lång, att den hängde ned mot munnen. *Hon* kunde bli ond, flygande, gnistrande, ettrande ond, men det gick snart över, och då var hon mild som ett lamm. Tolv rum skulle lyda hennes kommando och se ut, som om allt vore splitternytt och fint. Parkettgolven voro glatta som isbanor. Salongens kristallkrona med de tusentals prismorna glittrade ofördunklad året om. De breda tavelramarna kunde tummas på utan att fingrarna strax därefter måste sköljas, och de otaliga dyrbara prydnadsföremålen hade varken fläckar eller andra defekter. Hanna slog aldrig sönder något, men det tog tid, innan hon blev färdig, och hjälp skulle hon ha till golv och trappor. Ingen var gladare än Mick när hon hörde, att hjälpfrun skulle komma, ty Doris Andersson, hjälphustruns lilla dotter, brukade då få följa med eller — nu när flickorna blivit större och gingo i skolan — komma på eftermiddagen. Och Mick beundrade Doris och tjusades av hennes muntra påhitt.

Slutligen må också något sägas om Elvira, egentligen mormors Elvira, fastän hon, sedan Micks dadda ansetts obehövlig, också hjälpt »lil-

lan» att kamma och kläda sig; vidare skulle hon laga och och stoppa och vara till hands, när en otålig röst ropade: »El-vi-ra!»

Elvira såg ut som ett långt rakt grässtrå, på vars topp en liten Marie Nyckelpiga gungade. Det var huvudet med blankt, glänsande hår, mycket hår, som föll ned över kinder och öron. Hon var så fin och talade så fin stockholmska, läste fina böcker och sydde fina broderier.

Friherrinnan, det var mormor, kallade hon alltid »frinnan». Mormor var mycket fäst vid Elvira, och vart friherinnan Malmstråle reste, fick Elvira fara med.

Eftersom vi nu hunnit till mormor, är det så gott att också beskriva henne. Hon var inte alls en sådan där gammaldags barnboksmormor med glasögon på näsan, ett blitt, vissnat ansikte inom ramen av en spetsmössa, utan en mycket ungdomlig dam med en oändlig massa bekanta och många slags sysselsättningar. Det hade kräfts rätt mycken övertalning för att hon skulle åtaga sig Mick, medan föräldrarna voro borta. Visserligen bodde hon annars hos doktor Wibes, då hon fann det bekvämare än att själv ha hushåll; hon brukade dock sällan vara hemma. Morfar översten var död, och den stora egendomen de bött på, såld, men litet varstans hade mormor barn, släkt och vänner, så det skulle bli en stor uppoffring för henne att hålla sig stilla på Värnen.

Mick eller Monika, som hon var döpt till och

kallades i skolan, borde däremot, enligt doktor Wibes åsikt, icke flacka och fara. Hon hade varit ett litet svagt kräk de första levnadsåren och måste aktas.

Far och mor hade förstås varit mycket förtjusta, när de stodo och tittade på sin lilla nyfödda, sprattlande unge, men Lolo visste rakt inte, hur man skulle handskas med en sådan där levande docka. Hon hade aldrig lekt med dockor och aldrig tyckt om småbarn. Som väl var, visste dadda besked om precis allting, och då blev det i början mest bara att beundra det nätta pyret, när det var mätt och rent, och att bli utom sig av förskräckelse, när pyret skrek, så att hela det eldröda ansiktet låg i rynkor och näsan vart mycket bredare än den var lång.

Far försvann vid sådana tillfällen, mor däremot frågade hjärtängslig, om Mick blivit sjuk, om de borde skicka efter doktorn, men dadda sade lugnt: »Nej då, det är bara viljan, som växer på lillan.»

När Micks små smala, vingliga ben buro henne, och hon kunde stå lull, var ju en mycket märklig dag, fast den ej kunde jämföras med den, då hon började jollra och forma sina egna små ord.

Och när hon kunde sjunga sina första visor, var det än högtidligare. Far och mor sysselsatte sig nu så ivrigt med henne, att förståndsutvecklingen gick en smula för raskt. Doktorn förma-

nade: »Sakta i backarna», och doktor Wibe rättade sig lydigt efter tillsägelsen samt återvände till sina herbarier, kartor och böcker.

Mor Lolo lydde också. Att leka med Mick förstod hon sig inte på, när inte leken skulle gå ut på att lära, och hon ville visst inte överanstränga sin lilla tös. Hon köpte ett stort, vackert dockskåp, alldeles färdigmöblerat, för hon tänkte sig, att hade man ett sådant, kom väl den roliga leken av sig själv. Men Mick brydde sig inte det minsta om de fina dockrummen; sedan hon petat sönder några möbler, lät hon alltihop vara, till dess hon en dag nere i källaren fick fatt i en stackars halvt utsvulten mus. Den bar hon upp och installerade i dockskåpet, bäddade åt den i sängen med sidensparlakanen och matade den på dockfamiljens silverfat.

Det, som skulle roa Mick, måste röra sig, därför var gungan i trädgården hennes mycket goda vän. När hon flög upp mot trädtopparna i den, skrek hon av glädje. Rullband och hopptåg dugde också. Och grodor och kattungar och hundvalpar, men inga andra jämnåriga flickor än Doris. Till och med sedan hon fått skolkamrater, var det alltid Doris Andersson, som hon helst ville bjuda hem.

Fast Mick hade skåp och hyllor fulla med leksaker, som hon inte frågade efter, var hon ytterst angelägen om, att ingenting skulle ges bort och ville aldrig på sina bjudningar, att de främman-

de barnen skulle fingra på henne tillhörigheter. Hon kunde både bitas och rivas, om de ej godvilligt lämnade en leksak ifrån sig, och detta gällde isynnerhet ifall det var någon sak, som Mick själv verkligen sysslat med, till dess den blivit illa åtgången, en öronlös björn eller en svansberövad häst ömmade hon livligast för.

Värnen har varit och är den plats, där lilla Monika Wibe trives bäst. Hon har under årens lopp fått företaga resor med far och mor både till Norge, Danmark och Tyskland, men alltid längtat hem och varit — som doktor Wibe uttryckt det: »ett mycket omoget resällskap.»

En enda gång, och det var sistlidna sommar, hade den utländska resan varit odelat angenäm för alla parter; Wibes skulle ligga på Rügen under juli och augusti, och mor hittade på ett förslag, som hon skyndsammast meddelade far.

»Du Otto, låt oss ta Doris Andersson med! Bättre resällskap kan inte Mick ha. Medan vi är ute på våra kära strövtåg, får Fräulein Stick och Hanna se om dem. Doris är så förständig och så ovanligt begåvad. Jag är alldeles övertygad om, att Mick lär sig lika bra, om inte bättre, tyska, när Doris föregår henne med sitt exempel, och efter vi nu tagit den där Fränlein Stick för sommaren, så ha de henne att prata med. Jag tror, att det blir ett överdådigt arrangemang.»

Doktor Wibe trodde ögonblickligen detsamma,

och så kom det sig, att Mick fick en sommar i sin smak, fastän hon ej var på Värnen. Lilla Doris plågades visserligen ej sällan av längtan efter det tarvliga hemmet i hyreskasernen och skrev rörande brev till sin knogande mamma, till stackars pappa, som led av någon underlig nervsjukdom, så att han inte orkade arbeta och till syster Gerda, vilken nyss fått plats som springflicka hos en modist. Småsyskonen, Harry och Elsbeth, fingo nöja sig med granna vykort.

Fru Wibe hade räknat ut det alldeles riktigt med tyskan. Doris starka, rediga hjärna tillägnade sig ytterst snabbt det främmande språket, så att hon vid hemkomsten talade det ganska obehindrat och läste det hjälpligt.

Denna sommar hade emellertid Wibes stannat hemma på Värnen, vars stora, vackra trädgård i Micks tycke var ett paradiset under alla årstider, antingen hon rullade sig i saftigt gräs, plockade frukt, gjorde snögubbar, eller tidigt på våren började klättringen i träden för att se, om det syntes till några fågelbon. Dem rörde inte Mick, men det var väldigt spännande att upptäcka ett kanske ej ens ännu färdigt rede. Att plocka blommor var också roligt en liten, liten stund, och om mor satt vid sitt skrivbord, för då tassade Mick på tå in och ställde sig så, att hon kunde låta sina blommor glida ned över mors huvud på hennes bok eller papper.

Mor såg förstås strax upp, nickade och sade:

2 *Liten blir väl stor.*

»Tack skall du ha!»

Mer blev det inte, sedan lågo blommorna där, men Mick dyrkar mor. »Hon är det sötaste, vackraste, stiligaste i hela världen. Hon har ögon som djupa grottor med tjockt med svarta ädelstenar i, och hon är som gräddgult handskskinn i ansiktet med så litet, litet rött på kinderna. Men mors mun», säger Mick, »den är röd, och så är den så mjuk och varm och sprallig.»

Detta anförtror Mick sig själv, till exempel medan hon gungar, för då tänker hon bäst, inte när hon gungar väldigt högt, men när hon har saktat farten och liksom bara dallrar i luften.

Hon kan också se far för sig, men det är ingenting att så där beskriva, »för han är bara brun, både håret och ögonen och ansiktet, sådan som läder, slätt och bussigt.»

Sommaren är snart slut nu. Om en vecka börjar skolan, och fast Mick är den styvaste i klassen, är inte själva skolan rolig, men läxläsningen, isynnerhet när mor hjälper henne. Då blir det fart i böckerna. Grammatikregler och årtal och bibelspråk kila av sig själva in i huvudet och ta med sig en hel massa annat, som de aldrig talar om i skolan, och som är tiotusen gånger roligare än själva läxan.

Det händer, att Mick helt förtjust utbrister:

»Vad du kan vådligt mycket, Lolo!»

Mor tycker inte, att det gör något, att hennes lilla flicka helt kamratligt kallar henne vid för-

namn. En gång ska de ju bli goda kamrater, fast det är tjugu års åldersskillnad emellan dem.

»Så mycket skall du också kunna en gång» säger mor, »och kanske ännu mera — nästan så mycket som far.»

»Nej du, då blir jag för lärd. Det vill jag inte.»

Och Mick ser bistert energisk ut, rynkar pannan och sluter läpparna. Mor skrattar och stryker henne över det ljusa, ostyriga håret, som det aldrig är tal om att få bukt med i en fläta. Mor tycker allt, att hennes Mick är ett litet prakt-exemplar, men efter hon nu vet det, och är glad för det, vill hon inte svika sina andra intressen med äldre rätt, och framför allt inte sin käraste vän och kamrat. Bara han hade velat avstå från den långa forskningsfärden, men det kunde han ju inte. Och att han skulle vara ensam? — Nej, han *vill* ha henne med. Det var som en öppen famn att kasta sig i.

»Du Otto, du», säger hon en morgon, »i dag är jag väl tvungen att förbereda Mick, annars kanske hon får höra av någon annan om resan.»

»Ja, det är nog bäst du gör det. Jag tror inte, jag kommer hem förrän i kväll.»

»Store, starke karlen feg?»

»Åtskilligt.»

»Du tycker allt det är synd om mig, som inte kan klyva mig mitt itu.»

»Nej Lolo, allt halvt är vidrigt. Och nästa

gång vi reser, får Mick följa med. Säg henne det. Vi ska efter den här Afrikatrippen stanna hemma och vänta på henne, tills hon blir stor, men hon får raska på.»

»Ja, vi ska vänta sedan, men — det hjälper inte stort nu.»

»Mod i hågen, Lolo — tänk på, att jag kom först — nej, vetenskapen kom först, så jag — och så Mick.»

II.

Så långt, långt bort.

»Här är jag! Är det mig du söker, Lolo?»

Mick hoppade ned ur gungan, en smal och smidig tös i en bredrandig röd- och vit bomulls-klänning, ur vars halsringning en mager, solbränd hals lyfte upp ett nätt huvud med flygande ljust hår, tunna kinder, stora svartgrå ögon och en mun, som med tiden skulle bli något annat än den nu var.

»Ja, Mick, jag ville — jag är tvungen — det är något, jag skall tala om för dig.»

Mor lade ena armen om sin flickas skuldror. Vad det barnet sköt upp i höjden! Lolo kände sig liten — hon var knappt medellång — bredvid sin skrangliga planta.

»Är det något skojigt», frågade Mick förvåntansfullt och tittade upp i det vackra ansikte hon älskade, men då märkte hon på dess uttryck, att hon frågat dumt och blev alldeles tyst, kröp endast intill mor, och så gingo de tätt slutna intill varandra över den stora gräsplanen till utsiktsskullen med sin soffa och sitt stenbord.

När Mick var liten, trodde hon, att man däruppiifrån kunde se hela världen, men nu visste hon bättre. Vad man såg, var endast ett stycke fredlig landsbygd i Sverige, och far hade på jordgloben visat henne, hur litet hela Sverige var.

Strängt taget gjorde det Monika detsamma med storleken, för hon kunde i alla fall inte se längre eller mera på en gång än fälten och gårdarna, kyrkorna och åsryggen nedanför utsiktsskullen. Och det var så tryggt att veta, var allting låg, och hur allting såg ut. Hon satt här ibland och läste. Tittade hon då upp, behövde hon aldrig känna sig främmande.

Lolo sätter sig på bänken, och Mick klänger upp på bordet. Bägge två äro skrämde, den ena för det hon vet, den andra för det hon inte vet, men som förändrar mor för henne, och det är anledning nog att få otäck hjärtklappning.

»Säg det nu», utbrister Mick häftigt.

Då blir mor mycket blek, och det hjälper inte, att hon gör rösten glad och stark, det hörs i alla fall, att hon är ledsen, när hon säger:

»Far och jag ska resa utrikes.»

»Kan du inte ta mig med, Lolo?»

»Du ser väl helst du slipper lämna Värnen, lilla Mick!»

»Ja, det gör jag förstås. Man blir så trött och yr i huvudet av att gå hela dagen i muséer och så'nt. Du vet, jag bryr mig inte om fars olika gubbar, och du skall ju också läsa på alla dom

där lapparna på skelett och vad det är och prata med far om allt möjligt jox. Nej, jag stannar lika gärna hemma. Vart ska ni? Blir ni borta en hel månad?»

Det gäller att hålla sig tapper, men vad det svider ända från halsen och djupt in i mors bröst. Hon får det visst aldrig sagt. Hon sväljer och sväljer och slutligen kommer det:

»Vi ska resa till Afrika — far skall — — —»

Mick hoppar ned från bordet och kastar sig över mor.

»Till Afrika — är du alldeles befängd, Lolo! Till vildarna och aporna och öknen och lejonerna och allt det där! Nehej, det skall du inte inbilla mig, så korkad är jag inte. Fy Lolo, det var tarvligt.»

Mick är alldeles övertygad om, att mor drivit med henne, men i alla fall gör denna visshet henne så stormande, jublande glad, att hela hennes inre skrattar, medan hon slår armarna om mor och kysser henne med ivriga, trubbiga och torra kyssar.

»Se så lilla Mick, lugna dig! Visst är du min älskade unge, men sätt dig stilla bredvid mig nu, för — jag har inte narrat dig. Far och jag ska studera språk och folkslag i Afrika, och det kan inte gå så fort, förstår du. Men vi ska skriva ofta till varandra, Mick, och du skall vara frisk och glad och — duktig.»

Mor brister ut i gråt, och strax gör Mick hen-

ne sällskap. De snyfta högt och hejdlöst, bägge medvetna om, att detta är ett förskräckligt sorgligt ögonblick, men mitt i bedrövelsen hör Mick, hur löjligt det låter. Det är som om mor och hon voro två jamande kattungar. Och hon tvärtystnar, sitter alldeles stilla och upprepar inom sig: »Afrika! Afrika!»

Så lutar hon sig över bordet, lägger huvudet mot de hoprullade armarna och blir kall och lik-som insvept i ett susande mörker, medan det hamrande hjärtat började pendla allt långsammare.

»Käraste lilla Mick», snyftar mor, »du kan väl säga något!» Och hon drar sitt barn till sig. Det är så få gånger hon har behövt trösta Mick, att hon är rätt bortkommen. Och för egen del har hon bara haft små obetydliga förargelser och motgångar. Människorna tycka om henne och hon om dem. Frisk är hon och bra har hon det, så detta är en prövning vuxna mor icke alls är vuxen.

Det faller inte Mick in att försöka övertala mor att stanna hemma hos henne. Så långt hon kan minnas tillbaka ha alltid far och mor följts åt. De äro — antar hon — lika oskiljaktiga som ett par skor eller ett par strumpor. En duger ju ingenting till, när det måste vara två. För övrigt kan hon inte tänka mycket just nu. Hon hänger med huvudet mot mors hals, en varm, mjuk kudde-hals, och tycker, att det går runt i hennes huvud; där är ett hjul, som snurrar och snurrar,

och som inte vill stanna. När mors heta tårar droppa på hennes hjässa, hejdas dock hjulet, och Mick suckar befriad.

»Men — är det ändå sant, mor?»

»Ja Mick.»

»Reser ni bums?»

»I nästa vecka.»

»Vem skall läsa läxor med mig?»

»Mormor kanske — eller Elvira.»

»Nehej, det skall ditt porträtt göra.»

»Hur skall det gå till?»

»Ska ställa opp'et på bordet, titta på't och plugga.»

»Tack, lilla Mick.»

»Du skall skriva till mig varenda eviga dag, hör du det.»

»Ja, det lovar jag.»

»Och inte om så'nt där lärt — folkstammar och det. Jo, litet, så kan jag bräcka Tuttan.» (Det var lärarinna i geografi.)

Lolo sitter med hjärtat i halsgropen. Hon *kan* inte tala om, att de ska vara borta ett helt år. Som om Mick kunnat gissa hennes svaga punkt, frågar hon:

»Men när kommer ni igen?»

»Om — om — ja, det är inte alldeles bestämt.»

»Till jul väl?»

»Nej, Mick, det tror jag inte.»

Nu blir det en sekunds tystnad och sedan stortjuter Mick. Hon skakar i hela kroppen och slår

ifrån sig med sparkande fötter och små tårdränkta fingrar, när mor försöker trösta henne. Och det värsta är att just nu tycker inte mor, att det finns någon tröst. Vart ord hon yttrar, slås strax sönder som en liten båt i bränningarna, och i ett sådant smärtans stormbrus som Micks förtvivlan, uppfattar hon knappt heller sin egen röst.

Hon hörde icke till de mödrar, som idligen kysas och ha hundra kelnamn för sina barn. Men just nu skulle hon ha velat svepa in sin lilla tös i all ömhet, som fanns och hade funnits från urminnes tid. Den lärda, hurtiga, självständiga fru doktor Wibe, som själv ämnade disputerat till doktorsgrad, blev en liten ömklig hjälplös mamma inför denna hejdlösa sorg, vilken intet tycktes kunna stilla.

Till sist tar dock tröttheten överhand, och de fäktande smala händerna falla ned emot stenbordet. Fötterna domna. Tårarna stelna och strama mot Monikas kinder. Det ilar då och då en het rysning igenom henne, som om någon ryckte i en nästan avsliten tråd.

Då börjar Lolo tala vänligt uppmuntrande — inte om själva den rysliga skilsmässan, men om allt trevligt och märkvärdigt hon skall ha med sig hem från det stora sagolandet, vilket mor liksom försöker flytta litet närmare Värnen genom att säga, att det var *mycket* längre till Amerika och Australien. Afrika hängde ju nästan ihop med Europa, det vill säga med Spanien. Men det

finns en ändå kortare väg hem, (Bortresan talar mor inte alls om), och den skulle de naturligtvis fara. Från Alger går det båt direkt till Marsielle och sedan visste nog Mick, att det bara var en snibb Frankrike och en bit Tyskland kvar, innan man var i Sverige igen.

»Och så får du önska dig något, Mick.»

»Något levande skall det vara», gnällde Mick matt. Hon är så trött i ansiktet som om hon gapat en halvtimme hos tanddoktorn.

»Ja, jag har tänkt på en civett. Det är en stilig katt, må du tro, afrikanska sibetkatten kallas den också.»

»Beskriv den!»

Mick stryker sitt huvud mot mors arm och låter det sedan tungt dimpa ned i hennes knä med ansiktet uppåtvänt och ögonen halvslutna.

Mor gör det så bekvämt hon kan för sin förgråtna lilla tös och beskriver under tiden civettens vackra grå, glänsande päls, den lustiga svarta svansen och manen han har på ryggen, och så den fina Sibetoljan den har i en körtel liksom i en liten luktdosa.

»Kan du ta hem en så'n?»

»Ja, jag skall försöka. Bara den inte fryser ihjäl på vägen. Du skall veta, den är van vid värme.»

»Jag vill helst ha en unge, som växer här hos mig. Hur stor blir den?»

»Å, som en tämligen stor hund, tror jag.»

»Kan du inte ta hem en apa?»

»Nej, vet du, Mick, en apa är inte trevligt att ha, men jag skall berätta en historia för dig apropos apor. Det var, när du var liten och var med oss i Köpenhamn. Du skulle få gå på Tivoli och se dresserade apor. Jag var nog tanklös att inte sätta mig in i, att du, min lilla treåring, inte hade en aning om vad apor var, utan sa bara, att du skulle få titta på många, många apor. Så köpte vi biljetter till 'Plænen', du vet, där akrobaterna uppträder, och gick och satte oss i god tid. Runt omkring satt en hel mängd äldre 'snakkesalige' danska damer. Du såg på dem med stora allvarliga ögon och frågade slutligen mycket högt: 'Mor, är dom apor?' Och de gamla, gemytliga damerna fick sig ett gott skratt, må du tro.»

Mick skrattar också, fast hon just inte tycker att det var vidare lustigt — inte alls lustigt utom när Lolo berättar det, för hon kan göra allting så livat. Det, som för närvarande sysselsätter Mick, är förvärvsbegäret. Om kattungen dör på vägen, är det bäst att ha tänkt ut något annat också att glädja sig åt, och en apa vore väldigt kul.

»Varför är apor otrevliga, Lolo?»

»De är falska och tjuvaktiga och osnygga. Jag tror knappast de har någon tilltalande egenskap. Usch nej! Då föreslår jag i stället en åsna, som du kan rida på och köra och skaffa en snobbig röd kärra till.»

»Ja vars, en åsna vill jag gärna ha, men en norsk häst ändå, när jag fyller fjorton år. Det har far lovat.»

»Det får du säkert. Du skall fylla tretton först.»

Det klack till i mor, och hon ångrade, att hon sagt detta. Måtte nu inte Mick fråga henne, om de är hemkomna då, för det är de säkert inte. Och mor vill helst tala sanning för sin flicka, men vad det är svårt vid ett tillfälle som detta.

Emellertid tar Monika för givet, att far och mor ska finnas närvarande på hennes födelsedag, så det blir inte mera ordat om det, och på kvällen, när doktor Wibe kommer hem, har Mick redan somnat, förbi efter den häftiga sinnesrörelsen.

Nästa morgon är hon strax hos mor och följer henne, var det är möjligt, till och med i butiker, som annars är det värsta Monika vet. Helst håller hon sig dock utanför, mycket lik en liten, ivrig vinthund, som genast skall vara på språng, när matte visslar eller ropar.

Men Lolo gör också avskedsvisiter, och på dem är icke Mick med, som väl är, tänker mor, ty vart hon kommer, hör hon detsamma:

»Men hur kan du vara borta ifrån Monika så länge?» — »Mick hinner väl alldeles glömma, hur du ser ut», eller rent ut: »Nej, se aldrig reste jag då ifrån mina barn!»

Lolo, som rest oerhört mycket ända ifrån det

år hon tog studenten, tyckte närmast, att en resa var som att byta klänning — knappt så besvärligt och betydligt mera underhållande. Den första tiden av sitt äktenskap (då var hon nitton år) hade hon tillbragt med Otto i Japan, och sedan hade de beständigt varit ute i världen något. Medan Mick var helt liten kunde de tryggt lämna henne till pappa, sedan fick hon ofta följa med, men isynnerhet doktor Wibe kände sig alltid besviken på hennes uppfattningsförmåga. Hon bokstavligen gäspade sig igenom en tavelssamling eller ett etnografiskt museum, och hon ville inte äta ordentligt på restauranger, ty maten var inte som hemma.

En gång, när han hållit på att visa henne en bild av en liten afrikanska, en krullhårig betsjunaflickan med ett mångradigt halsband av brokiga glaspärlor och ögon som svarta glaspärlor, blev han förargad över hennes totala brist på intresse och sade barskt:

»Gud vet, var vi fått dig ifrån. Du är en riktig bortbyting.»

Vid det tillfället var Mick för slö att bry sig om uttrycket; hon bara sprang till mor, fick en kaka choklad, och ett lugnande: »Nu ska vi strax gå», varefter mor i Monikas ställe synade den lilla betsjunaflickans kullriga panna, långlagda ansiktsform, de prydliga öronen och den korta, runda hakan så vetenskapligt ingående som helst. — —

Dagarna gå mycket fort, när man vill, att de ska räcka länge, och snart var den vecka slut, som riktigt varit mors och Micks. Ett par stora koffertar stodo packade. Smärre reseffekter voro samlade i nedre hallen och avskedsfrukosten åts hastigt och brådslande, fastän det var gott om tid.

Doktor Wibe höll målron vid makt. Han pratade dubbelt så mycket som han brukade, och mor-mor hjälpte till, men mor och Monika sutto tysta bredvid varandra, och med korta mellanrum kände mor en liten kall hand om sin handled eller mot sitt knä.

»Om en stund har du Doris här», säger mor.
»Vad ska ni leka i dag.»

»Jag vet inte. Jag vill inte leka.»

Det måtte mitt i det ledsamma vara något alldeles särskilt roligt mor tänker på, ty bäst det är, ler hon helt ljust och nickar åt Mick som om hon ville säga:

»Jag vet något, jag!»

»Och i morgon skall min lilla Mick ha upprop i skolan!»

»Ja, det är väl ingenting livat med det.»

»Vem vet!»

»Varför ser du så hemlighetsfull ut, mor?»

»Det får du kanske veta — på uppropet.»

Mick gitter inte fråga. Hon slarvar i sig ett ägg och snyter sig — sedan i morse har hon slängt tre våta näsdukar, men det är väl inte underligt,

när folk kan vara så omänskliga så dom reser till Afrika. Nu har hon sett Afrika på kartan; det är något stort, gult, som hänger ned på sned från Gibraltarsund som en väldig druvklase, och det är hemskt långt bort.

Mormor och Monika ska bila med till stationen. Elvira kommer efter, så att hon får åka med hem. Det är en ljuvlig, strålande klar augustidag med svala fläktar från fjärran skogar och öppna havsvidder.

Den vänliga lilla staden blir så leksaksaktig under den oändliga rymden och husen hålla ihop som en brokig kycklingflock. Ett och annat större hus är mamma höna, men tuppar finns det inte många; det är bara de offentliga byggnaderna, som kräma sig i stolt tupprakt.

Aldrig i hela sitt liv skall Mick glömma, hur hon kände det, när tåget gled ut med far och mor, och aldrig kan mor glömma det heller. Det var ingenting, som brast sönder, kanske tvärtom två hjärtan som i denna stund först riktigt svet-sades ihop, men på samma gång hade både Lolo och hennes flicka ett bestämt intryck av total sol-förmörkelse, och det sista Lolo såg av Mick, var en liten hög kläder och ett ljust huvud i armarna på en stationskarl. Barnet hade svimmat.

Friherrinnan, som alltid tog saker och ting från den lättfattligaste sidan, förklarade i sitt första brev till dottern, att den där svimningen kom riktigt bra till pass, för då slapp ju Mick undan det

värsta. Sedan låg hon och sov mest hela dagen och var hungrig på kvällen. Så somnade hon igen och var »piggelin» på morgonen. —

Fastän Monika ej anade det, kom redan vid skolgrinden Lolos hemlighet springande emot henne på två fasta, välskapade flickeben och fötter. Den slängde i en tjock, brun hårfläta, glitterade i ett par små kvicka bruna ögon, lekte titt ut i ett par skälmska skrattgropar, allt detta tillhörigt Doris Andersson i ren, vit söndagsklänning mitt på blanka vardagen.

»Hej», ropade Doris. »Hur är det med dig?» Och utan att vänta på svar, pratar hon vidare. »Det var tur, att du blev sjuk i går, så jag inte kunde komma, för det hade blivit väldigt svårt att tiga. Du vet väl ingenting?»

»Om vad då?»

Monika strålar med sin lilla väninnas arm i sin. Det är alltid något så varmt och gott och pålitligt hos Doris. Och fastän Mick nyss var så ledsen, att hon tänkte vända om hem, är hon nu gräsligt spänd på, vad Doris menar och varför hon är så fin, och varför hon inte är i folkskolan. Hon går i högsta klassen och får alltid premium.

»Om vad då», upprepar hon.

»Å, jag hinner inte tala om det, märker jag. Det ringer in! Ajöken så länge!»

Vart tar Doris vägen? Monika förlorar henne alldeles ur sikte i den ström av ljusklädda flickor, vilka stimmande fylla planen utanför skolporten.

— En poetisk mamma, som avlevererat till skolan sina sex flickor, lägger huvudet på sned och säger till en annan mamma: »Det är precis som små kvittrande svalor, vilka söka upp sitt bo under takåsen.» —

Den stora, högloftade aulan är fylld till sista plats. Psalmen tonar ljus som vårvind igenom en ungskog. Därefter vidtar uppropet. Det ena namnet ropas efter det andra, hastigt, men distinkt, och svaret följer, som när vid ringningen på en elektrisk klocka ett nummer faller ned i nummerapparaten ute i köket och ger besked om, vart ringningen kallar.

»Monika Wibe!»

»Ja!»

Hon sätter sig ned igen, intresselös för fortsättningen, då hon helt plötsligt hör ett namn. Det är i tredje klassen och låter märkvärdigt välbekant:

»Doris Andersson!»

Och svaret, detta glada, friska, öppna »ja». Det är — hon vänder sig förtjust om. Jo, det är hennes egen Doris, men hur har det gått till? Att Doris klarar sig med tyskan, vet hon nog; hon har ju så gott minne — och det andra! Det går förstås som en dans, men att hon tegat med det. »En sådan lumpen unge!» Och Lolo, som alldeles säkert vetat det. Å, vad det i alla fall var gränslöst, hemskt, förfärligt roligt!

Ute på gårdsplanen står den skinande tredje

klassisten och väntar på den sprickfärdiga fjärdeklassisten Monika Wibe, och de flyga emot varandra med en sådan fart, att sanden yr i uppbragta moln omkring dem.

»Varför har du inte talat om det, Doris?»

»Kära du, jag visste inte ett dyft för fjorton dar se'n.»

Arm i arm och med huvudena tätt intill varandra gå flickorna i riktning mot Värnen, där Doris skall vara hela dagen.

»Hade inte din mor talat om för dig...?»

Doris' skrattgropar fördjupas till mjuka hål. Hennes runda, trevliga ansikte är ett enda soligt leende.

»Hon visste det inte förut heller — inte mycket förut åtminstone. Inte har vi råd med en så fin skola, och inte tyckte mamma precis heller, att jag skulle gå där, förstår du, men så kom fru Wibe —»

»Mor!»

»Ja — din mor — och hon ba, att mamma skulle låta mig gå i samma skola som du och lovade att kosta på alltihop ända till studenten, om jag ville, och så fick jag plugga extra var dag en hel vecka och så prövade jag in, och dom va nöjda med mej, och det fick fru Wibe veta, innan hon reste, fast hon sa, det skulle vara en överraskning för dig, men jag ska allt överraska henne med att läsa opp mig till fjärde klass i

jul, så att vi får riktigt gå ihop. Är det inte festligt?»

»Jo, *det* var bussigt av Lolo. Lilla älskade söta, förtjusande rara Lolo, som jag inte får igen på en hel evighet.»

Micks glädje är bortblåst för ett ögonblick, och Doris tycker det är så förfärligt synd om henne. *Hennes* mor har just aldrig varit hemma. Det är stackars sjuke pappa och syster Gerda, som håller hemmet — ett rum och kök — snyggt och i ordning. Hon och Elsabeht och Harry hjälper också till, så mamma är riktigt nöjd. Hon är annars vådligt ordentlig. Men var kväll är de hemma allihop, och det är så roligt. Det *är* mera synd om Mick än om henne, och hon säger med sin mjuka försynta röst:

»Fru Wibe gjorde nog det här med skolan för hon trodde, att jag skulle kunna trösta dig litet, men det är så svårt. Jag kan bara säga, att jag tycker rysligt mycket om dig.»

»T-a-a-a-c-k!»

»Gråt inte, Mick! Vi ska hinna med så mycket, och då får du inte vara ledsen för då blir du sjuk. Nog kan vi läsa läxor ihop?»

»Ja, det är klart.»

»Och så har jag skrivit en ny pjäs, som vi ska uppföra. Du får sju roller.»

»Vad heter den?»

Monika torkar tårarna och ser något mindre dystert ut. Det är det med Doris, att hon kan all-

ting. Hon sjunger, och hon ritar, och hon skriver både pjäser och berättelser.

»Den heter ingenting än. Vi ska hjälpas åt att ge den namn.»

»Då sätter vi oss i gungan, och du berättar den från början till slut. Har du den med dig?»

»Nej», svarar Doris litet förlägen, »jag har den bara i huvudet. Jag menade, att jag ska skriva den. Men jag kan den precis.»

Och Doris' livaktiga, villiga fantasi producerar i största hast en liten dramatiserad saga, som skall förströ stackars lilla Mick och komma henne att glömma, hur stor världen är, och hur långt hon har till far och mor.

III.

Fru Bergbys Svante.

Friherrinnan Malmstråle, mormor alltså, kallade alltid dem, som hon fann sympatiska, men vilka hon ansåg stå under sig, för »människor». Trädgårdsmästaren var »den beskedliga människan», chauffören: »den rara människan», och så hade hon genom bekantas bekanta fått tag i en »liten fin människa», änka efter en sjökapten Bergby. Denna »lilla människa» tog emot sömnadsarbete av vad slag som helst, mest lappning och lagning, sådant som riktiga sömmerskor rynka på näsan åt, och nu ville friherrinnan ha nytt sidenfoder i en kofta, varför Elvira skickats till fru Bergby.

Ett par dagar senare hittade friherinnan några gramaner, som hon ville ha på koftan, men Elvira var sysselsatt med tvätt och kunde inte komma ifrån.

Mormor, som just aldrig var van vid motigheter blev lätt nervös och förargad, när inte allt gick som det skulle, och hon stod helt modstulen i det klara eftermiddagssolskenet på verandan,

där Doris och Monika sutto uppflugna på räcket med armarna om varsin pelare. Det var lördag och inga läxor väntade.

»Så förargligt», sade mormor ut i luften, »men det är klart, att de måste ta in tvätten, innan det blir mörkt. Nu är den ju torr. Men jag ville så gärna, att den lilla människan finge gramannerna, så att hon kunde sy på dem tidigt om måndag. Jag behöver koftan till kafferepet hos Lycksells.»

»Kan inte Mick och jag gå med dem», föreslog Doris beredvilligt. Det föll sig alltid naturligt för henne att erbjuda sin tjänst.

Mormor tittade vänligt på den lilla fräkniga trubbnäsan under den bredbrättade hatten.

»Jo, det kunde ni kanske. Hittar hon, Doris?»

Detta »hon» och »han» hörde också till friherrinnans gradbeteckning. Hjälpustrun Anderssons flicka var en »hon».

»Jag hittar överallt i stan», försäkrade Doris glatt. »Vill du inte följa med, Mick?»

»Är det långt?»

»Det är i gamla stan. Bomgatan 8», sade mormor, »men det är kanske för varmt för Mick.»

»Vad det är dumt, att du inte har cykel, Doris. Jag tror inte jag gitter gå», inföll Mick slött. Hon var lika oförtagsam och vacklande i sina företag, som Doris energisk och målmedveten.

»Så kan jag gärna gå ensam», förklarade Do-

ris lugnt, »för jag kan inte vänta på min cykel. Den står i Soria Moria slott, den.»

»Ja, vet hon, lilla barn, det vore för bra, om hon ginge medsamma. Kan hon ta med sig en korg päron? Vi har ju en sådan välsignad massa. Eller nej, den lilla människan har en pojke. Doris kan säga åt fru Bergby, att han kommer hit i morgon och tar med sig en korg. Det passar bäst i morgon, medan vi har av fallfrukten. Nu skall jag ta fram gramanerna.»

Friherinnan kom fort tillbaka med ett litet paket, som hon lämnade Doris.

»Det är ett lågt gult hus på höger hand, har Elvira sagt, och så syns det visst ett gumhuvud i fönstret. Det lär vara fru Bergbys svärmor, som bor där, och hon har en sådan där gammaldags vit mössa med rysch och hakband. Det måtte se lustigt ut.» Mormor skrattade och strök över sitt glänsande, ondulerade, svarta hår.

»Bomgatan 8», upprepade Doris och neg, när hon tog emot paketet, »då kilar jag nu.»

»Nej, vänta litet, Doris», ropade Mick, »jag kommer med i alla fall. Jag har ingenting att göra. Mors brev har jag läst tjugu gånger, så det kan jag. Adjö mormor!»

»Men min söta Mick, får jag se om du är snygg. Ta på dig en ren klänning och tvätta händerna, och inte tänkte du väl gå genom staden barhuvad?»

Monika ägnade i själva verket knappt en tan-

ke på kläder. Hon var van vid att Hanna eller Elvira lade fram, vad som lämpade sig, och att mor eller mormor ingrep, om hon skulle ha något extra. Nu flög hon uppför trappan, skrek »Han-na!» och fick i en fart toaletten upphjälpt samt fickorna fullstopgade med choklad och frukt, som om det gällt att rusta ut sig för en dagslång fotvandring.

Gumman med mössan hade lockat hennes fantasi. Hon föreställde sig henne som mormor i Rödluvan, och något sådant hade hon aldrig sett i verkligheten. »Ett lågt gult hus» lät också som en saga. Det kunde bli livat att kika in i sådana där rum, som dom skrev om i berättelseböckerna.

Hand i hand och småsjungande gingo Mick och Doris. Det var minsann »Dåne liksom åskan, bröder», de stämde upp, men när de hunnit ett stycke ut på avenyen, dugde det inte att sjunga. Folk tittade på dem en smula förundrat ogillande, för det brukades inte, att man sjöng på gatorna.

Nå, folk tittade också, när de voro tysta, egentligen på Mick, vackra, finlemmade, blekhylta Mick, mödrarna skakade beklagande på huvudet: »Stackars barn, att inte få ha sin mamma! Då är det inte mycket bevänt med rikedom och det.»

»Och så fasligt ynkligt det barnet ser ut!»

Ett par tanter stannade för att hälsa på Mick.

»Goddag liten! Du får väl brev från mamma var dag?» —

»En så'n stygg mamma då, som reste ifrån sin flicka.»

Mick var alltid tafatt och generad för stort folk, men inte kunde hon tåla, att tant Birgit kallade hennes mamma »stygg». Hon svarade, vad hon fann vara en självklar sak:

»Mor skulle förstås vara med far.»

Då skrattade tanterna som cm Mick sagt en konstig kvickhet och lovade att snart komma och hälsa på mormor och henne.

»Vi går några gator, som inte är de vanliga», föreslog Monika, »några med knaggliga stenar och små trädgårdar och smutsiga barnungar, som skriker och slåss. En så'n där gata som din, där det är rörigt och skojigt.»

»Usch», sade Doris, »att du kan tycka det är trevligt. Det måste väl vara mycket stiligare med en bred, fin gata, där det finns stora, ståtliga hus.»

»Det finns inga här i sta'n.»

»Ganska stora i alla fall och — snygga. Det luktar så otäckt på smågatorna, när det är så här varmt.»

»Gör det?»

Mick var mycket känslig för lukter, och mådde illa, bara hon tänkte på något, som luktade

äckligt, varför hon resignerat fortsatte den i hennes tycke odrägligt tråkiga huvudgatan.

Slutligen räckte den icke längre utan flikades sönder i trånga och oregelbundna gator, vilka hörde till gamla staden. Dock var här ej så bråkigt som i nya staden med sina hyreskaserner — det var där Doris bodde — och sina delvis makadamiserade, delvis slarvigt stenlagda trottoarer. Här lyste septembersolskenet över ålderdomligt uppförda hus med väldiga portgap, och in i tysta små täppor, omgärdade av höga, vitrappade murar, varöver mörka flädrar bredde sina grenar.

På en och annan trappa satt en gubbe och rökte helt fredligt sin pipa, och genom öppna fönster pratade ett par gummor med varandra mitt över gatan. En liten barfotalasse kom springande med en katt i famnen, och några bleka, magra unga flickor stodo i ett skumt portvalv så stilla som om de varit panoptikonfigurer.

Det trevliga med denna smala, obefolkade gata var, att man kunde mumsa i ostörd fred av de medförda gotterna, och Mick fiskade upp än en chokladbit, än ett päron eller äpple.

»Men varför äter du inte, Doris?»

»Jag äter ju», svarade Doris undvikande och låtsades ha munnen så full, att hon knappt kunde tala, fastän i själva verket det mesta hamnade i den lilla pärlsydda väska som med breda röda band hängde ned från hennes läderbälte.

»Nehej», invände Mick, »du stoppar alltihop i väskan. Vem ska ha det?»

Doris såg glatt och öppet på sin väninna, men så drog en sky över hennes klara ljusa ansikte. Det var sannerligen inte så lätt att säga till staccars ensamma Mick: »Vi ska dela det när jag kommer hem i kväll, pappa och mamma och vi alla syskon.» Hon stoppade som förmedlande en chokladbit i munnen och mumlade:

»Det kan vara gott att ha se'n.»

Monika gick tyst. Hennes tankar arbetade. Hon var van vid att på egen hand försöka reda ut sina intryck, ty det hände ofta, att varken Lolo, far eller farmor hade tid med henne, just när hon ville ha besked. Och »flickorna» ansåg hon inte numera lämpliga att förtro sig till annat än i sådant som rörde mat, kläder, trädgården och hönshuset.

Utan någon övergång utbrast hon plötsligt, i det hon stannade på den folktomma gatan:

»Håll opp händerna, Doris! — Nej, inte i luften utan som en skål!» Hon öste brådslande choklad och frukt i Doris' små, knubbiga, solbrända händer: »Ja, det här med! Jag bryr mig inte om det. Jag begriper nog, att du ska ha det hem. Är det kul att ha syskon?»

»Ja, väldigt.»

»Berätta någe om dom!»

»Gärna det, men du har ju hört rätt mycket.

Gerda har du sett. Hon är så rar och stilig, tycker du inte?»

»Ja, men Elsbeth och Harry, dom är väl som alla småungar? Bara man petar på dom, drattar dom ikull och skriker.»

Doris skrattade.

»Nej, såna är de inte alls. Elsbeth har ju kommit opp i storskolan och är mallig värre, och Harry har börjat småskolan. Du må tro, de hjälper till både med diskning och damning och allt möjligt. Och det är alltid Harry, som går ut och går med pappa. Han är inte ett dugg rädd, fast han vet, att pappa helt tvärt kan få ett otäckt anfall och bli som död.»

»Vem tycker du mest om av dem?»

»Gerda, tror jag. Hon är så gräsligt bussig.»

»Vad gör din mamma, när hon kommer hem? Läser hon böcker?»

Nu måste Doris skratta igen, och det så det kluckade i henne. Hon hade aldrig sett sin mamma med en bok i handen, knappt en tidning. Det skulle just varit fint, om mamma låtit allting vara som det var och hängt över en bok.

»Nej, vet du», frustade hon, »något så galet har jag aldrig tänkt mig. Mamma läsa!»

Mick rodnade häftigt, sårad och skamsen. Doris kunde låta bli att skratta ut henne. Lolo hade hela staplar av böcker omkring sig, antingen hon slog sig ned ute eller inne, och då kun-

de inte Mick veta, att det fanns mammor, som aldrig läste.

»Här är det — här är det bestämt», utbrast Doris i detsamma och pekade på ett litet gult hus, som lutade snett framåt, nästan färdigt att stå på näsan, tycktes det. »Där är gumman farmor, en sån helledudanes liten gumma! Hon är som de där på julkorten, dom, som sitter och läser julsalm. Har du sett en sån gammal raring förr, Mick?»

»Nej», sade Mick sakta, »kan en farmor se så ut? Min farmor har ett krusigt gult hår och inga rynkor, och hon är så stor och fet och har pincenez med bara glas och en liten smal guld-båge över näsan. Den här farmor är väl över hundra år. Men hon ser sticka, fast hon har glasögonen i pannan. Det är nån, som läser för henne.»

Genom det på glänt stående fönstret ljöd en fast och tydlig gossröst, som med kraft och hänförelse läste:

Så han svävade kring
på det ödsliga hav.
Han for vida
som jagande falk.
Men för kämpar ombord
skrev han lagar och rätt.
Vill du höra hans vikingabalk?»

»Var står det», frågade Mick.

»I Frithiofs saga», svarade Doris genast, »det är en lång versbok av en, som heter Tegnér.»

»Jaså, då vet jag. Dadda brukade sjunga nå't ur den, när jag skulle sova middag. Det var om hej kringlas panna; jag vet inte, vad det betydde, men jag tänkte alltid på pösmunkar.»

Doris hade nog hört om »Heimskringlas panna, du höga nord», men tordes inte komma med någon förklarande rättelse.

»Nu går vi in», sade hon i stället.

Det var en trång farstu med nött, gropigt trägolv innanför den betänkligt murkna gatdörren, nu öppen. Till höger fanns en brevlåda, målad med röda rosor omkring ett vitt brev, som en duva höll i munnen, och över brevlådan satt ett visitkort, smutsigt och gult, vilket upplyste, att därinne bodde »Skräddarmästare O. P. Takstell».

På dörren mitt emot glänste en liten blankpolerad mässingskytt varpå stod: *Fru Maria Bergby*.

Doris tog ett försiktigt tag i den gammalmodiga ringsträngen och strax därefter kom en gosse och öppnade. Det var säkert han, som läst högt. Han kunde vara omkring fjorton år, smalaxlad och gänglig med ett fint, vackert huvud, särskilt måste man fästa sig vid pannan, från vilken det mörkblonda håret stod upp i en ostyrig virvel.

Monika knuffade Doris före, och denna frågade, om fru Bergby träffades.

»Jaa», sade gossen dröjande, »jag vet inte, är det mor — eller farmor?»

Å guskelov, tänkte Mick, det finns då fler än jag här i stan, som inte säger mamma utan mor. Hon hörde så mycket till undantagen, att hon njöt av varje likhet med andra barn.

»Det var något garnityr till en kofta jag skulle lämna från friherrinnan Malmstråle...»

»Då är det mor! Var så god och vänta!»

Gossen lät dörren stå öppen och sprang inåt lägenheten, troligen till köket.

»Du får säga det andra», viskade Doris skyndsamt till Mick, »det där om frukten.»

»Nej tack, jag har bara gått med, och jag smiter, om du bråkar.»

»Men Mick, det är ju er trädgård.»

»Ja, men du har gått ärendet. — Han är gymnasist.»

»Hur vet du det?»

»Mössan!»

Mick nickade mot en klädhängare, där en blå sidenmössa hade sin plats bredvid en svart damhatt. Rummet, de kunde se in i, var trevligt möblerat med en bekväm, svängd soffa, länstolar och andra stoppade stolar, allt klätt med något storblommigt tyg. En spegel med bord stod mellan fönstren och en kupig byrå med marmor-

skiva vid ena väggen. Mellan detta rum och ett innanför hängde raka gröna draperier.

Doris tyckte, att det hela såg mycket fint ut. Mick fäste sig inte vid det. Hon stod och hängde mot dörrposten, men när fru Bergby, som verkligen var en »liten, fin människa», kom emot dem med tysta, lätta steg och ett vänligt uttryck i sitt tårda, sorgbundna ansikte, nego flickorna artigt.

»Var så god och stig in», sade fru Bergby, »sådant tänker inte Svante på», tillade hon så milt, som om hon smekt den försumlige Svante.

Doris framförde tydligt och ordentligt sitt ärende beträffande sömnaden, men sedan stod hon där blossande röd och lika röd, ja, om möjligt rödare, var Mick.

»Kanske det var något mera», försökte fru Bergby hjälpa till. Hon vände sig egentligen till Doris, som hon tog för Monika, fastän hon fann henne väl enkelt och billigt klädd och tyckte det lät otrevligt högmodigt, att hon sade »friherrinnan om sin mormor.»

»Ja», sade Doris och drog djupt efter andan för att kunna säga det med fart och bli fri från det. »Friherrinnan frågade, om fru Bergby ville vara så snäll och hämta en korg päron i morgon. Hon trodde, att kanske — kanske...»

»Tacka friherrinnan så mycket», inföll fru Bergby enkelt, »då skall Svante få komma. Vilken tid passar det?»

Doris såg på Mick och äntligen kom denna sig för att mumla:

»Det sa inte mormor.»

»Jaså, *det* är fröken Monika, jag trodde, att det var den andra lilla fröken.»

»Nej då, jag är bara Doris Andersson. Det här är Mick — Monika menar jag.» Och Doris visade på väninnan.

»Jaså.» Ett svagt leende eller endast en ljusning spred sig över fru Bergbys ansikte, vilket aldrig mer skulle bli glatt, ty från den dag, då hennes man lidit skeppsbrott ute på Nordsjön och omkommit, hade hon mist sin livslycka, men höll tappert ut för gamla farmors och Svantes skull. »Hur dags ska vi bestämma, att Svante kommer?»

Frågan ställdes direkt till Monika, som inte såg upp, förrän hon helt plötsligt fick en idé. Då slog hon upp sina stora allvarliga ögon med en tindrande blick och utbrast:

»Om han vill gunga mig, kunde han komma på eftermiddagen, för då har jag ingen att vara med.»

Doris kom aldrig om söndagarna. Då ägnade hon sig helt och hållet åt de sina.

»Det vill han säkert. Om han kommer vid femtiden?»

»Ja tack», sade Monika. »Mormor sa han skulle ta en stor korg med sig, för vi har en sån välsignad massa» — hon hejdade sig och tillade

kort — »päron.» Det där om fallfrukten var visst inte riktigt fint — inte »hjärtefint», brukade Lolo säga.

Hon neg på sitt knyckiga, vårdslösa sätt. Doris däremot neg artigt och mjukt, och så voro de ute på gatan igen, togo varandra i hand och sprungo ett stycke, men tysta.

Slutligen sade Mick långsamt:

»Jag är nyfiken på Svante. Våldigt nyfiken är jag!»

*

Svante infinner sig på slaget fem.

Mick har dock stått på utkik vid grinden en kvart minst, men när hon får se honom, rusar hon in i villan och ropar: »Elvira, nu kommer han», varefter hon själv skyndsamt beger sig ner till gungan.

Mormor är på middag, och hade kanske inte ändå tänkt på att taga emot den lilla människans pojke.

Elvira trippar utan brådska emot gossen, vilken står där med en liten grepkorg i handen, lyfter på mössan och bockar.

»Jaså», säger Elvira med sin matmors tonfall, »det är fru Bergbys gosse. Hur är namnet?»

»Svante Bergby.»

»Jaha, Svante är välkommen. Jag skall följa honom ner i trädgården, där är Monika, tänker jag, om han vill leka med henne en stund, medan

jag plockar päron i korgen. Den här vägen går vi.»

När de komma fram till gungan, har Monika försvunnit och sprungit till krocketplanen. Hon spelar med sig själv som om hon inte hade en aning om, att det finnes en främmande gosse i närheten.

»Monika!» ropar Elvira, »vill Monika leka med Svante Bergby?»

Det är också en presentation. Elvira tar korgen och går sin väg. Svante står stilla mitt på grusgången och Monika lika orörlig på krocketplanen.

Det förefaller inte mycket lovande, men till sist säger Svante plikttroget:

»Jag skulle gunga — er.»

Monika känner det som en utmärkelse, att han inte säger »du», men på samma gång ökar det svårigheten att bli bekanta, och hon kastar klubban och svarar:

»Ja tack.»

Så gå de till gungan. Svante skulle mycket hellre vilja gunga själv, gunga högt över de lumiga gröna trädtopparna och inbilla sig, att han sutte i en flygmaskin, som han själv konstruerat, ty Svante skulle bli ingenjör; det gick farmors sparsamhet och mors strävan och varje Svantes framtidsdröm ut på.

Monika tänkte emellertid inte ett ögonblick på

att erbjuda sin gäst gungan utan sätter sig strax tillrätta.

»Gunga mig långsamt först!»

Svante lyder, och som Monika känner sig på sitt trygga tankesäte i gungan, börjar hon få mod att grundligare titta på Svante och till och med fråga:

»I vilken ring går — *ni?*»

»I första ringen.»

»Latin?»

»Nej real.»

Så tystnad och gungning. Därefter Monika igen:

»Är det skoj att läsa Frithiofs Saga?»

»Frithiofs Saga...!?»

»Ja, Doris sa, att — att — läste den i går för sin farmor.»

»Hörde ni det?»

»Ja, genom fönstret.»

»Jag läser var dag för farmor. Hon ser inte själv.»

»Nej, tacka för det, när hon har glasögonen i pannan. Hon är väl minst hundra år?»

»Nej då, hon har nyss fyllt sjuttiofem, och hon kan vara så livad, må du — *ni* tro. Men hon kan inte gå.»

»Är hon för gammal?»

»Nej, hon är lam.»

Så blir där en ny paus, vilken egentligen grundar sig på det besvärliga i tilltalsordet. Monika

tycker, att hon skulle ha en hel del att fråga om, ifall hon bara sluppe säga »ni». Svante har endast ett han vill ha sagt, en brännande het önskan ytterst på tungspetsen och slutligen kan han inte motstå sin lust att komma fram med den:

»Får jag — får jag inte gunga ett slag?»

Mick hoppar genast ned.

»Vars' go.»

Och upp flyger Svante. Han gungar så ställningen knakar, och det gnisslar förbittrat i gångjärnen över denna våldsamma behandling. Han susar genom luften och sparkar med fötterna till själva toppgrenen på en lind. När han åter står på marken efter ett djärvt hopp, är han så hjärtans belåten, att han glömmer all etikett och med en kastning på huvudet utropar:

»Det du!»

»Att du törs.»

»Jag skulle töras högre. Jag ska flyga en gång, må du tro — i flygmaskin.»

»Det har jag gjort.»

»Har du — vad var det för konstruktion?»

»Tror du jag vet det. Jag blev så sjuk, så de trodde jag skulle dö bums.»

»Är du en sådan liten stackare.»

Det låter så hjärtligt, att Mick blir helt varm. Hon tycker om Svante, och det är riktigt förargligt, att Elvira redan kommer med korgen, fullproppad av frukt.

»Kan han ta det här?»

»Ja tack», svarar Svante och sätter på sig mössan för att gå strax.

Ack, om Elvira ändå ville be honom stanna, men det gör hon inte.

»Adjö med dig», säger Svante och räcker Monika en skrovlig pojknäve.

»Adjö. — Du får gunga, om du kommer igen.»

»Tack, då kommer jag.»

»Ja, han kan gärna hämta frukt en gång till, vi har såna välsignade massor», säger Elvira, »och fallfrukt i det oändliga», tillägger hon, då hon inte precis minns, hur »frinnan» uttryckt det.

Men Monika rodnar häftigt och flyger bort. »Vänta», ropar hon till Svante. Om ett par minuter kommer hon tillbaka med en jättestor klase stora daggbå druvor, som hon räcker Svante.

»Den skall din farmor ha.»

Gossens ansikte blir så vackert, när det strålar upp av tacksamhet och glädje som nu. Han lyfter försiktigt den tunga klasen. Nu har han bägge händerna upptagna, så mössan måste sitta på, därför blir det bara en nick och så ett förtjust:

»Tack så vådligt mycket! *Den va mastig!*»

VI.

Berömt folks barn.

Så snart barnbaler och barnbjudningar började denna höst, blev det hos tanterna en riktig mani att bjuda Monika. Det hjälpte inte alls, att deras flickor förklarade, att hon var »så konstig och nyckfull, att alla kamraterna tyckte det var roligare, när inte hon var med».

»Det är detsamma», sade tant X., tant Y och tant Z, »det är så förfärligt synd om det stackars barnet, att man inte kan göra nog för henne. Tänk om er pappa och mamma skulle gå på lejonjakt i Afrika och låta er vara ensamma hemma.»

Moderskänslan svallade över alla bräddar hos de snälla tanterna, och när Monika, elegantare än någon av de andra, men dock så olycklig som en i bur infångad främmande fågel kom på bjudningen, visste de ej, hur väl de ville henne. Hon skulle alltid först vara inne i ringen i danslekarna, och hennes gottetallrik fylldes till brädden. Nästa morgon hände det, att den rikliga förplägnaden hittades i en fönsterkarm eller under ett

skåp eller en byrå. Ingen kunde begripa, hur all konfekten och fikonen och chokladen kommit dit, och ännu hade ej Monika misstänkts.

Hon hade invigt Doris i denna hemlighet, och när hon varit på någon tillställning, brukade Doris morgonen därpå fråga:

»Nå, var gjorde du av't i går?»

Att Monika skulle äta upp så mycket smask, var otänkbart. Visst inte hemma, men hos främmade, där hon aldrig mätte riktigt bra utan plågades av nervös huvudvärk, kväljningar och hjärtklappning. Hon kröp in i en vrå och försökte gömma sig, men de rara, moderliga tanterna drogo fram henne, kysste, kramade och klappade om henne och jollrade med henne som om hon varit en baby.

När de träffade friherrinnan, sade de beklagande, att lilla Monika var så blyg, nästan skygg. Och mormor, som ansåg det tölpigt och ouppfostrat att vara blyg, gick till rätta med Monika.

»Kära barn, du som har varit så mycket med, och som är en stor flicka snart, att inte du kan vara litet behagligare och tillgängligare i ditt sätt. Du skulle sett din mor och mostrarna, när de var så gamla som du! Det var fyra förtjusande flickor, må du tro. Artiga och glada och vänliga, omtäckta vart de kom, och en sådan hållning de hade! På dig kan man inte ens märka, att du gått i dansskola. Försök att vara litet nöttare, söta Mick! Det är för ledsamt med den här

stelheten och butterheten. Lovar du mormor att ändra dig, lilla vän.»

»Jag kan inte.»

»Man kan, vad man vill», kastade mormor ut ungefär lika lättvindigt som om hon kastat en handfull brödsmulor i ett djupt vatten med tanke, att sparvarna kunde snappa dem. »Man kan, vad man vill och *bör*. Alla människor äro ju så genomrara mot dig, att det är riktigt styggt och fult att vara så otacksam.»

Monika hörde tyst på, och när förmaningarna voro slut, sprang hon in i sitt rum, ryckte till sig från skrivbordet den nytagna kabinettsfotografien av mor, överhöljde den med kyssar och grät så förtvivlat och övergivet, att Lolo bestämt hade en förnimmelse därav i det soliga landet, där hon vistades.

»Det är så rysligt, så rysligt alltihop», snyftade Mick.

Och ändå skulle det bli värre.

När julfloden av böcker började utkomma, tilldrog sig ett arbete om »främmande folktyper» av Lolo och Otto Wibe allmän uppmärksamhet. Tidningarna menade, att det var en bok så underhållande och vederhäftig, så konstlöst och angenämt skriven, att den måste räknas till den allra förnämsta boknyheten inom sitt område.

Och nu fick Mick se fars och mors bok överallt, vart hon kom. Den låg i sitt fina bronsgula läderband framme i salongen. Och så sade någon

tant till Monika ett eller annat om den, som t. ex.: »Här har du hälsning från pappa och mamma, lilla Monika. Det är väl bra roligt att ha så berömda föräldrar?»

Därefter följde regelbundet en fråga, om Monika också skulle skriva böcker när hon blev stor.

Nej, det skulle hon visst inte.

Inte det! Nå, då hade hon väl fått någon annan talang. Kanske, att hon bleve målarinna? Hennes far hade stora anlag för ritning. Han hade själv illustrerat boken.

Monika tänkte på sitt bc i teckning och mumlade, att hon inte kunde rita en katt en gång.

Då skrattades det så hjärtligt, och man tittade på henne från alla håll som för att välmenande utröna, vari hennes företräden framför vanliga barn bestodo. Naturligtvis hade hon sådana, fastän de icke voro så lätta att hitta.

I skolan uppenbarade sig inte heller talangen. Lärarinnorna gjorde ändå sitt bästa för att erinra henne om, att hon, som rest och sett så mycket, väl borde kunna svara på frågor, som de andra flickorna, vilka bara levat sitt liv i hemstaden, ej kunde reda.

I geografi blev det en gång tal om Biskra, Algeriets underbara pärla, öknens palmlund.

»Monika, du kan väl beskriva det för oss», säger Tuttan.

Monika reser sig, men står tyst och ser ned på pulpeten, där hennes smala händer glida fram

och åter som trevande sniglar med känslhornen utsträckta.

»Nåå, skynda dig litet. Vad är det för märkvärdigt med Biskra?»

Förgäves anstränger Mick sitt minne för att komma ihåg, vad Lolo skrivit om Biskra, för i något brev har hon talat om det. Var det där hon sett så trevliga åsnor, eller var det där hon sett det där algagräset, som man gör papper av? Nej, vänta, det var bestämt omkring Biskra det stått en hel skog av mimosa. Hon svarar mycket sakta:

»Där finns skogar.»

»Tänk, så märkvärdigt», infaller Tuttan försmäddligt, »en oas — ja, ni vet väl, att Biskra ligger terrassformigt i en oas? — med träd. Något så konstigt har ni väl aldrig hört, flickor?»

Och flickorna fnittra inställsamt, fastän de flesta icke riktigt ha klart för sig åt vad.

»Jaha, tack skall Monika ha för den upplysningen. Vad får vi veta mera?»

»Där — där är åsnor.»

Nu klingar skrattet opåkallat och samstämmigt från alla pulpeter, till dess Tuttan med en bestämd gest hejdar det och säger:

»Sitt ned, Monika.»

En annan, som bara läst en bok om »Saharas under», kan livligt och färgvarmt beskriva den arabiska kurorten med svavelkällor, artesiska brunnar och massor av dadelpalmer.

Tuttan nickar gillande och frågar uppmuntran-
de, om någon minns att en svensk skald skrivit
ett poem om Biskra.

Det är allmänt känt, att Värnens bibliotek är
det största enskilda i hela trakten. Det har in-
retts ett särskilt galleri och ett stort tornrum
för det uppe på vinden, och Tuttan har själv va-
rit i tillfälle att beundra dess rikhaltighet.

När det dröjer, innan någon räcker upp han-
den, vänder hon sig ånyo mot Monika.

»Vet du?»

»Nej.»

»Men kära Monika, läser du inte poesi och så-
dant? Dina föräldrar har ju alla världens böc-
ker.»

Intet svar, endast sniglarna med känslsprö-
ten i verksamhet.

»Du är oförbätterligt loj och slö», utbrister
Tuttan skarpt. »Någon annan?»

Mary-Ann, borgmästarens äldsta, flyger trium-
ferande upp.

»Fröken! Jag vet...»

»Nå?»

»Snoilsky.»

»Det är rätt, Mary-Ann. Har du läst dikten?»

»Nej, men när mamma förhörde mig geogra-
filäxan, så sa hon, att Snoilsky skrivit något vac-
kert om Biskra, och så läste hon upp det för
mig.»

»Ja, du har en präktig mamma, lilla Mary-Ann. Men — förhör hon dig alltid läxorna?»

»Ja, när jag kan dom.»

Detta lugnar Tuttan, och lektionen fortsättes. Monika får dock inga flera frågor. Hon är för tröttsam, och så det, att ingen hör efter, hur hon sköter sig i skolan, och ingen man kan vända sig till och klaga på henne, ty hon, som verkligen var numro ett i klassen, börjar bli bland de sämsta.

Friherrinnan Malmstråle är ett förtjusande fruntimmer, men hon har inte sinne för skolarbetet. Mätte Wibes komma hem, innan flickan blir rent ohjälplig!

— — —

På eftermiddagen kommer Svante, som hjälper Monika och Doris med matematiken, till Värnen. Det blir emellertid endast Doris han får till elev, ty Monika ligger på schäslongen och har huvudvärk. Hon ser eländig ut, glämgig och tunn med svarta ringar under de rödgråtna ögonen. Det är just ingen, som ser Monika gråta. Hon vill inte att mormor eller »flickorna» ska trösta henne, för då skulle hon bara tjuta etter värre, och Doris är inte sådan, att man är riktigt genomledsen med henne. Hon är liksom för redig och ordentlig och blankögd för att förstå sig på tårar. Hennes favorituttryck, när något tar emot är: »Kör i vind igen!»

Svante vore då den ende. Men en gång, när

han överraskat Mick just, när hon snyftade hjärtbristande efter Lolo, hade han själv blivit så väldigt bedrövad för hennes skull, att Mick nästan måste trösta honom, och det var knogigt, för han grät inte med tårar utan med hela ansiktet.

Nu låg hon och tänkte dåsig, men dock med en aggande förnimmelse av geografilektionen. Som i halvslummer hörde hon Svantes lågmälda röst förklara, och Doris raskt och hurtigt uppfatta. Att lära var för henne en rolig lek, och det var tydligt redan nu, att hon skulle kunna läsa sig upp till vårterminen till fjärde klass, något varåt både hon och Monika gladde sig.

Som Svante satt där med hårvirveln över den breda pannan, mindes Mick honom från den gång hon hört honom läsa Frithiofs saga för farmor, och plötsligt fick hon lust att fråga honom, ifall han kunde dom där verserna om Biskra.

»Svante!»

»Ja, Mick.»

»Har du läst något av Snoilsky?»

»Ja, det kan du lita på. Jag fick Snoilskys samlade skrifter sista julen far levde, och han sa, att i de böckerna kunde jag få läsa om, vad han sett på sina sjöfärder, och om gamla Sverige först och sist.»

»Kan du dom utantill?»

»Många dikter kan jag i alla fall. De flesta ur Svenska bilder.»

»Ja, men — om Biskra?»

»Den står i andra bandet. Ja, den kan jag.»

»Läs den!»

Mick lägger sig på rygg med armarna bakom nacken och blicken vidöppen för att lyssna också med ögonen.

Svante brukar alltid stå, när han läser vers, och han smetar sig upp mot väggen och börjar med sin hänförda gossestämma:

»Där Atlas' sista strimma,
av dunkelröda berg
förtonar i en dimma av aftonrodnans färg,
där ögat skönjer bara
safirvalv och Sahara
vid himlens södra rand,
där höjs som ön ur havet,
i blommor halvt begravet,
det underbara Biskra utav ett svall av sand.

Där skymtar snövitt kalkad
en karavan — — —»

Friherrinnan kommer infrasande, och Svante tystnar.

»Jaså, han läser högt. Det var ju snällt, men vet ni barn, jag tror, det är bäst ni går nu, för jag är rädd, att Monika blir för trött. Alla människor säger, att du ser så fasligt dålig ut, lilla Mick. Nu ska du i säng strax och få ett huvudvärkspulver, min lilla gumma, så vi får dig kry

tills i övermorgon. Du skall ju till Mary-Ann på födelsedagskalas.»

»Det vill jag inte.»

»Säger du det, då ska jag tala om för dig, att din vilja, den växer i skogen. Tittut, sa viljan bakom de stora träden! Ta nu godnatt av dina kamrater, min lilla vän.»

Svante och Doris få brått att bryta upp. Friherrinnan hysa de en gruvlig respekt för, fast hon alltid är mycket vänlig, och det bär fort av på dörren.

»Svante», ropar Monika efter honom, och han kommer tillbaka. Hastigt och mycket lågt viskar hon: »Lär mig ett långt, stiligt poem till i övermorgon kväll, en klämmig vers.»

Han ser förundrad på henne, men törs ingenting fråga, för friherrinnan står så nära. Han bara nickar och springer efter Doris ut.

De bägge slå sina kloka huvuden ihop om vad de ska hitta på för verser åt Mick, för det är självklart, att de ska hjälpa henne, när hon vill det.

»Mor kan säkert tänka ut något», förklarar Svante. »Jag tycker förstås, hon skulle lära sig Döbeln vid Jutas eller Brandklipparen eller Dexippos, men det passar kanske inte för en flicka, om hon ska läsa opp'et.»

»Inte ska hon det. Hon vill ju aldrig sånt.»

»Ja, men varför skulle hon då precis kunna det till i övermorgon?»

»Ja, det var förstås konstigt. Vi får snoka rätt på något i Svensk vers. — Nej, nu har jag det! *Tomten* av Rydberg, du. Den är väldigt lång och mallig med.»

»Ja, och den passar efter det är jul snart.»

»Ja, fast — det är förstås en månad dit än; och inte är det vinter precis, men det gör väl ingenting.»

Riktigt nöjd med valet är inte Svante, och det första han gör vid hemkomsten är att fråga om mor eller farmor kan tänka ut något poem för Mick att lära sig. Det ska vara långt och svårt.

Mor tar fram en liten gammal bok, som en gång haft rosafärgade pärmar och guldsnitt. Nu ser den blekt och sliten ut. I den hade hon skrivit in många verser, men inga, som passar för en liten flicka att läsa.

»Jag tror, att något av Rydberg blir bäst», säger hon.

»Har ni inte tänkt på något av Anna Maria Roos», undrar farmor.

Till något resultat komma ej de tre, men ivern att tillfredsställa lilla Micks önskan är stor och hjärtlig. —

Monika har ovanligt nog också själv letat i biblioteket efter något »klämmigt, och då hon nu hört om Snoilsky, tar hon fatt på hans arbeten tidigt på förmiddagen. Mormor tycker, att hon skall vara hemma ifrån skolan för att bli riktigt kry.

Svenska bilder tilltalar henne mest, och hon läser på sitt sätt, snubbande över svårfattliga ord och meningar, den ena dikten efter den andra, räknar verserna, för det *ska* vara långt och svårt. Äntigen bestämmer hon sig för *Stenbock vid svarvstolen*. Den är pampig.

Det händer iband på bjudningarna, att någon av de stora flickorna deklamerar eller sjunger något, men ingen i hennes klass. Nu skall Mick minsann visa den där viktiga Mary-Ann och de andra fnitter-Lisorna, att hon kan aderton verser med åtta rader i var blankt utantill, så blir dom kanske inte så morska sen.

Och tanterna måtte väl begripa, att *hennes* mor också läst vers för henne, efter hon kan en sådan väldig ramsa.

Med huvudet brännande hett och bultande tinningar läser Monika gång på gång om stroferna, slår boken än mot bordet, än mot pannan, där »det ska in», och pluggar ihärdigare än hon gjort i hela sitt liv.

Ibland blir det dock alldeles tomt i hennes trötta hjärna, och då faller boken ned i hennes knä, och hon har bara ett medvetande kvar: sin vilda längtan efter far och mor. Far hade sällan tid med henne, men han kysste henne alltid till godnatt, och mor — å mor . . .

»Lolo! Lolo! Kommer du då aldrig igen till mig? Usch, gamla nedriga Afrika!»

V.

Monikas stora nummer.

»Minsann tror jag inte», sade mormor helt belåten, när Mick, färdigklädd till Mary-Anns bjudning, kom och visade sig för henne, »att du fått litet färg på kinderna. Nu ser du ju ut som en riktigt — hm, hm — rask tös.»

Inom sig var mormor ytterst stolt över dotterdotterns fina, vackra utseende, men hon hyllade den principen, att man aldrig borde låta barn veta, att de sågo bra ut eller voro begåvade.

Att därvidlag ta hänsyn till olika karaktärer, föll inte friherrinnan in, men när Mick nu stod där med en ovanligt skär rodnad på kinderna, strålände djupa ögon och det lockiga håret som ett glänsande svall över skuldrorna samt den smärta gestalten iförd en mjuk, lavendelblå crêpe de chineklänning, fann mormor, att flickan var en fullständig liten skönhet.

Med sin trogna Elvira utbytte hon förstulet gillande blickar. Denna hade så att säga med kamning och klädsel fullbordat mästerverket och kände sig minst lika nöjd som matmodern.

»Monika är vådligt lik 'frinnan', det säga alla», sade hon beundrande.

»Jag är ändå mera lik mor, det har jag hört dom säga», inföll Monika. »Jag har mors hår och mors ögon så.»

»Ja bevars, du brås både på fädernet och mödernet», lugnade friherrinnan. »Ett sådant där litet knubbigt knyte som mor blir du inte förstås, du har mera min figur och så din fars slarviga hållning — tyvärr. Råta på dig, söta vän! — Adjö med dig, ha nu riktigt roligt och glöm inte hälsa från mig.»

Det hörde till god ton på barnbjudningarna, att när man hälsade på tant värdinnan, skulle man säga: »Hälsa så mycket från mamma!» Det var lika självfallet, som att tant värdinnan vid avskedstagandet skämtsamt frågade, om de inte voro bra trötta nu?

Alla väluppfostrade små flickor, som varit på många barnkalas, svarade förstås, att de inte voro det minsta trötta, men just hos borgmästarens hade det för några år sedan hänt Mick, då hon tillfrågades, om det inte skulle bli skönt att komma i säng, att hon sagt sig nästan sova redan, så trött var hon, för hon hade haft så tråkigt.

Den historien hade hängt efter länge, men nu var den någorlunda glömd; man hade dessutom en spritt ny, den om åsnorna i Biskra, och den hade alla mammor fått höra.

När Monika steg in i salongen, där vita, skära,

ljusblå och gröna flickor stodo i flock och liknade en brokig bukett ärtblommor, flög det också som en viskning från mun till mun: »I-a! I-a! I-a! I-a!» Och det funno de oförlikneligt kvickt.

Mary-Ann fick en stor ask med den läckraste konfekt av Mick, och hon var så erkännsam för detta, att hon puffade till kamraterna och sade: »Tyst med det där!» varefter hon sköt in Monika i flocken och frågade: »Vad ska vi leka? Ja, vi ska förstås dricka choklad först, men sen.»

Det högst ovanliga inträffade, att Monika blev den första, som yttrade sig: »Jag tycker, vi ska leka »Skeppet är lastat.»

»Då får du alldeles säkert ge pant, Monika», inföll Lilly Taül, stadsläkarens dotter.

»Ja, än sen?»

»Jag tycker vi ska ta ett ord med två betydelser», blinkade Eivor Gudell åt sin bästa väninna, och så viskade hon hemlighetsfullt: »Jag tänker på åsneöron, dom riktiga och såna, man viker i en bok.»

Bästa-väninnan lät det gå vidare.

Borgmästarinnan uppsnappade emellertid i förbigående den lilla elakheten och sade vänligt, men bestämt avvärande:

»Fy, små flickor! Det vore ganska tarvligt att kälta om det där.»

Under chokladdrickningen lektes »ryktet går», och nu kunde de ändå inte låta bli att hitta på den-

na mening: »Tuttan sa, att Biskra var en oas.» När meningen framviskats bordet runt, skulle var och en säga, huru den hört de fort framviskade orden.

Mick tittade sig litet omkring. Hon hade knappt uppfattat något, men när hon nu fick höra meningen fullständig, förstod hon, att den skulle vara en pik åt henne, och hon sade vårdslöst: »Jag tyckte det lät som: 'Tuttans karbas!'»

Detta senterades vida mer än hon väntat. Ett högljutt jubel larmade runt bordet, och det skratades och applåderades, så att koppar vältes, och skedar klirrande föllo i golvet.

När man tackat för chokladen och fått salsbordet utflyttat och mattan ihoprullad, stod glädjen och munterheten snart högt i tak. Alla dessa tolvtrettonåringar träffades dagligen och de flesta hade växt upp tillsammans.

Visserligen rådde det alltid en stunds högtidlighet, så länge man mindes, att man hade bästa klänningen på, men under lekens yra glömdes detta, och Mary-Ann var också en ovanligt liten nätt och trevligt förekommande värdinna.

Mamma hade lärt henne, att ingen fick känna sig glömd och förbisedd, därför lät hon allas förslag i tur och ordning upptagas på leklistan, och när några danslekar inlett kvällens program, erinrade hon sig genast, att Monika föreslagit »Skeppet är lastat» och vände sig till henne:

»Ska vi leka 'Skeppet är lastat', Monika?»

»Ja, eller en annan pantlek?»

Monika var inte vidare hemmastadd i sällskapslekar, men från åtskilliga andra håll ropades ivriga förslag. Till sist bestämde man sig för »Min fröken skall gå på bal», en mycket omtyckt lek.

»Pass för att vara kammarjungfrun» (det var den viktigaste och intressantaste rollen), skrek Eivors gälla diskant.

»Då får jag vara fröken», bad bästa-väninnan, den rödhåriga Inga-Lisa.

»Ni ska alltid ta det bästa», muttrade Lilly, men hur det var, ordnades kretsen kring kammarjungfrun Eivor och fröken Inga-Lisa, vilken av den förra skulle klädas från topp till tå.

Leken gick så till, att var och en fick namn på något, som kammarjungfrun kunde använda vid sin frökens toalett, och så fort Eivor nämnde denna sak, skulle »kammen» — »pudervippan» eller »korsetten» blixtnabbt resa sig och göra en rörelse, som demonstrerade dess användning.

Eivor var mycket kvick och lustig och gjorde det ingalunda lätt för de olika föremålen. Flickorna skrattade, så de kunde kikna, när Mary-Ann, som var »knappnålar», låtsades sticka sig både här och där, eller när Lilly, som var »strumpeband» sprack.

Och Monika, tänk, att Monika kunde vara så pass uppspelt! Hon var »nackspegel» och förvånade kamraterna med sitt svängande och tittande.

Men till sist glömde hon resa sig. Hon hade med ens blivit så tankspridd och allvarlig. Så fick hon ge pant och gjorde detta mycket villigt. Lilla Mick hade haft sin uträkning med att vilja leka pantlekar. Förr eller senare skulle hon nog bli tvungen att ge pant. Hon hade så svårt att länge hålla tankarna samlade, och bland pantstraffen brukade alltid förekomma, att någon skulle sjunga eller deklamera. Då skulle hon »dra» Stenbock vid svarvstolen. Svante och Doris hade förhört henne. — Doris överöste henne med beröm. Ingen av de stora i åttan hade ens läst hälften så bra, hade hon bedyrat, och Svante sade kort och gott, att det var »urstyvt». Hon var därför — inte precis lugn, men inte heller så vildsint rädd.

Nu hade hon emellertid kommit att tänka på, att det ju inte alls vore säkert, att det skulle bli hennes »straff» att läsa upp, och tänk, om den som fick det, inte ville byta!

»Nu löser vi panterna, eller hur», sade Mary-Ann, när de äntligen tröttnat på toalettbestyren. »Vem ska hålla dom?»

Borgmästarinnan och några andra tanter hade stått en stund i salongsdörren och tittat på. Mary-Ann, som var alla tanter förklarade gunstling, sprang nu fram och bad tant Ellen Taül vara så rysligt snäll att hitta på pantstraff. Hon kunde så väldigt många skojiga.

Tant Ellen kunde förstås inte neka Mary-Ann.

Hon var för resten både glad och leklysten, den stora, ståtliga doktorinnan.

»Då får väl jag hålla panterna», sade borgmästarinnan, »så det inte blir något fusk.»

Och alla tanterna skrattade, som snälla, glada tanter gör, när de är på barnkalas.

»Jag sveder och jag bränner, vad skall den göra, som denna panten igenkänner», ljöd det enformigt mellan varje avdömt straff.

En skulle sjunga en rad av fyra olika visor utan att göra något uppehåll.

En skulle utföra tre handlingar samtidigt utan att skratta.

En skulle förändra ett ord till ett annat genom att flytta en bokstav o. s. v.

Slutligen förekom verkligen också att deklamera.

»Vems pant är det», frågades litet ängsligt.

»Inga-Lisas.»

»Usch nej, det kan jag inte.»

»Du är tvungen.»

»Nej, när jag inte *kan* så.»

»Jag ska byta med dig», mumlade Mick.

»Du! — Monika? — Vad har du fått?»

»Stå som staty.»

»Jaså, det var lätt. Då byter vi, men nu ska du läsa upp någe också.»

»Ja», sade Monika. »Jag kan Stenbock vid svarvstolen av Carl Snoilsky.»

»Då gömmer vi det som ett festnummer till

sist», log borgmästarinnan vänligt. »Det ska bli riktigt roligt att få höra. Jag är så förtjust i Snoilskys dikter. Det visste du väl aldrig», tillade hon skälmst.

»Nej.»

Ett par tanter viskade till varandra:

»Vad det är konstigt med det barnet! Hon är alltid så tvär och trumpen!»

»Ja, det är visst besynnerligt. Både Wibes själva och friherrinnan är ju alldeles särskilt angenäma sällskapsmänniskor.»

Förfriskningsbordet belägrades som en liten paus i lekandet, och först, när skålar och fat voro grundligt länsade, erinrade man sig det i allra högsta grad märkvärdiga, att Monika, den tysta, slutna Monika, skulle deklamera.

»Nu är det din tur, Monika», ropade Mary-Ann.

»Ja visst, nu får vi höra något riktigt vackert», inföll hennes mamma. »Vi ska riktigt slå oss till ro och vara uppmärksamma. Vill lilla Inga-Lisa sitta hos mig?»

Inga-Lisa och Eivor måste skiljas, annars sutto de bara och tisslade och tasslade, och borgmästarinnan var alltför godhjärtad att vilja på något sätt irritera Monika.

Det skrapades med stolar och prasslades med papper, som vecklades av gömda kolakarameller. Fruarna sjönko frasande ned i de bekväma fåtöljerna. Slutligen var Mick så ensam på salsgol-

vets blanka yta som en liten sky på en klar juli-himmel.

Hennes hållning var oskön. Armarna hängde, den ena foten vreds slarvigt inåt och knackade den andra på hälen, men ansiktet inom det mjuka, rika locksvallet var oändligt ljuvt och älskligt med de stora, drömmande ögonen, vilka denna stund såg ända bort till Afrika.

Nog darrade den spröda rösten betänkligt på de första raderna, men så småningom blev den fastare, och när hon kommit till:

»Måns Bock, du gamle Måns Lurifax,
så fick jag dig åter omsider»

hade hon själv och åhörarna gripits av de kärnfulla orden, vilka med värme och spröd klang ljödo över salen. Och efter den sista strofens vemodiga allvar blev det först nästan litet ängslande tyst.

Men sedan borgmästarinnan torkat ögonen och doktorinnan putsat näsan, tog den förstnämnda upp en applåd, vilken snart villigt smattrade från alla håll.

Det var en triumf. Monika *hade* utmärkt sig.

Hon tänkte springa in i en vrå, men omringades av tanterna, som förebrådde henne, att hon aldrig förr låtit höra sig. De hade inte haft en aning om hennes talang.

»En riktigt stor talang, min unge!»

»Och vem har lärt dig läsa så utmärkt», frågade tant Ellen, »det är väl mamma, det?»

Monika blev eldröd. Hon mindes, att Tuttan berömt Mary-Anns mamma, som läst Biskra för henne. Lolo skulle sannerligen också ha beröm.

»Ja», svarade hon mycket lågt, »det är mor.»

»Å, då får vi höra mer en annan gång», sade tanterna, som i alla fall tyckte, att de fått nog för den kvällen, och borgmästarinnan spelade upp en boston.

*

Fastän det var sent, när Mick kom hem, kunde hon i alla fall inte lägga sig förrän hon skrivit till mor och biktat för henne. Undrar, om mor skulle bli mycket, mycket ledsen för att hon talat osanning — eftersom detta var en allvarlig fråga, använde icke Mick: »smäckt» — den hade ramlat ur henne, och hon hade skämts en smula, men inte så mycket, att det gjorde ont i henne, som det brukade, när hon ljugit.

Mick skrev:

»Min egen okristligt älskade Lolo.

Du skulle nog skicka mig i säng bums för klockan är över halv tolv, men det kan inte hjälpas, för jag somnar inte, innan jag sagt dig, att jag ljugit fast du tycker det är så nedrigt tarvligt och det.

Lilla mor, dom pratar alltid om, att far och du

kan allting och vet allting och bråkar och fjan-
tar med mig, om inte jag har nåra talanger, men
det vet du att jag inte har och då skulle jag visa
dom, som skryter om deras mammor, att du ock-
så lärt mig, och så satte jag i mig utantill hela
Stenbock vid svarvstolen som är aderton verser
och åtta rader i var vers, och den drog jag så det
gnisslade om det i dag hos Mary-Ann, det gick
flott. Och tanterna sa att jag hade *stor talang*.
Hör du det, Lolo? Och dom frågte om du lärt
mig läsa så snobbigt, och eftersom di andra flic-
korna alltid skryter med sina mammor så ville
jag att du också skulle ha beröm och jag sa 'ja'.

Var inte hemskt arg på mig för jag håller så
gräsligt mycket av min egen, egen, egen mor, och
det flög ur mig, som när man tappar en plomb.

Usch USCH! Först om en månad får jag veta,
om du förlåter mig och inte tycker att jag var
feg. Hälsa far så rysligt mycket och akta dig
själv för nu kramar jag sönder dig.

Jag längtar!
Jag längtar så!
Jag längtar ohyggligt
efter Lolo.

Din rädda Mick.»

VI.

Kan jag vara en bortbyting.

Doris' mamma är oerhört stolt över sin dotter.

»För si lärarinnorna säger, att hon lyser som ett skinande ljus över alla dom andra, och det är ju inte tal om, att inte hon ska kunna hoppa över och komma upp i fjärde, säger dom, och jag, som förstås ingenting begriper av tocken lärdom, försäkrar då, att jag blir vimmelkantig bara te å höra på na, och ger Gud na hälsan, så nog blir hon en folkskolelärinna, som heter duga, för sjunga kan hon, och rita kan hon och farliga galant ä hon te de praktiska med och stark som en björnunge, va de anbelangar, så de ä en förunderlig Guds gåva vi fått i det barnet, och det säger också alltid gubben min. Måtte vår Herre låta oss behålla na, säger han, för det ska aldrig nån öppnera sej emot, att dom andra barna ä rara dom med, men si Doris, hon ä som ett levanes solsken i all sin lärdom, och jag vet inte va pappa stackarn skulle ta sej te utan sin lilla Svala som han kallar na.»

Här blir fru Andersson rörd och snyter sig i

det stora förklädet, vilket är både vått och fläckigt, ty det är julrengöringen, som pågår på Värnen, och allt under det fru Andersson låter sin vältalighet flöda för Hanna, vilken tvättar ljuskronan med denaturerad sprit, gnider hon raskt och energiskt det ena fönstret efter det andra, så att de bli skinande blanka, ja, så genomskinligt klara, att man skulle kunna tro dem vara öppna ut mot den rimfrostdglittrande avenyen, där jultrafiken är i full gång med paketbud och julgrannar, helgstakar, och slädar med muntert klingande bjällror.

Hannas långa näsa drages ideligen ut på längden under fru Anderssons lovtal, och slutligen får hon en av sina »paroxysmer», som doktor Wibe kallade hennes framvirvlande vredesutbrott.

För all del, tänker hon, under det hon fnysande hör på fru Andersson, inte för att det är annat än gott att säga om Doris, men att på det viset höja henne till skyarna är ändå väl starkt, precis som om det inte funnes andra än hon i hela kristenheten, och som om den ungen med all sin märkvärdighet ändå kunde gå opp mot Mick! Nej — inte på långa håll! Hon skulle minsann täppa till munnen på den där storsnutna madamen.

Och ner från stegen kommer Hanna, flygande över golvet som ett vindsopat löv eller kanske snarare som en avskjuten pil, vilken nu blyxt-

snabbt skall borras in i stackars intet försåt anande fru Anderssons modersstolthet.

»Bevare oss väl», börjar Hanna, »att hon orkar orera och skrävla så faschlit *här i huset*, där vi har en så underbar och gudavacker — jaha, för mindre går det inte! — gudavacker och stilig och fin och rik flicka som *fröken* Monika. Det kan då en idiot begripa, att hon är bra mycke för mer än eran tjocka Doris, och hade inte Doris fått springa här i ett och lära sig fina fasoner och blivit behandlad som *fröken* Monikas jämlike, så hade det väl inte varit stort bevänt med hennes lärdom. Och för resten lärdom! Strunt i den. De kan ju vara för en flicka, som inte ska gifta sej, men det vore just någe för Mick — *fröken* Monika vill jag säga, att sitta och glo i en bok, hon som kan få vilken greve och prins och baron hon pekar på. — Är hon från vettet, fru Andersson, gnider hon fönstret med skurtrasa!»

Explosionen är över, och Hanna, som alltid, smått generad över sin häftighet. Det där om skurtrasan borde hon inte sagt, för fru Andersson *vet*, vilka trasor hon skall begagna till fönstret. Och insvept i sin värdighetsmantel fortsätter fru Andersson stum och nitisk sitt arbete, men hon har valt att rengöra denna fönsterraden nu för att kunna ha utkik på flickorna, när de komma från skolavslutningen. Hon är alltid så nyfiken på Doris granna betyg, att hon sagt till

tösen att springa in och visa dem för henne, innan hon går hem.

Går! — Nej *springer* då också, ty pappa sitter så ivrig, att han darrar i hela sin stackars sjuka kropp, medan han väntar på sin lilla kära svala, som skall kvittra goda nyheter för honom.

Just som fru Andersson väl för hundra gången spejar framåt avenyen, får hon syn på Monika och Doris, den sistnämnda lika enkel och tarvlig i sin urvuxna kappa och litet skalliga skinnmössa, som Mick är utomordentligt väl klädd i en lätt silvergrå pälskappa och en förtjusande baret, höga skinnkantade snowboots i passande färg till kappan och en skolväska, vilkens snitt och konstruktion väcker allmän avund.

Doris tjocka bruna fläta och bastanta ben hoppa i takt framåt den snövita, solbländade gatan. Mamma Andersson tycker sig höra, hur hon sjunger en av sina muntra visor. De friska, röda kinderna och de pigga bruna ögonen, den lilla lustiga skrattgropen och hela den kraftiga, undersåtsiga flickgestalten kommer fru Anderssons hjärta att svälla av stolthet. Det är annat virke i hennes tös än i den spetan Monika, och nog för att mamma Andersson kunnat svara Hanna, men hon gitte inte. Man finge väl se, vem som komme sig bäst ut i världen — Mick med sina prinsar och grevar och baroner eller Doris, som skall stå på egna fötter.

»Jestanes, nu ser hon opp och viftar med betyget! Ja, jag säger då det, att hon ska ha tunna pannkakor te kvällen, om jag också är så trött, att jag inte hänger ihop.»

Doris sticker fort sitt betyg i fickan igen, ty hon tänker på, att Mick går bredvid henne och är ledsen, att hon har ett dåligt betyg, bara ett enda överbetyg. Hon, som annars brukar ha en hel hög AB'n. Och klassföreståndarinnan hade visst sagt något »ruskigt» åt henne om håglöshet och lättja hade Lilly Taüt berättat. Detta var en grå skugga över Doris' alla A'n, över premiet — något högst ovanligt på julen. »En tacksam f. d. elev» hade skänkt ett halvt dussin böcker — och det muntliga berömmet samt uppflyttningen.

Annars lyser då solskenet lika strålande klart inom henne som omkring henne. Hon har som alltid hela sin dag upptagen under julferierna. Det gör inte så mycket att friherrinnan och Mick ska resa till Micks far-föräldrar och jula, för under lovet vill Doris vara hemma och med pappa så mycket som möjligt. Hon ska spela schack med honom och läsa för honom och gå ut med honom till kyrkogården, efter han tycker så mycket om den. Och sedan — Doris är färdig att hoppa över små hus — ska hon för *egna pengar* köpa kaffebröd med hem, för hon ska ha en stockdum andraklassist att läsa med en timma om dagen, och det får hon en krona för.

För resten ska hon åka kälke med Elsbeth och

Harry, skridskor med Gerda. Å, det är inte mått på, vad världen är rolig!

Så fort mamma har sett betyget och fått det uppläst för sig för att begripa det bättre samt med på tre rena handdukar avtorkade fingerspetsar nupit i yttersta kanten av den i guld och rött skimrande premieboken, rusar Doris bort från Värnen till en ny segerglad triumf inför pappas tårda ansikte, vilket skall skina emot henne, liksom ännu vitare än eljest, av lycka.

Mick går långsamt in till mormor, som står bredvid en koffert, vari Elvira packar ned »frinnans» sällskpsdräkter.

Mormor nickar vänligt åt Mick.

»Se där har vi dig, lilla vän! Det är väl skönt, att skolan är slut nu?»

»Ja vars.»

»Och få fara bort, du! Till en stor herrgård med många kusiner. Det är förstås litet tråkigt, att postförbindelserna till dina kära föräldrar är så besvärliga just nu, men det kan inte hjälpas. Nå, hur var det med betygen då?»

»Dåligt.»

Micks röst är grumlig.

»Men kära lilla vän, det brukar ju vara så bra så! Får jag se, min gumma!» Mormor tar betyget och låter blicken glida längs raden av b'n och bc'n. »Aj, aj, aj, det var litet ledsamt det här. Men du är inte riktigt rask. Nu reser vi bort i morgon och roar oss duktiga tag, och sedan kom-

mer du så uppkryad hem som helst, skall du få se på. Det hade varit värre, om det varit vårterminens betyg. — Elvira, har du lagt ner min bruna sammetsklänning?»

Mick avlägsnar sig igen med sitt betyg. Hon är så tung om hjärtat. Det känns som om det proppats fullt med stenar, och sedan hängts på ett snöre, vilket stramade.

Mor fäste sig förstås inte så mycket vid betyg, men far. Det hade varit Micks stora stund, när han vecklade upp betyget, och under det han läste det, belåtet visslade eller sade: »Ser man på!»

Mick vet nog, att far inte annars tycker, att hon är sådan han vill ha henne med såna där intressen för museumsaker och stora, väldiga böcker med tätskrivna sidor, men avslutningsdagarna — då hade far alltid sagt: »Det var sablarna, vad du varit duktig, Mick!» Och nu — — —

Det faller inte Mick ett ögonblick in, att far kanske aldrig frågar efter detta betyg. Hon ser så levande för sig hans rynkade ögonbryn och den missnöjda minen, då underläppen sväller ut och blir så förarglig. Hon har ofta på resorna sett far se ut så, när hon irriterat honom.

Plötsligt minns hon, vad han sade den gången i Köpenhamn på etnografiska muséet: »Gud vet, var vi fått dig ifrån. Du är en riktig bortbyting.» Detta minne hade, som obehagliga minnen brukar, legat på lur för att krypa fram och bita till i Micks bröst, just när det skulle göra ondast.

Ingen kunde taga bort den svidande smärtan. Gick hon till mormor, skulle hon bara bli klappad och skrattad åt, och Doris — ja, Doris skulle snurra henne runt och säga något som: »Du är så dum, ditt lilla blötdjur! Inte finns det bortbytingar inte. Kör i vind igen!»

Tänk — om — hon — i alla fall — är en — — — bortbyting! Och om nu kanhända far och mor utan att veta det nånstans därute träffar på den förfärligt begåvade och talangfulla flicka de egentligen skulle haft, fast dom på B. B. satte galet märke, för dom märker ungarna, det hade Lolo talat om, när Mick en gång kommit ihåg det där om bortbyting och inte sagt *det*, men frågat, hur var och en kände igen sin unge, för alla småbarn var ju likadana skrikande, våta bylten. Men *om* de nu satt fel märke, och *om* det var därför, att hon inte riktigt var deras unge, som far och mor kunde resa så långt ifrån henne, för det hade Mick naturligtvis ofta hört, när tanterna sa, att »det var obegripligt, att Lolo Wibe rest ifrån sitt enda barn.» Ja, om hon vore en bortbyting, då — då...

Mick lägger sig framstupa på sin sammetsmjuka, dyrbara smyrnamatta och snyftar våldsamt.

När hon blir litet lugnare, reser hon sig och kryper upp i en stor famnande länstol. Hon torkar ögonen och snyter sig, fast det knappt är lönt, ty det där med bortbytingen lockar fram nya tårar.

Inte heller är det ett dugg roligt med julen, ty alla kusinerna är så där märkvärdiga och präktiga. Hon är säker på, att de ska tala om oaser och karavaner och tibbufolk, som om de nyss varit och hälsat på dem och Mick blir i sin ensamhet glödande skamsen, när hon tänker på, att hon ibland hoppar över beskrivningarna om vildmark och ökenfärder i fars och mors brev, för att gång på gång suga i sig, vad där står om henne själv. Och skriver mor, att hon längtar efter sin Mick, då ser stackars »bortbytingen» ingenting annat i hela brevet än det.

Far berättade mycket roligt om de konstiga folk han ser därute. Om dom där kvinnorna som bara ha på sig ett snöre med en lång tofs i, »en svans», skrev far. »Med den viftar de bort näsvisa karlar, förstår du!» Och så, när de gamla aporna komma ned till floder och dricker och skäller på krokodilerna; och om negrerna, som aldrig länge vill vara borta från sin by utan måste hem till hönsen och katten.

Far skrev sällan och alltid mest beskrivningar, men breven slutade regelbundet: »Jaha, mer ska du få höra, när vi sitter på Värnen vid skymningsbrasan», eller: »Fortsättning, när vi kommer hem.» Och detta var för Mick det ljuvligaste av alltihop.

Det kunde inte hjälpas, ifall det ginge om intet både med åsnan och katten, bara hon hade far

och mor hemma, och om, *om* hon nu inte vore en *bortbyting*!

Mick sov oroligt den natten, och vid frukostbordet rådde mormor henne att ringa upp Mary-Ann och fråga, om inte hon ville åka kälke eller skridsko med Mick. Det skulle göra lilla stumpan gott. De skulle ju inte resa förrän med kvällståget, så tiden räckte till.

»Jag skall gå till Doris och till Svante med och ge dem julklappar», sade Mick, »så jag bryr mig inte om Mary-Ann.»

»Nå, var och en har sin smak, men låt inte bjuda dig på något hos Anderssons. Sânt folk har så mycket flott i allting, och det tål du inte.»

Mick hade ett ytterst hemligt och knappt inför henne själv riktigt medgivet ärende till Svantes farmor, som hon lärt sig hålla mycket av. Hon skulle *kanske* fråga henne om det där förskräckliga; om det vore möjligt, att hon verkligen vore en bortbyting. Hennes tankar snubblade oavbrutet på det rysliga ordet, och ändå måste de beständigt vägen fram över det.

Egentligen skulle hon eljest varit glad i dag, ty hon hade köpt så stunsiga julklappar åt Doris och Svante, och det var så skoj att komma till Anderssons, för dom var alltid så glada. Hos Bergbys hade de redan köpt gran, det hade Svante sagt, och han skulle klä den bums, när han kom

hem från skolavslutningen i dag. Den var tidigt på morgonen, så han hade dagen för sig.

Helgen gled alltid så stillsamt in till Bergbys, och de tre i det lilla hemmet höllo mest av julen för dess vackra minnens skull. Till och med när Svante satte de prydnader och ljushållare i grannen han varit van att se där från sin tidigaste barndom, njöt han mindre vid tanken på den julafton, som skulle komma, än på de julaftnar han erinrade sig när far levde.

Strax före jul brukade fars båt lägga upp, och då reste kapten Bergby, så fort det var honom möjligt, till de sina. Hans strålande muntra julhumör fyllde hemmet med en sådan glädje som om det sprakat flammmande brasor beständigt i kakelugnarna och samtidigt släppts in hela vindfång frisk, stark snöluft.

Farmor och mor hade liksom förvandlats och blivit så ljusa i rösten, att det kunde låta som klockspel, i synnerhet mors röst. Och för Svante hade far varit idealet av allt modigt och trevligt och bussigt. Att gå ut med far i staden, var som att gå med kungen, tyckte Svante, hans barndoms sagokung, som hade sitt rike ute på vida havet.

Svante skulle aldrig glömma far och visst aldrig kunna bli så där glad ända in i hjärterötterna som när far levde. Att de blivit fattiga, bekymrade honom inte så mycket, för det var han ju så säker på skulle reda upp sig, bara han bleve ingenjör, men det gjorde honom så ont om mor.

Om det inte låtit så fjantigt, skulle han velat kalla det, att hon föreföll hemlös. Till farmor hade han i alla fall sagt det, och hon förstod honom.

Både farmor, mor och Svante gjorde dock sitt allra bästa för att hedra julen, ty en kär gäst var han, och det dugde inte att bjuda honom in till vardag. Det skulle vara rena gardiner och dukar, putsat, fejat och fint från golv till tak och först och sist i sinnet.

Och så var det då granen, på vilken Svante nedlade mycken omsorg, kanhända ännu litet mer än vanligt i dag, då Mick skulle komma och titta på den. Ängeln i toppen var det alltid litet knepigt med. Och Svante sade med eftertryck:

»Det var mig en sabla ängel att dingla snett.»

Men trots sin förargelse över ängelns uppstudsighet tog han så varligt och försiktigt i dess sköra vingar, att intet av glitterprakten skakades av. Mycket stolt och lycklig var han över en uppfinning han gjort att få ljusen att sitta rakt. Han hade för resten planer i huvudet till flera uppfinningar och sysslade flitigt med sina problem, vilka han så gärna velat delge farmor och mor, men som de inte begrep ett dyft av matematik, mekanik och elektroteknik, fick han på egen hand göra sina uträkningar och experiment, fast han hade sina kära med i alla fall, ty gick det galet, så visslade han inte eller gav till sina käcka »tjo!» — »Kila på bara!» — »Nå, det låter höra sig» och liknande utan blev mycket tyst.

Och omslagen märktes strax av mor och farmor. Emellertid lyckades det vanligen hans sega energi att nå något resultat, och då kunde farmor se ut, som om *hon* utfört ett stordåd.

Folk brukade alltid säga till lilla bleka, tärda fru Bergby:

»Svante är då till en stor tröst, tänk en sådan präktig pojke. Han blir sin mor till mycken glädje.»

»Glädjen är inte för mig mera», svarade fru Bergby vemodigt. »Men jag hoppas, att min rare gosse skall få en ljus, arbetsfylld framtid.»

*

Hos Anderssons rutschade julen in så snart fru Andersson slutat rengöringen hos »herrska-pen». Hon vilade inte en minut, förrän hon vänt upp och ned på allt, som fanns i det enda rummet och det mörka, men rymliga köket, där Gerda och Doris fått »eget rum» bakom en hög skärm. Vartenda bohagsting sken nyputsat och välvårdat i det enkla hemmet, innan mamma och flickorna slutade sitt fejande, och hur det var, kom det alltid något nytt i huset att särskilt glädja sig åt. Nu till julen hade Gerda hos modisten kommit över en mängd siden, och sammetslappar i olika färger, och av dessa hade hon sytt ihop en trevlig duk till det runda bordet framför soffan. Doris hade av Mick fått ett halvfärdigt broderi till en kudde. Mick hade tänkt sy det, men tröttnat.

Doris däremot, som hann allt, hade sytt det färdigt, och nu prunkade den fina kudden mitt i soffan.

Elsbeth och Harry hade i slöjden fått förfärdiga några småsaker, som också fiffade upp och gjorde nytta, så det var mycket, att med glad och mångordig belåtenhet titta på.

Stackars pappas nerver hade svårt att fördraga den bullrande fröjden, men det var hans stora, oförstådda julklapp till de sina att behärska sig till det yttersta och att låtsas njuta som de av skattet och pratet och livsstyrkan.

När Mick kom upp till Anderssons med sina julklappar, fann hon hela familjen med undantag av herr Andersson, samlade ute i farstun om en julgran, vilken Harry nyss burit hem. Mamma och han hade köpt den, och det var mammas överraskning, vilken hälsades med högröstat jubel, för se mamma Andersson var sådan, att skulle det vara, så skulle det vara, varför granen var både omfångsrik och vacker. Dessutom hade hon köpt ljus och julgranskonfekt, flaggor och »änglahår», så det var ej underligt, om glädjen hördes nedför två trappor och ut i portgången.

Doris gav sig knappt tid att hälsa på Mick, så ivrig var hon att beundra de fasta, gröna, rundade barren; och att granen var så »pin rak», väckte hennes stora förtjusning.

»Goddag», hälsade Mick, högst förundrad över att det kunde vara något så märkvärdigt med en

julgran. De brukade ha tre i salongen på Värnen, alla från golv till tak, och det var klart, att de skulle stråla av ljus. Men gotter hängde det ej i dem, ty Mick hade en gran för sig, dignande av läckerheter och prydnader.

»Å kära hjärtanes goddag», nickade fru Andersson, »vi ä alldeles vilda över granen, må veta. Jag har fått, en för 2,50, och det är rampris. Den är då så stilig och grann så.»

»Ja», medgav Mick lamt. I hennes tycke var den bra liten.

»Och vi har två paket ljus», skrek Elsbeth hänförd.

»Och en stor påse konfekt, titta!» Harry sträckte upp sina korta armar och rödblå händer, förevisande skatten.

Men Gerda synade intresserat Micks nya hatt, som kommit från Paris, sedan drog hon sig tillbaka in i köket bakom skärmen, för det retade henne, att Mick alltid såg så kritisk ut.

Det var inte Mick alls, och det hade Doris sagt Gerda många gånger. Mick var endast fullkomligt främmande inför ett sådant hem som det Anderssonska. Hon förstod sig varken på deras arbete eller deras sätt att roa sig.

Nu äntligen kunde Doris slita sig ifrån julgranen och fick i en fart Mick med sig genom köket in i rummet för att visa henne duken och kudden.

»Jag har stoppat och satt på den också», sade Doris stolt.

»Att du gitte!»

»Visst gitte jag. Det gick som en dans. Den tar sig våldsamt flott ut. Tycker du inte?»

»Joo då. Jag har en hel hög sån där smörja därhemma, som jag började på strax dom hade rest, för mormor sa, det var så bra, när man längta, att sy sånt, men inte hjälpte det en enda smul, så du kan gärna få det alltihop.»

»Tack ska du ha! Men vet du, Mick, du är för givmild, och så ändå —», Doris tvekade litet. Ibland tyckte hon med sina fyllda tretton år, att hon var mycket äldre och erfarnare än Mick och kände sig nästan lika moderlig som gent emot småsyskonen. — »Jo, det var det, att du ger så slarvigt, hyvar det på en, som man vore — vore en skräphög.»

Mick begrep inte detta. Det hade aldrig fallit henne in att tänka så, och lika litet hade någon därhemma gjort henne uppmärksam på, att det fanns olika sätt att ge. Den verkan Doris yttrande närmast hade, var att peta i det där såret, som uppkommit vid föreställningen, att hon kunde vara en bortbyting. Och det gjorde så förskräckligt ont, att hon blev alldeles vit i ansiktet.

»Då vill du kanske inte ha mina julklappar», mumlade hon.

»Jo, det vill jag hiskligt gärna, kära, lilla Mick. Du ska inte ta dig så fasligt av allting.»

»Bryr du dig ett enda dugg om mig, Doris.»

»Men Mick då, är du tokig! Gråter du? Vad är det med dig?»

»Ing-en-ti-ng.»

»Ja men — kör i vind igen då. Inte menade jag något illa.»

»Nej — det är inte det.» Mick torkade ögonen med sin ljusa renskinnshandske. »Går du med till Svante?»

»Har inte tid. Pappa ska hämtas från Peterssons. Han har varit där hela morron, medan vi gnodde och skurade härhemma. Och se'n ska jag baka pepparkakor. Baka är det skojigaste, som finns.»

»Det säger du om allting.»

»Gör jag?» Doris skrattade. »Det är väl därför då, att allting är det skojigaste som finns.»

Mick tyckte, att det lät mycket klart, och beundrade Doris som alltid. När hon nu gick, kullbytterade efter henne ned för trapporna hela familjens muntra:

»God jul! Många julklappar», och så igen:
»God jul!»

*

Hos Bergbys satt farmor som vanligt i sin stol vid fönstret, fru Bergby hade gått ut några ärenden, men Svante var hemma.

Granen stod klädd, och Mick tittade på den, och fick besked om knepet med ljushållarna.

»Mor har satt fram kakor inne hos farmor och jag ska sätta på vatten till choklad», sade Svante, när de pratat en stund. »Gå in och håll farmor sällskap så länge.»

»Ska du — koka, Svante?»

»Ja, det var också någe.»

»Men — en — en pojke!»

»Än sen. Jag bäddar min säng också, om du vill veta't, och sopar ibland, när mor är för trött. Det finns ingenting i hela världen, som inte jag skulle vilja göra för mor, bara det att — jag har henne.»

»Varför skulle du inte ha henne? — Ska hon resa till Afrika?»

»Nej, mor reser ingenstans, men — men», Svantes ögon blevo dystert djupa, och underläppen darrade. »Lovar du att inte knysta för en levande själ, ska jag säga dig något. Mor längtar till far och det är för min skull hon inte lik-som trillar ikull av saknad.»

»Kan man dö av sorg», frågade Mick skälvan-de och hemlighetsfullt.

»Inte om man är frisk, men mor är ju så skral så. Och när man då bara tänker på det som är lessamt, kan man förstås kola av.»

Svante använde med flit »kola av», ty hade han sagt »dö», skulle gråtklumpen, som brände i halsen, löst upp sig.

»Tror du, det är — är nedrigt otäckt att — kola av?»

»Nog skulle jag tycka det, så mycket vet jag. Men för den, som inte bryr sig om livet, är det väl inte så svårt. Nej, nu ska jag sätta på vatten. Du knyster inte, begriper du.»

Mick räckte fram sin hand, som Svante kraftigt tryckte. Handslag var ett heligt löfte.

Mick gick inte genast in till farmor, ty hennes tankar hade råkat in i ett nytt spår, och hon behövde kanske inte, sade hon sig, där hon stod och pillade på granen, anförtro farmor, att hon fruktade sig vara en bortbyting, ty *om* man kunde dö av sorg, vore det nog det behändigaste för henne. Ingen kunde längta hemskare än hon, och »skräpig» brukade både mormor och »flickorna» kalla henne, när hon ideligen blev sjuk, så det vore väl inte omöjligt, att hon kunde dö, och far och mor få fatt i sin riktiga flicka. Mor hade ju i Marseille sett en liten tolvåring, som hon blivit stormförtjust i. Hon hade fotograferat henne och skickat ett kort till Mick, på vilket hon skrivit: »Le petit trésor, Margot.» Henne kunde de nog få tag i igen...

»Är du där, lilla Monika?»

»Ja, farmor.»

Mick sade också »farmor». Hon trodde nästan, att den gamla hette så.

»Vill du inte komma in, barn?»

»Jo tack!»

Mick kom och satte sig på utkanten av en stol mitt emot farmor. Som vanligt hade den gamla glasögonen uppskjutna i pannan, och de goda, matta ögonen blickade vänligt bekymrade på Mick, men hon sade ingenting om, hur ynklig hon tyckte, att flickungen såg ut utan berättade i stället, att Svante glatt sig hela morgonen åt att hon skulle komma.

»Det blir bra tomt för vår gosse nu, när lilla Monika far», slutade hon.

»Äsch!» sade Monika, »han har ju farmor och sin mor.»

Ett enda litet ord kan slå upp en hjärtedörr på vid gavel. Gamla farmors erfarna, milda och kloka hjärta bjöd strax Mick stiga in, så fort hon hörde Mick säga »mor» med detta förtvivlade, längtande tonfall.

Hastigt bredde hon ut armarna till ett famntag och sade varmt:

»Gråt ut hos mig, välsignade lilla barn, ska vi talas vid se'n.»

Och Mick kastade sig intill farmors bröst och grät så gott och tryggt bland ullschalar och koftor och små sidenhalsdukar. Till tal blev det dock ingen tid, ty hon hann nätt och jämnt få upp det rufsiga huvudet och torka bort tårarna, innan Svante kom in med vattnet.

Hon kände sig dock märkvärdigt lättad, och chokladen med de hembakade kakorna smakade förträffligt.

Farmor var så angelägen om att hon skulle smaka alla sorterna, och berättade under tiden små lustiga historier från sin barndoms jular, så att både Mick och Svante blevo helt uppspelta och lockades att i sin ordning tala om hågkomster.

Fru Bergby hörde ut i farstun de unga, friska rösterna och de smittande ljusa skratten, när hon kom tillbaka med sina uppköp.

»Är det du, mor», sade Svante och sprang emot henne. »Vi har så livat. Vi har Mick här.»

»Det var roligt, att hon var kvar, så jag också får önska henne god jul», svarade fru Bergby vänligt. »Jaså, ni är inne hos farmor.»

»Ja — och dricker choklad. Du skall också ha en kopp, mor, jag har satt fram åt dig.»

»Tack, min gosse.»

»Kappan tar jag förstås — och hatten. Ro hit med grejorna, mor!»

Mick trivdes så väl, att det var med en djup suck hon äntligen beslöt sig för att gå.

»Jag skall följa dig», sade Svante. »Vill du kanske, jag ska köra dig på sparkstötting?»

»Ja, det vore skoj.»

Farmor kysste Micks panna till avsked och sade ömt: »God jul, käraste lilla barn!» Och Mick tyckte, att det lät så vackert, mycket vackrare, än när de i skolan på morgonbönen läste: »Herren välsigne...», men hon fick dunkelt för sig, att meningen var densamma.

Fru Bergbys »God jul» uttalades också inner-

ligt, men hennes röst lät så trött, att Mick höll på att bli ledsen igen.

Färden på sparkstötting friskade emellertid upp henne, och när hon vid grinden tog adjö av Svante, såg hon ut som en liten äppelblomma i snön.

»Kom snart igen», ropade Svante, när han redan ställt sig på meden för att sparka bort. Och de orden gjorde Mick så glad, att hon skrev upp dem på en tunn pappersremsa, vilken hon stoppade in i guldmedaljongen mellan fars och mors porträtt. Den medaljongen hängde alltid i en smal kedja om hennes hals.

VII.

Litet av vart och förberedelser till något, som skall hända.

Den tjugusjunde mars var det Micks födelsedag, och knappt var jullovet förbi, förrän man började glädja sig till denna dag, då det alltid var stor fest på Värnen.

Födelsedagsfirande förekom ju titt och tätt. Än med bara några stycken, än med ett tiotal utvalda och än med hela klassen, men ingenstans kunde det åstadkommas så flotta kalas som på Värnen, där alltid ett trettiotal flickor voro bjudna.

Fru Wibe var obeskrivligt road av att ge en omväxlande och ovanlig form åt dessa födelsedagskalas, och det talades år efter år om, hur lyckad den eller den 27 mars hos Wibes varit.

En gång hade några av flickorna uppfört en pjäs »Tårebjörken» av Anna Wahlenberg, och de hade haft en riktig scen med kulisser och ramp-ljus och ridå.

En annan gång var hela hallen och den stora salen innanför dekorerad som ett japanskt landskap, med hela dungar av blommande träd och

buskar, ett tehus med näpna geishor i samt tom-bola, fiskdamm och en dansbana.

Och det, som varit väldigt skojigt, var kostymbalen. Det var då de fått var sitt jättestora fast-lagsris med allt möjligt roligt och gott i.

Och ett år hade det varit pojkar med — det var för resten i fjol — och då hade de först haft kälkparti och sedan dans vid kulörta lyktor, och bäst som de dansade, kom ett skepp flygande genom salen. Det sänkte sig och de fingo göra »strandhugg», ty skeppet var försett med massor av stiliga småsaker, och det hade varit ett liv, när de äntrade fartyget och kapat åt sig dockor och solfjädrar och böcker och allt möjligt.

Men hur skulle det bli i år?

Denna spännande fråga sysselsatte många flick-hjärnor. Mary-Ann kunde upplysa om, att hon visste, att Micks pappa och mamma ej skulle komma hem på länge än. De reste visst inte förrän i april, till Europa, och sedan skulle de vara ett par månader i Spanien, det hade hennes mamma hört av friherrinnan.

»Ja, men», sade Lilly Taul, vilkens mamma också kände friherrinnan, »Monikas mormor sa, att Monika gärna fick ha bjudning i alla fall. Och tant Lolo har skrivit och föreslagit, att vi ska få ha en riktig bal med musik och allting.»

»Nå, då så», inföll Eivor lättad.

Detta samtal fördes under en rast, och Inga-Lisa hängde som vanligt ihop med Eivor:

»Ja, men då blir det ju av», ropade hon förtjust.

»Ä», sade Mary-Ann, »det tror ni! Monika är ju en så väldigt konstig kropp.» Hon kunde yttra sig obesvärat, ty Mick var icke i skolan. Det hände ofta, att hon var borta på grund av illamående eller trötthet. »Nej, kan ni tänka er: *Hon vill inte ha bal.* Det är väl urfånigt.»

»O, så fjantigt», ljöd det i korus och ytterst förolämpat.

»Men», Inga-Lisa såg sig försiktigt om, »skulle vi inte kunna få Doris Andersson att övertala henne. Hon ska förstås med i år, och hon har verkligen bra hand med Monika.»

»Du sa nå't.» Eivor knäppte gillande med fingrarna, »vi ryker på Doris efter skolan och ber henne övertala Monika.»

Det förslaget gillades och antogs, fastän med den förändringen, att Mary-Ann ensam skulle åtaga sig det grannliga uppdraget, ty att »ryka på» Doris vore nog mindre lämpligt. Kamraterna hyste mycken respekt för denna lilla gladlynta, men obestriddligen mycket säkra person.

»Får vi sällskap en bit», frågade Mary-Ann, när hon vid skolgrinden upphann Doris, vilken alltid var ute bland de första, »jag ska ett ärende åt ditt håll.»

»Ja, det kan vi få då», nickade Doris utan känsla för den heder, som vederfors henne, när borgmästarens Mary-Ann erbjöd sitt sällskap.

Först talade de om skolan och läxor, men så skruvade Mary-Ann samtalet över på Monika. Hon tyckte själv, att hon gjorde det mycket finurligt, då hon först resonerade om en uppsats, som Monika skrivit, och därefter övergick till henne själv.

»Det är synd, att hon är så klen», sade hon vuxet.

»Ja, det är väldigt synd», medgav Doris varmt.

»Det är förstås hemskt tråkigt att ha sin pappa och mamma i en annan världsdel.»

»Ja, inte ville jag vara med om något sån't.»

»Ja, men Mick får ju allt, vad hon pekar på, och får hitta på allt möjligt skoj och ha kalas och det.»

»Det struntar hon i, så det har hon ingen glädje av.»

Mary-Ann glömde all försiktighet och tappade bums hela sin belevnhet, ty hon var så otålig, så hon kunde spricka, därför kom det med fart:

»Ja, men du kan väl säga åt henne, att hon ska ha balen, vet jag.»

Doris' friska, hjärtliga skratt klang mellan husraderna.

»Jaså, var det där skon klämde! Nej tack du, jag bryr mig inte ett tecken om den där balen, så mig gör det ingenting, att den går i putten.»

»Üsch, vad du är nedrig! Det är förstås för att du inte kan dansa.»

»Å, det skulle jag väl kunna lära mig, men när

inte Mick själv skulle ha roligt av sin bjudning, kan jag inte begripa, vad den tjänar till.»

»Det brukas, att man bjuder igen, när man varit bjuden på många håll», Mary-Ann var imponerande överlägsen, »men det vet inte du förstås.»

»Nej, det är ju inte så underligt, efter jag aldrig är borthjuden.»

Doris käcka, fräkniga uppnäsa var riktigt stursk i detta ögonblick, och Mary-Ann blev så flat, att hon skyndsamt tog adjö och smet ifrån »den fräcka skurtrasan». Detta var det öknamn Doris fick, när hon förargat någon av flickorna, och det syftade på fru Anderssons arbete i familjerna.

Men Doris tog sig inte det minsta av »de högfärdiga krattornas» smädelser. Var de på sin kant, var hon det också, och det vankades ingen hjälp med översättning eller räkneexempel, men sadlade de om och närmade sig vänligt, föll det inte Doris in att vara långsint.

I själva verket stod Mick mycket mera isolerad än hon, ty omkring Doris flockades kamraterna, när det gällde att tänka ut någon »gask» eller när de ville, att hon skulle snappa frågor för att rädda dem, vilka ej läst på.

Och dessutom hade hon den obrottslit trofasta Mick med sin glödande beundran för allt, vad Doris företog sig, och sin tysta ängslan att de andra skulle ta Doris ifrån henne, ty det hade

hämt mer än en gång, att Doris gått med Eivor och Inga-Lisa eller någon annan ifrån skolan. Mick däremot kunde inte tänka sig att avstå från Doris, om också Mary-Ann och Lilly aldrig så försökte tränga sig emellan. Hon visste nog, att de inte brydde sig om henne, fast de gjorde sig till nu, när det snart var hennes födelsedag.

Men det att far och mor ej skulle kunna komma hem till dess, var ett oöverbärligt hårt slag för Mick. Hon hade varit så säker på, att Lolo skulle skynda sig tillbaka den dagen, som bara blev rolig, när mor gjorde den festlig.

När hon fått brevet, vari mor skrev, att hon icke kunde få vara med på sin lilla flickas födelsedag detta år, trodde Mick, att hon läst fel, och det var förklarligt nog, ty bokstäverna dansade runt för henne. Och att Lolo bara kunde inbilla sig, att det skulle vara någon tröst, att hon talade om, att hon köpt åt Mick ett underbart vackert halsband av orientaliska pärlor och en sällsynt avgudabild och en hel del annat.

Far hade också skrivit och låtit så förtjust över en »läppknapp», som Mick skulle få. »Du må tro, de äro inte lätta att komma åt», hade det stått i fars brev, »så du, lilla svenska småstadstös bör känna dig mallig värre över att ha ett sådant fynd i din ägo.»

Beskrivningen på »läppsmycket» och vilka folkgrupper, som begagnade det, tog en hel sida, men det var rätt skojigt, så Mick läste ordentligt

ord för ord om nilotter och suker och turkana, vilkas kvinnor buro denna egendomliga prydnad.

»Mor skall visa dig, hur de gymnastisera med tungan för att slänga in denna träplugg eller fint arbetade stenpinne (du får en makalöst snobbig) i ett hål mellan två utknackade tänder i underkäken, de mittersta förstås, och där tronar sedan den besynnerliga tingesten, vanligen förfärdigad av kalkspat, tjock som ett redigt korkpennskaft och minst 4 centimeter lång. På sina håll består damernas toalett i att sätta det lilla munstycket tillrätta, därmed äro de klädda för dagen. Litet pärlor och sådant krimskrams höjer förstås effekten, och när de unga flickorna uppenbara sig i all sin ståt med den glänsande vita läppknappen och sitt flerradiga halsband omkring den smäckra, mörkt chokladbruna midjan, skall du tro, Mick, att de äro oemotståndliga. Tänk du, om jag skulle ta hem en sådan skönhet; männe hon icke skulle tilltala Anton?»

Anton var Värnens trädgårdsmästare, en väderbiten och ej överflödigt renlig herre, vilken som ingrodd ungkarl endast hade en kärlek i världen, sin illaluktande tobakspipa. Men blommor och trädslag, både in- och utländska, förstod Anton sig på, och fast doktor Wibe var en styv botanist, kunde han sällan sätta Anton på det hala, ens när det gällde de krångligaste utländska plantnamn. —

Mormor hade gjort sitt allra bästa för att

övertala Mick att ha den där balen. Hon för sin del var ofantligt road av att se festklädda, artiga, nätta barn dansa.

»Här är verkligen så enformigt», menade mormor, som saknade det spralliga stockholmslivet, »att det kan behövas en liten vederkvickelse då och då.»

Men Monika var — enligt allmänna omdömet — så sur och trumpen och omöjlig, att de vältaligaste föreställningar strandade.

»Jag bryr mig inte ett skapande grand om hela födelsedagen, när inte du ids komma hem till mig, Lolo», skrev Mick till mor. »Det är bara, när du finns, som det är livat med kalas, och du är stygg, gräsligt stygg, lilla bedårande älskade mor, som är så länge borta, som om du precis hade glömt, att du hade mig. Varenda kväll kysser jag ihjäl alla fotografier jag har av dig, men ibland vet du blir jag så himlaarg på dom för att de ser så glada ut allihop, fast jag är tvärtom, och då dänger jag ner dem i en låda och vill inte titta på dom.

Och så ibland blir jag alldeles vild och vet inte vad jag ska ta mig till, för jag är sprickfärdig ända upp i huvet av längtan. Jag springer då bort till utsiktsskullen och skriker 'Lolo', så det rungar efter det, men du hör det inte! — Du kommer inte lubbande som du brukar. Ibland ställer jag mig längst in i din garderob, där du har dina vardagsklänningar och tjuter. Far måtte

väl ha hunnit mäta skallar i tusental nu och vad han mera ska göra för smörja, så att ni kan laga er hem till mig, till er egen Mick...»

När hon hunnit så långt, började hon bita i pennskaftet och grubblande rynka de täta, mörka ögonbrynen, ty den där förfärliga tanken stack till inom henne igen: Tänk, om hon inte alls vore fars och mors egen Mick. Om hon vore en bortbyting.

Och hastigt, med darrande fingrar rev hon sönder brevet i långa flagor.

Ännu hade hon ej vågat blotta denna bortbytingstankegång för någon, så rädd var hon att den skulle bli bekräftad verklighet i samma stund hon uttalade den. Hon tyckte sig se ett vidunder med »hundraelva» munnar, stå och flåsa ut att Mick Wibe var en bortbyting. Hennes fantasifoster skrämde henne till tystnad, fastän hon var gång hon träffade Svantes farmor, kände sig frestad att anförtro sig åt henne.

Det var skralt med sporten denna vinter, ty snön, som fallit så ymnigt och vackert strax före jul, smälte bort under en ovanligt blid januari, så att både skridskobanor och kälkbackar blevo oanvändbara till stor förtret för ungdomen ifrån de allra yngsta till de vuxna.

Doktor Taul beklagade det särskilt för Micks skull.

»Du behöver motion i friska luften», var hans

stående ordination, »och så äta duktiga tag, och inte hänga över böckerna för mycket.»

Det var mormor, som skvallrat på Mick, att hon denna termin inte gjorde annat än läste. Och för mycken flit ansåg friherrinnan minst lika skadlig som lättja.

Friherrinnan visste, att doktor Taul minst en gång i månaden skrev en utförlig rapport till hennes dotter och måg angående Micks hälsotillstånd, men då ansvaret ändå vilade på henne, tog hon en gång doktorn i enrum och frågade honom, om han inte tyckte, att flickan betänkligt tacklat av.

»Inte 'betänkligt', friherrinnan; då kan jag försäkra, att vi skulle ha föräldrarna här. Jag har ju alltid deras telegramadress, och fru Lolo är en så öm mamma som någon.»

»Å, vad det gläder mig, att doktorn säger det. Det är så tråkigt, när folk kallar Lolo en blåstrumpa.»

»Ja, men det är hon ju, fast förbaskat söt, goa friherrinnan, rasande stilig! Ursäkta mitt enkla språk! Men Monika har hon skämt bort alldeles på tok. Flickan är sund i grund och botten. Både mage, lungor och hjärta äro prima, men hon har alltid fått ge efter för det otäcktyget, som heter nerver. När andra ungar fått ett redigt kokstryk, har det kelats och klenats och tagits hänsyn till Monika. Jag har sagt till fru Lolo hundrade gånger så visst som en, att det var rent befängt med hennes eviga vädjan till tösens själv-

bestämmande, och så det, att hon dyrkat upp barnets intelligens — ja, det har pappan samma fel — varför i all världen kan hon inte få vara som andra små töser långben och vippstjärt?»

»Ja, men snälla doktor, det är väl litet skillnad...»

»Snälla friherrinnan, det är en *stor* skillnad. Ackurat samma skillnad som mellan fria fåglar och en burfågel, en, som skal begripa, när man bjuder dem på socker, och när man tar godnatt av dem och såna där konster. Jag skall ärligt och uppriktigt säga, att jag tror det är nyttigt för Monika att längta litet och klara sig på egen hand. Fru Lolo frågade mig om allt möjligt, innan hon reste och var så hjärtans orolig för sin flicka, men jag lugnade henne med, att Monika visserligen är en sådan där kulturprodukt, som förefaller fasligt skör och ömtålig, men att hon inte har tillstymmelse till organiskt fel.»

»Ja, men hon ser så blek ut och är så trött.»

»Det tror jag det. Hon känner ju efter, eller andra känner efter för henne varenda liten krämpa. Och vill hon inte äta, så slipper hon. Vill hon inte gå ut, så får det bli därvid. Jaja, folk får naturligtvis uppfostra sina barn efter eget gottfinnande. Jag har aldrig begripit mig på känslsamhet i den vägen utan lagat mina ungers nerver med björkris. Sânt där sentimentalt pjalt som en del barn — vilka har det för bra — blir plågade av, låtsar jag inte om. Nog ser jag, att

Monika hänger med huvet, men det är ingen fara med hennes kropp, och det andra kallar jag inbillningssjuka.»

»Ja, vet doktorn, det gör jag också», utbrast friherrinnan lättad, »just inbillningssjuka. På min tid brukades det aldrig, och inget av mina andra barnbarn har såna där griller heller. Men det går väl över. Hon skulle inte läsa så mycket; det är osunt, och vad ska det tjäna till? Hur är det fru Lenngren säger: 'Med läsning öd ej tiden bort, vårt kön så föga det behöver. . .' Och vad Monika beträffar, så har hon då guskelov fått ett utseende, som är ovanligt sympatiskt, så jag tänker, att hon inte varit fullvuxen så många år, innan hon står brud. Jag brukade alltid säga till Lolo, att det var så dumt med de myckna studierna. Hon har då förstås ett helt annat lynne än Monika. Hon är jämt glad.»

»Å, det var väl si och så, när hon reste ut. Men hon har ju aldrig haft några motigheter.»

»Nej, det förstås», log friherrinnan, som om det ej kunde vara annorlunda, »och tänk, att hon envisas att ta doktorsgraden. Men jag frågar doktorn: är det förnuftigt, att fruntimmer lär så fasligt mycket bokligt?»

Doktorn klappade sin lilla trinda mage och svarade mysande:

»Ja, vet friherrinnan, nog har jag var dag i tjugu år nu tackat Gud för att hustru min begripit sig bättre på kokkonsten än på de s. k.

sköna konsterna och vetenskaperna. Och jag tror, friherrinnan gör så rätt i att hålla flickungen från den överdrivna läsningen. Det är mer än nog, att de hänga på skolbänken fem timmar om dagen.»

Att få Mick att hämta motion, när det ej kunde ske under form av något slags sport, var ingen lätt sak, och hur doktorn ordinerade och mor-mor kältade, satt hon dock timme efter timme i biblioteket, där hon numera läste sina läxor.

Doris kom ej så regelbundet som förr, ty fru Andersson hade råkat vricka en fot, och som det drog om innan hon blev bra, måste Doris hjälpa till hemma var ledig stund, och det hände, att läxorna icke lästes förrän efter tio på kvällarna.

Men lika hurtigt och strålande förblev dock Doris humör. Hon trallade sina små visstumpar och tog sina muntra hjälpskutt. Bråttom hade hon hem till de sina, och man skulle kunnat tro, att en storartad våning med all möjlig lyx och komfort väntade henne, istället för en tarvlig en-rumslägenhet med diskar i köket, krassliga föräldrar och två bråkiga småsyskon att hålla reda på.

I skolan var hon också överlycklig. Förra terminen hade inte varit hälften så rolig som denna, ty nu hade hon både Mick och Mary-Ann att tävla med och de andra att hålla stången. Mick hade ryckt upp sig igen, och Mary-Ann var alltid jämn och säker. Fjärde klassen ansågs i sin hel-

het som ovanligt god, och lektionerna gingo med verve.

Lärarinnorna tyckte, att det var förvånansvärt, hur Mick tagit sig. Så där såg man, att det bara fattats vilja.

»Ja», sade klassföreståndarinnan, »utan att berömma mig, tror jag kanske, att jag har någon del i förändringen, för jag sa till Monika första dagen, att om hon skötte sig lika illa den här terminen som förra, var jag rädd, att hennes föräldrar knappt skulle vilja kännas vid henne — man måste överdriva straffprincipen gent emot en så dåsig natur som Monika — jaha, inte kännas vid henne, för de kunde naturligtvis inte fatta, att de, som själva var så intelligenta och bildade, skulle fått ett så håglöst barn.»

»Det tror jag var fullt pedagogiskt riktigt», inföll Tuttan, »hon blev väl paff?»

»Ja, det vill jag lova. Jag trodde tösen skulle svimma, men hon höll sig uppe.»

»Sa hon något?»

»Inte ett ord. Och det är ju viktigare, att hon handlar och visar, att hon förstått. Hennes inbundna sätt får vi nog ingen bukt med. Det kan hända, att hon har sina goda sidor, men det vore onekligen trevligt, ifall hon också visade dem.» —

*

Klassföreståndarinnan hade alldeles rätt. Mick hade blivit fruktansvärt uppskrämd, så mycket

mer, som hon ju beständigt ruvade på den gräsliga ångesten för att far och mor en vacker dag skulle upptäcka »den rätta» och då förstås skicka bort henne, eller kanske låta henne stanna, men hålla mera av den andra. Hennes stackars heta barnahjärta slog liksom ända upp i halsen vid den föreställningen.

Åtminstone skulle de ej kunna säga något om, att hon var lat och ointresserad. För att riktigt utmärka sig, läste hon både vad hon begrep, och vad hon icke begrep, särskilt slog hon sig på digra geografiska verk och kartor samt historia, som var mors ämne.

Som en fladdrande ljuslåga virvlade det blonda håret omkring panna och hals, när hon smal och tunn, med armbågarna på bordet och händerna för öronen satt vid det stora bordet i det tysta, förnäma biblioteket och pluggade med sin lidelsefullt brinnande kärlek som sporre.

Stundom greps hon så av vad hon läste, att hon blev alldeles borta i böckerna. Bokstäver och ord stodo ej längre dött stirrande på de vita sidorna utan mötte hennes forskningsnit med den levande sympati, vilken är bokens själ.

Micks uppgående i läsningen kan förklara, att hon icke märkte, det något särskilt föregick på Värnen nu, när hennes födelsedag närmade sig.

Maria hade fått Anna-kokfru till hjälp, och i köket bakades, stektes och kokades, kanderades frukt, glacerades kakor, dekorerades tårtor, fär-

serades fisk, garnerades à la dauber och resonerades ivrigt, men tystlåtet, ofta med Hanna och Elvira som tredje och fjärde part.

»Ja, jag säger då det, att 'frinnan' är makalös», sade Maria och torkade svetten av sitt rödblommiga ansikte, »att nu göra sig allt detta besvär, fast Mick blitt så konstig, så man rakt inte känner igen na. Men si 'frinnan' hon hör till dom som tar livet från den glada sidan, och tänker som så, att här vilar inga lessamheter.»

»Ja, 'frinnans' like finns inte», intygade Elvira, »men undras, hur det ska gå i alla fall med det här kalaset. Ska inte Mick misstänka, att det är ugglor i mossen? Det är förstås rysligt fiffigt av 'frinnan' att inte låta barna veta om'tet utan bara mammorna, och så att ordna det som ett slags procession. Dom ska samlas hos borgmästarns, hela buntten allmogeklädda, och där ska musiken möta och så ska di tåga hitut med musiken i spetsen. Det blir visst femton par, så det kommer att ta sig väldigt piffigt ut.»

»Är det flickor och pojkar», undrade Hanna.

»Ja, lita på det», sade Elvira, »men för att inte Mick ska bli utan kavaljer har 'frinnan' arrangerat med ett slags förriiddare. Det är lille greven på Tidinge. Ni vet, han, den rödhårige. Han är väl femton år vid pass.»

»Gemine, så stiligt då», inföll kok-Anna, »ja, si rikt folk, dom kan! — Ska Anderssonskans tös också med?»

»Nej», sade Elvira litet stramt, »Doris Andersson hör mera till vardags, hon. Och det gör Svante Bergby också, fast hans mamma är en liten fin människa. Nej, det här är gräddan, förstår ni. Krämdelakräm kallar 'frinnan' dom.»

»Hå kors då», kok-Anna flådde en hare, så dess många hinnor föllo av som korvskinn, »ja, grädde är annat än skummjölk, må veta.»

*

Mormor tyckte nog själv, att hennes plan var djärv, men på samma gång så tilltalande, att hon inte kunde släppa den, och med sin vanliga sangvinism kände hon sig fullt övertygad om, att var festen väl i gång, skulle Mick få ofantligt roligt. Det vore ju otänkbart annat! Idén med bondgillet fann hon så ypperlig, att hon förtjust låg och tänkte på det brokiga vimlet, innan hon somnade om kvällarna.

En liten svårighet bleve det kanske att förmå Mick ta på sig sin vackra nationaldräkt redan till middagen, så att hon strax passade in i miljön, men i regeln frågade Mick inte efter, vilken midagsklänning Elvira tog fram åt henne, så det redde sig säkert det med.

Alla mammorna voro så intagna i arrangemanget, att de samt och synnerligen arbetat som om det gällt en välgörenhetsbasar. Det besvärligaste var, att det skulle hållas så tyst, så att inga »små grytor» finge en aning om den hänförande tillställ-

ningen. Det syddes på kafferep och five o'clock tea, ja, enskilt med, och man lånade varandra plan-scher och diskuterade dräkter med ett liv och ett intresse, som till fullo tillfredsställde friherr-innan.

Doktorinnan Taul kom en förmiddag på visit till sin kära tant och bad att få läsa upp ett mycket enkelt poem, som hon hade tänkt sig, att Lilly skulle sjunga för Monika under kvällens lopp, det var på melodien till »Kvällens guldmoln...»

»Å, men så förtjusande, söta Ellen», utbrast friherrinnan. »Ja, det märks då, att Mick har riktiga vänner. Låt mig för all del höra din dikt!»

Doktorinnan läste rörd:

»Vännen Monika vi hylla
tretton år du ju lär fylla.
Och din framtid ler så fager
uti vårens ljusa dager.

Pappa, mamma, mormor rara
och vår egen glada skara
önska dig all möjlig lycka,
som ett mänskoliv kan smycka.

Mycket ödet har dig bringat,
sin tiara hult det svingat,
skänkt dig hemmets hägn och trevnad
som en grundval för din levnad.

Må du städs så säll förbliva!
Må dig världen fröjder giva.
Först och sist vi önska 'samma,
att du snart får hem din mamma.»

Doktorinnan, som eljest icke var sentimentalt lagd, blev det så fort hon svarvat ihop några små rim, och ehuru hon hade ganska gott huvud, märkte hon aldrig, att hennes verser voro rent skräp. Hennes bekanta, som beundrade hennes husmoderstalanger, kallade hennes rimsmiderier för »tårtpapperen».

»Å, så nätt och rart», sade friherrinnan, vänligt och menade det. Hon fann alla förberedelserna till festen så lyckade, att det inte föll henne in att utöva någon kritik på denna lilla detalj. »Ja, jag gläder mig som ett barn», tillade hon.

»Måtte det nu bara torka upp, så att inte festtåget infinner sig med allt för leriga fötter», skrattade doktorinnan med sitt vanliga tonfall. »Ja, tant lilla, vem gläder sig inte åt en så lysande idé som denna?»

VIII.

Födelsedagen.

En strålande marssöndag.

Luften så hög och ren och molnfri, som om det inte regnat och blaskat i veckor. En behaglig, nästan ljunt fläktande vind, vilken lätt och mjukt som om den varit en fjädervippa, torkade upp gatorna och kom dem att synas vita i det vårligt strömmande solskenet.

Träden stå nakna ännu, men man tycker sig se, hur de sträcka kvistar och grenar upp mot rymden, mornande sig efter vintersömnen. De allra äldsta gäspa med maskfrätta gap, vilka kvicka starar begagna som holkar.

Den, som går ut i skogen en dag som denna, hittar alldeles säkert blåsippor under björkarna och vitsippor i den svala skuggan under bredskuldrade furor, samt på de sollysta sluttningarna den lilla solpyssling som heter hästhovsört. Det kravlar och kryper av liv inne i skogen. Myrorna bygga väldiga skyskrapor och mullvadarna göra sig präktiga jordkulor.

Ekorrarna hoppa belåtet smackande omkring.

Det var tur, att vintern tagit slut, för det börjar tunna av i skafferiet, och vinterpälsen ser litet ruggig ut.

Inne i staden vaknar folk i pärlhumör, och de som fått ur dubbelfönstren, vilket ej är många, släppa in luft och sol genom öppna fönster, under det de säga: »Nu ha vi våren här.» Tron på tidiga vårar dör aldrig ut hos människorna. Den är okuvlig som hoppet.

Det är väl festligt om något att fylla år på en sådan ljusskimrande söndag, och att få ett födelsedagsbord dignande av de dyrbaraste gåvor! Bud med blommor och presenter ringa oavbrutet på ute vid Värnen, och brevbäraren har en massa kort och brev till den mycket uppmärksammade och mycket avundade Monika Wibe.

Far och mor ha omöjligt kunnat passa med brev på dagen, men de skicka ett långt lyckönskningstelegram, så lustigt, att Mick borde kikna av skratt åt det. Men hon drar knappt på munnen. Och hon ser endast flyktigt på alla sina presenter.

»Far och mor skulle vara hos mig», kvider det inom henne, »andra flickor får ha sin far och mor, men jag har bara den här papperslappen, som dom inte rört vid en gång.»

Hon skjuter in telegrammet under en hög vykort, för det gör henne bara ont att se det.

Frukostbordet är prytt med doftande violer, och omkring Monikas kopp är en särskild krans

av ljusröda hyacintblommor utlagd av Elvira, som förstår sådant. Mitt på bordet prunkar den pösande saffranskransen, Marias mästerverk, och innerst träringen med sina tretton vita ljus. Den ringen har varit med ända sedan Mick firade sin första födelsedag, och då var det ett enda ljus i den. Där var plats till nitton, så hon skulle få behålla den många födelsedagar än.

Mormor tycker det hör till, att man skall vara en smula högtidlig vid morgonhälsningen på en sådan här betydelsefull dag, och hon tar Mick ömt i famnen och viskar med ett tonfall, som Monika bara hört mormor använda, när någon råkat skada sig eller tappa något värdefullt. »Gud välsigne och bevare dig, min lilla älskade dotterdotter», säger hon vibrerande, »och måtte intet ont eller farligt störa din barndomsfrid i ditt sällsynt lyckliga hem.» Efter denna födelsedagsinvi gning blir mormor sig lik igen och tillägger: »Jag tycker, det ska smaka riktigt gott med litet kaffe! Hur är det med dig, min gumma lilla? Litet blek om näbben, tror jag. Har du hunnit räkna dina presenter än? Ja, det kommer väl fler. Så är det, när man är enda, bortskämda barnet.»

Tidigt på förmiddagen komma Doris och Svante för att gratulera. Doris har gjort fyra kolteckningar, föreställande Värnen vid de fyra olika årstiderna, och Svante har förfärdigat en behändig träställning, vilken inramar teckningarna. Den kan stå och svängas runt.

Den stunden de stanna, är Mick riktigt glad, och så förtjust i deras gåva, att de känna sig oerhört smickrade.

Hon viskar en fråga till mormor, om hon inte kan få bjuda dem kvar på middag, men mormor viskar tillbaka, att det inte passar så bra i dag. Varför, skall nog Mick förstå sedan. Men hon ska för all del traktera dem rikligt med gotter och visa dem, allt hon fått.

»Kan dom inte få komma på eftermiddagen då, mormor?»

»Nej, min lilla stumpa, inte i dag. Nu ska du inte vara envis. Du har ju andra små vänner också, söta barn.»

Det söta barnet ser rakt inte sött ut, när det modstulet och gråtfärdigt stirrar på Svantes och Doris' ryggar utanför grinden. Hon kunde gått med dem en bit, men det fick hon kanske inte heller. Och inte är gungan uppsatt, och inte skall hon läsa i dag, tycker mormor. Då har hon ju ingenting annat att göra än bara gå och längta sönder sig och förstås titta på födelsedagsbordet, men det är så livlöst i år, när inte mor sätter fart i varenda sak och gör den till något man bryr sig om, fast man kanske har ett dussin likadana förut. —

Medan Mick liksom skjuter ifrån sig solskenet och vårfröjden, jubla hennes jämnåriga i stadens förnämsta familjer över att det är ett så »nedrigt stiligt väder», ty nu ha de fått reda på att det blir

en kulig fest på Värnen, och isynnerhet flickorna se på klockan var kvart, om det inte skall vara tid att kläda sig snart. Det är så förfärligt roligt att klä ut sig, och tänk! Att gå genom stan en hel rad med förridare och fyra spelmän med fioler och flöjter.

Mary-Ann skall gå hand i hand med rektorns Karl-August, och det är klart, att de ska vara första paret. Så kommer Eivor och borgmästarns Bertil och Inga-Lisa med Sigvard Taul, och Lilly skall få tjocka Anderberg, som hon dansade tio danser med på slutbalen.

Det kan väl hända, att en och annan önskar sig en kavaljer, som de inte fått, men alla smärre missljud förtona i den förväntningsfulla stämningen, och telefonisterna ha jämt göra med att expediera de telefonsamtal, som utgöra anknytning till eftermiddagens ivrigt motsedda fröjder.

Från telefonapparaterna och våningarnas inre fladdrar nyheten som en lösriven papperslapp ut i staden. Osynlig fladdrar den gata upp och gata ned, kilar över torgen, flyger över trösklar och hinner med otroligt mycket under förmiddagens lopp, ty sådant är det snabbblöpande ryktet.

»Har ni hört», ropas det vid första gathörnet, »det är nära barn, som ska klä ut sig och gå ut till Värnen, och Sebastian Svinfoth på Tidingeska rida i spetsen, och dom ska visst ha musik med sig.»

»Har ni hört», ropas det, när ryktet hunnit

runt och är vid västertull, »alla barn i hela stan ska vara utklädda och tåga genom gatorna, och di ska ha förridare och härolder och tre musik-kårer med trummor och allting.»

Det är klart, att när det gyllene solskenet flödade över ett sådant rykte, skulle det förgylla också det. För resten är inte heller den sannings-enliga verkligheten att förakta, ty det är inte var dag man ser och hör de eftersökta bondspelmän-nen Mathias i Hålan, Karl i Pipan, Aron på bac-ken och Jöns vid kröken. Inte heller är Sebastian Svinfoth på en gångare grå med purpursadel där-ovanpå ett förut njutet skådespel, och tänka sig att han har himmelsblå häroldsdräkt, broderad med silver och en Gustav II Adolfshatt med lång, vit, vajande plym.

Och så de femton glada, nationalklädda paren med band rytmiskt svängande i hand och takt-fasta, dansskoleövade ben i röda strumpor, röda som julklappslack, eller vita strumpor, svarta skor med blanka spännen och för övrigt ett virr-varr av färger litet högre upp. Flickorna i röda, gröna, blå eller svarta kjolar, grant broderade eller brokigt randade förkläden, de nättaste sam-metslivstycken med blanka söljor och som topp-punkt de konstnärligt knutna huvudkläderna, in-ramande skrattande, rosiga små ansikten.

Pojkarna hade mest gula skinnbyxor och korta jackor, prydda med en massa glittrande mässings-

knappar, och så lustiga hattar de fått! Det var annat än de evinnerliga skolmössorna.

Sådan tur, att det är alldeles ljust. Det tycka både deltagarna i tåget och åskådarna, vilka radat upp sig i dubbla leder utmed trottoarkanterna, fyllt balkonger och portar samt de flesta fönster, för att inte tala om den långa svans av hurrande gatpojkar och småbarn, vilken ringlar sig efter det lysande tåget.

»Tror du inte, att det här är det allra skoji-gaste», säger Mary-Ann till den ståtliga dalmas, vilken i vardagslag bara är Karl August.

»Jo, det tror jag», svarar masen och betraktar med den första förälskelsens blyga tillbakadragenhet sin ljuslockiga, fagra Rättvikskulla.

»Å, vad dom tittar på oss», utbrister Lilly och tittar själv hänryckt på tjocke Anderberg, vilken ser ut som en möjlig korv i sin grågröna fantasi-kostym.

Han nickar manligt beskyddande åt den näpna skånegräbban, som han »haschade» på slutbalen, fast det stod hårt åt. Han måste »klå upp» både Kurt Germundsson och Willy Svensson för att få ha henne i fred.

Ser man en bekant på trottoaren, ropas det ett muntert »hej!», för det ökar njutningen, så underligt det låter, att inte »vem som helst» är med och att man själv hör till de utvalda, som i morgon i skolan för utomstående skall kunna ge de-

taljerade beskrivningar av denna underbara tillställning.

Det är riktigt sorgligt, att det inte är dubbelt så långt till Värnen. Fastän tåget gjort en omfattande Eriksgata, är man dock framme efter en knapp timme, och musiken blåser en festmarsch utanför för att påkalla uppmärksamhet, något alldeles onödigt, ty på trappan, där solen hettar upp kraftigare än någon värmeledning, är hela Värnen samlad. Främst stå friherrinnan och festföremålet, och Monika har sin magnifika vita lappdräkt, där allt är så äkta och så dyrbart, att endast ett fåtal kan mäta sig med henne.

Greve Sebastian hoppar ned av sin gångare grå, och då syns det, att han är hjulbent. Han lyfter på sin plymagerade hatt och visar sitt snaggklippta röda hår. Mycket säger inte den snälle, väluppfostrade gossen, för han har det felet, att han stammar, och det gör honom generad.

När nu tåget faller sönder, blir var och en liten individ sig lik sådan han eller hon brukar te sig på bjudningar. Trettio gånger hör Mick det obligatoriska: »Hälsa så mycket från mamma», och för var gång svider hennes egen längtan och saknad allt mer brännande hett.

Hon betraktar med djupa, tunga blickar de knixande flickorna och de bugande pojkar. Slutligen kommer det också något styggt och trotsigt från hennes värkande hjärta upp i blicken. När den trettioförsta, som är Sebastian Svinfoth

— och denne med stammande möda — sagt sitt: »Jag har den äran att gratulera!», är hon färdig att räcka ut tungen och sparkas och slåss.

Argast är hon på mormor, som gått bakom hennes rygg, *och fastän hon bestämt sagt ifrån, att hon inte ville ha någon bjudning*, ställt till det här. Det sjuder också i Mick av harm över att Doris och Svante uteslutits — de enda hon frågar efter. De här tjabbiga, sladdrande papegojorna bryr hon sig inte om för ett rött öre. Mick använde gärna Hannas »paroxysmuttryck», när hon blev uppretad.

Och hon tänker inte alls vara »en liten artig värdinna», som mormor ber henne. Vad ska hon det för, när hon inte ville ha kalas. Det var just lagom åt mormor att få skämmas för henne och trippa omkring som en gammal äggsjuk höna (ordagrant efter Hanna), när hon inte låtit Mick vara i fred på den här dagen, då det var rysligare än nånsin att inte ha Lolo.

Emellertid voro gästerna så många och livligt upptagna av varandra, att de ej togo mycken notis om Micks misshumör. Hon hade ju blivit så otäckt viktig och konstig, sen tant och farbror reste, och de hade för resten aldrig riktigt kunnat med henne. Hon var så stridig i lekarna.

Musiken spelar upp, och dansen går med liv och lust, fast det är omöjligt att få Mick med.

»Jag har ont i huvet — jag vill inte dansa», snäser hon till stackars Sebastian, vilkens ansikte

och hår flamma lika glödande, när han stammar:

»Men — fri-fri-friherrinnan sa, att jag sk-sk-sk-skulle överta-ta-tala Monika.»

»Jag dansar inte ändå så.»

»Söta Mick», kommer mormor, »hur bär du dig åt, min gumma lilla? Fy, en sådan stygg flicka du är. Dansa nu med Sebastian!»

»Jag vill inte.»

»Men Monika, du är för stor till sådant självsvald. Vad tror du far och mor skulle säga? Jag är rädd, att de inte skulle vilja ha en sådan flicka, att de skulle undra, om du gått över vildgräs eller blivit alldeles förbytt.»

Där är det igen! Å, vad det sticker till! Det skär i henne värre än operationskniven den gången hennes fot skulle opereras för någon liten missbildning. Doktorn hade sagt, att det var för obetydligt att söva henne för. Men det här var då rakt inte för litet att få bedövat. *Förbytt! — bortbyting!* Hon är nära att skrika till, så förfärligt ont gör det, men hon biter sig hårt i underläppen och så fort det låter sig göra, rusar hon ut ur salen.

I hallen rycker hon till sig kappa och mössa och springer flämtande och snyftande genom allén ut på avenyn. Hon har en enda klar tanke bland alla de småsint hämndlystna, ångestfyllda och beckmörka, och det är att söka hjälp och skydd hos Svantes farmor.

Det skymmer starkt, så det är just ingen, som ger akt på den springande flickungen, under vars kappa den vita dräkten lyser fram. De säregna skorna observeras väl av en och annan, men man antar, att hon har brått till en bjudning.

Endast Tauls kokerska, som lustvandrar med sin fästman, utbrister häpen:

»Jöss, det va ju Monika från Värnen, som skala förbi.»

Fästmannen kommer henne dock fort att förgäta den märkliga synen av en flicka, vilken har stort kalas och mitt under detta rusar ensam genom stan.

Hunnen till den smala gatan med det låga, gulfärgade huset, och de många svarta portgapen saktar Mick sina stormsteg. Hon är tvungen, ty hjärtat bultar så att hon knappast kan andas, och hon har fått sådant där »mjälthugg» som Elvira kallar det. Med det långsammare tempot tar Micks förtvivlan också nya former. Hon känner sig liksom för var minut alltmer uppsmält invärtes och samtidigt så genomolycklig, att tårarna börja strömma i strida floder.

Instiktivt känner hon, ju mindre hon har kvar att passera av den långa gatan, att varken farmor eller fru Bergby eller Svante skall gilla henne.

Hon stannar ofta för att kunna andas ut, och då är det som om någon stannade bredvid henne och sade som mormor: »En sådan stygg flicka.»

Hon tycker att hon häftigt svarar:

»Ja, det är väl inte underligt, om en bortbyting är stygg», men knappt har hon sagt det, förrän hon *känner* — inte ser och inte hör — men känner mor tätt intill sig. Mor är där på något konstigt sätt och hjälper Mick att andas ett riktigt djupt tag, så att hon sedan kan gå en bit till.

Så är hon då äntligen framme.

Fönsterluckorna med de utskurna tulpanerna äro förskruvade, och då se tulpanerna så vackert röda ut av ljusskenet inifrån. Farstudörren är stängd, men inte låst och i farstun lyser en sådan där liten lustig hänglampa, som ser ut som en tjock fru, vilken håller ett uppspänt parasoll bakom ryggen.

Nu har Mick bara att lyfta handen och ringa på, så är hon därinne i värmen hos rara farmor och de andra. Svante kommer nog och öppnar och blir förstås rysligt förvånad.

Det hon måste förklara och säga, blir plötsligt till en olyftbar järntyngd i Micks händer, så att hon ej kan få upp varken den högra eller vänstra till ringsträngen utan blir stående storgråtande ute i den lilla unkna farstun. Hon gråter dock inte högt och otåligt, utan lågt, ångestfullt och bittert.

Detta, att hon *känt* mor tydigare än under hela tiden far och mor varit borta; att mor kunnat hitta henne, fast Lolo då inte ens visste, var

Bergbys bodde, har omstämt hennes vresiga, trotsiga sinne, för inte kunde väl mor komma till henne just nu, om Mick verkligen vore en bortbyting.

Ack, om hon ingenting hade behövt säga, utan bara fått slänga sig, så nedrigt trött och ledsen som hon är, i farmors famn!

Men först skall hon ringa, och det kan hon inte.

Så skall den inre dörren öppnas och strax därefter den yttre, den, som skallrar som om den hackade tänder.

Så skall Svante bli himlaolycklig över att hon gråter och kanske gråta själv.

Fru Bergby skall ta reda på alltihop och sedan — sedan vill kanske inte farmor ta henne i sin famn.

Allt som Micks tankeförmåga återvänder, upphör den nervösa hjärtklappningen och »mjälthugget». Tårarna flöda icke längre utan glida nedåt de stramande kinderna som efterblivna flyktingar, vilka ge sig tid att begrunda anledningen till de förut framstörtade massornas flykt.

Slutligen suckar hon djupt och tungt och lutar huvudet ett enda litet tag mot Bergbys dörrpost, men nu utan vilja att ringa på. Långsamt, som en gammal, stelbent gumma förfogar hon sig ut på gatan igen, och när den friska, vårstarka luften omböljar henne, lyfter hon ofrivilligt huvudet. Och se! — Se!

En tindrande rödaktig stjärna strålar fram över gatmynningen, som om den väntat på henne och hållit sig i beredskap att följa henne hem. Hastigt far en lustig tanke igenom henne: »Vore far här, skulle han bums ha i mig, vad den hette, och vilken stjärngrupp den tillhörde!»

Och strax därefter säger det så mjukt inom Mick som när mor talat henne tillrätta med sin kamratliga vänlighet: »Ja, det finge han gärna för resten, bara — bara — bara jag hade lilla rare far här.»

Stjärnan och Monika vandrade var sin väg, fastän den lilla flickan alls icke betraktar den skimrande himlakroppen som en stor, oupphinnlig värld utan tvärtom förtröstansfullt sluter förbund med den, och tycker, att den går framför henne till Värnen. Ett par steg framför som far brukar, och minsann säger den inte som far, när Mick varit rasande över något: »Är det bra nu igen, din lilla argbigga?»

Ja, det är nästan bra. I alla händelser är Mick uppriktigt ångerköpt och hon anförtror ledstjärnan, att fast det är kusligt, *ska* hon stega in till hela bunten — dom har nog inte saknat henne! —, men först skall hon be mormor om förlåtelse, och sedan ska hon dansa tre danser i sträck med den där fånige Sebastian, och två med tjockisen Anderberg, som hon inte kan tåla, och hon ska visa kamraterna sina presenter, och ifall det är något Mary-Ann, som hon tycker sämst om, blir rys-

ligt förtjust i, ska hon säga: »Det får du!» och...»

»Nej, vad i alla mina dar, går hon här och spankulerar, Mick! Och vi som sökt henne som om vi letat efter en knappnål, och 'frinnan' är alldeles utom sig.»

Hanna dyker andfådd och pustande upp bredvid Mick, och det är tydligt att en »paroxysm» är i faggorna. Visst är hon svag för Mick, det må alla veta, men »såna härninga upptäger» ta på hennes nerver, så hon är som ett gelé i hela kroppen.

»Vad i levande livet tänker Mick på som bär sig åt på det viset. Fy skäm ut sig! Ja, det säger jag. Och 'frinnan', som bara för Micks skull gjort sig ett sådant besvär, och alla barna, som var så glada och trevliga, och all maten Maria och kok-Anna gjort i ordning åt dom. Nu står den där till ingen nytta —»

»Ska dom inte äta då», sticker Mick in.

»Mick frågar! Dom har förstått gett sig åt vareviga en, och flickorna gråt, så lessna va di.»

»Har — dom gått!»

»Ja, det är solklart. När inte Mick fanns varken här eller där, fick 'frinnan' ett historiskt anfall och vände ut och in på ögonen, så Elvira måste ge na droppar och hjälpa na i säng — ja, det har hon kanske inte hunnit än. Men det är slut med 'frinnan', så mycket är säkert.»

»Dör hon», skriker Mick uppskakad.

»Va! — Å, prata dumheter. Man dör väl inte av historiska anfall, fast det blir slut me'en. Men det är obegripligt, hur Mick kunnat bära sig så — så oförskämt åt, rent ut. Totalt ruginera en fin och lyckad fest och ge sig te å rädda på gatorna i mörkret, som hon vet hon inte får.»

Nu kommer det tvära omslaget, ty Hanna ser på Micks färglösa, olyckliga ansikte, att hon inte tål mera, och med ens blir hennes uddvassa röst mild och varm, när hon efter en sekundlång paus tillägger:

»Hade vi doktors hemma, vore det ingenting att gapa om. Frun, hon reder upp allting så fint och lätt, som när en blåser damm åv en spegel. Men kära lilla Mick, det är en annan sak med 'frinnan'. Hon har inte det sättet. Ja, barn lilla, det är ju inte ohjälpligt. Gud vare tack och lov, att jag hitta våran Mick oskadder. Fryser hon så, lilla stackarn! Kryp in till mig.»

Mick hackar tänder och den ena frossbrytningen efter den andra genomilar henne, ty ju vänligare Hanna talar, desto mera skuldmedveten känner hon sig, och ju ömmare Hanna slår sin tunna, hårda arm om henne, desto bättre förstår hon, att hon gjort dem alla ledsna.

Mormor sitter framför sitt toalettbord i peignoir, och Elvira ordnar hennes hår för natten, medan hon allt emellanåt för en luktdosa till »frinnans» näsa, en ståtlig och aristokratisk näsa.

Så finner lilla syndiga Mick dem, då hon inträder.

Det förefaller som om mormor ånyo skulle få ett »historiskt» anfall, men hon hämtar sig och blir så isande värdig, att även Mick steltnar. Det enda hon lyckas få fram är ett svagt:

»Förlåt mig, mormor!»

»Förlåta, ja, det är gott och väl, men det blir en senare fråga. Redogör nu först för vad du menat med att ställa till det här, och var du varit.»

Mick står stum, och mormor vänder sig till Elvira:

»Jag tror aldrig, jag sett ett så trilsket barn.»

Elvira vet inte riktigt, vad som är mest passande att svara, men mumlar slutligen:

»Å, Mick talar nog om'et.»

Bara tänka sig, att Elvira törs säga detta, och så vänligt! Blodet strömmar helt till Micks kinder, och utan att ta ögonen från Elvira — det är som när en liten båt i stormen håller kurs mot en fyrbåk — säger hon:

»Jag längtade så efter far och mor, och jag *ville* inte ha nått födelsedagskalas, och då tyckte jag det var nedrigt, att jag skulle tvingas till det. Så när mormor sa det där om att jag var förbytt, så — så — så blev det så konstigt i mig, och jag måste, vet mormor, *måste* rusa i väg ifrån allihop, som så säkert hade sin egen pappa och mamma hemma. Jag lubba till Bergbys, men jag ring-

de aldrig på utan smet igen — och — sen kom Hanna. Förlåt mig, snälla mormor.»

»Gå och lägg dig. Det här är oerhört. En skandal!»

»Vill inte mormor förlåta mig då?»

»Vi få se, vad tiden kan uträtta. Du har burit dig så illa åt, att det inte kan gottgöras.»

»Aldrig?»

Micks röst är ett övergivet, matt jämmerrop.

»Att du till den grad kunnat glömma allt vad man har rätt att fordra av en fin flicka...»

På det har Mick ingenting att svara. Där mormor sitter, rak och förnäm, är hon så långt borta från Mick, så mycket för mer, liksom en örn står över en sparv. Och hon kan väl inte för tredje gången be om förlåtelse.

»Gå nu, Monika!»

»Godnatt — snälla mormor!»

»Godnatt.»

Mick tror fullt och fast, att mormor aldrig skall förlåta henne, ty hon har ingen erfarenhet av segt utdragna straff. Mor är alltid genast redo att få det klart och ljust och gott emellan dem igen, när det varit något i vägen. Det faller henne icke ens in, att kasta hela skulden för förseelsen på Mick, ty hon utgår alltid ifrån, att en liten flicka icke har samma syn på saker och ting som en vuxen. Det händer ofta, att hon, som en ärlig kamrat, dryftar tvistefrågan med Mick och tar grundligt reda på, hur hennes barn

uppfattat den. Därför förekommer det sällan, när mor är hemma, att Micks lynne råkar ur jämvikt, ty hon bär det strax som en trasslig härva till mor, och mor finner alltid den rätta tråden.

Friherrinnan däremot är stött på Mick och sårad över hennes otacksamhet samt förfärad över dotterdotterns brist på takt.

»Vid fyllda tretton år, Elvira!»

»Ja, men 'frinnan', det blev hon då först i dag.»

»Visserligen. Men hon borde haft medfödd takt. Man tillåter sig inte att springa ifrån sitt främmande, för att man längtar litet.»

»Nej, 'frinnan' skall se, att hon aldrig gör om'tet.»

»Det får vi hoppas. Men ett sånt prat och väsen det ska bli.»

»Alla beundrar ju 'frinnan' så, att det väl inte blir så farligt annat än i skolan för Mick, förstås.»

»Det är rätt åt henne. Det unnar jag henne verkligen. Men nu kan Elvira gå och se, hur hon har det och laga, att hon får ett par smörgåsar; och sitt sedan hos henne, tills hon somnar.»

»Ska jag inte hälsa henne en liten, liten smula från 'frinnan'?»

»Nej, inte i kväll. Så småningom blir det här förstås glömt. Nu reser jag bort på några dagar och vilar mig. Ja, du skall med, Elvira!

Men det säger du ingenting om till Mick. Hon skall ha ett glas mjölk också.»

»Och en tårtbit?»

»Nej, vi får inte vara svaga, Elvira. — Det är sant, tag äntligen temperaturen på henne.

IX.

En sak kan ha många sidor.

Så långt Mick kunde minnas tillbaka, hade hon varit förfärligt rädd, när kyrkklockorna ringde, och tagit långa omvägar för att inte komma nära tornet, varur den dånande, mäktiga klangen välldes fram. Hon insåg själv, att det var sjåpigt och hade inte talat om sin svaghet för någon, men alltjämt höll hon sig på respektfullt avstånd från stadens åttahundraåriga kyrka, när dess klockor ljödo.

Kyrkan var byggd i romansk stil, något Mick aldrig glömde, ty mor hade berättat henne en liten anekdot från den gång, då far lärt sin lilla fyraåriga, ännu ganska knubbiga flicka, att romansk stil utmärktes genom rundbågar och gotisk genom spetsbågar. Sedan hade far skämtsamt frågat: Jag undrar just, i vilken stil du går?» Och Mick hade raskt svarat: »I romansk — utom armbågarna, di är spetsbågar.»

Far och mor beundrade den gamla, vackra kyrkan, och Mick började också förstå, att man borde titta på den med intresse, men öppnade torn-

väktaren de stora luckorna i tornet, visste Mick, att klockorna skulle ringa, och den som då fick fötter under sig, var Mick. Hon nöjde sig inte med att springa ett stycke bortåt kyrkplanen utan flög in på Storgatan eller Järntogsgatan.

Vet man nu detta, må ingen undra över, att Mick blev hjärtängslig, när den största och äldsta kyrkklockan kommer travande — vad den nu har att röra sig med — och ringer dånande starkt: »Fy Mick — Fy Mick!» Högst uppe på klockan sitter mormor i nationaldräkt och plymagerad Gustav II Adolfshatt. Hon håller fars och mors telegram i handen, och slår med det takten till klockans toner, och nu hör Mick, att det är hon, som säger: »Fy Mick! — Fy Mick!» Men den gamla kyrkklockan ger ett dånande brus ifrån sig värre än hon någonsin hört det förr.

Alldeles våt av svett vaknar hon ur ohyggliga drömmen, men tycker, att ringningen fortfarande. Slutligen förstår hon, att det är dalauret i hallen, vilket lika långsamt som det brukar och med ett brummande ljud fram för varje slag, slår sju.

Strax därefter kommer Hanna in för att väcka henne, och med ens erinrar Mick sig den fassansfulla gårdagen, och blir nästan lika skrämmd, som hon nyss varit det i drömmen vid tanken på, hur otrevligt det skall bli i skolan och när hon kommer hem till frukosten. Mormor är nog lika ond på henne som i går kväll, och därför är det inte bättre att stanna hemma än att gå i skolan.

Hon försöker känna efter, om hon inte kan vara litet sjuk nånstans, men det högst besynnerliga är, att hon inte ens är så trött som vanligt. Hanna säger också helt belåten:

»Nej, var Mick ser klarögd ut.»

Saken är den, att innan Mick somnade i går afton, sysslade hennes tankar för första gången på mycket länge med något annat än hennes tungsinta längtan och sorgbundna fantasier. Hon hade mycket våldsamt stött ihop med rena, rama verkligheten, och hon skämdes över det sätt, varpå detta skett. Hon var icke längre i sina egna ögon »stackars lilla Mick» utan en uppriktigt skamsen och ångerfull flicka.

Medan hon klädde sig, återkom detta intryck, förstärkt av medvetandet om allt ruskigt, som skulle ta emot henne redan vid skolporten, för det var klart, att de kamrater, som deltagit i tåget, var arga på henne. Hon kunde inte heller vänta sig, att Doris skulle försvara henne, så rättvis som hon var.

Medan Mick alltid dukade under för sin längtan och var en liten känslopjunkig sensitiva, när det gällde den, blev hon helt annorlunda upptagen och liksom uppstramad inför detta påtagliga, vilket varken kunde drömmas eller gråtas bort.

Det var där som en hög och besvärlig gärdesgård utan stätta, eller rent av som en skog med en tjur i, och just genom den skogen måste hon.

Mormor brukade vara så medgörlig och göra allting så lätt genom att försäkra, att »det redde sig alltid», men nu hade hon också satt sig på tvären, och Mick tordes inte en gång fråga Hanna, om hon visste något om mormor, fast det var sant före nio, då mormor ringde efter kaffe, vågade ingen störa henne.

Mick dricker choklad och äter skorpor som om hon varit på dagsverke hela natten. Hon kan inte minnas när hon varit så hungrig sist. Det är som om hon känner, att hon behöver krafter för att inte flickorna ska platta till henne helt och hållet.

Utan att Mick har en aning om det, ha gårdagens upplevelser varit en hästkur för hennes nervsystem. De ha ruskat upp inom henne, som när man efter att länge håglöst låtit en låda förbli i sin huller-om-bulleroordning plötsligt lägger allt på plats, därför att det varit något, som fastnat och tagit emot, så att lådan icke velat gå upp. Rädslan, när man blir tvungen att bända upp den, blir anledning till ordnandet, och det är åtskilligt, som kommer i dagen, när man tar grundligt itu med innehållet.

Mick hann i sista stund till morgonbönen, och den samt första lektionen försiggick under många hemlighetsfulla viskningar och förstulna knuffar och puffar mellan gårdagens inbjudna, men ingen vände sig direkt till Mick.

Under rasterna sällade Mick sig alltid till Do-

ris, men i dag stod hon oboslutsam kvar i klassrummet, sedan det ringt ut. Helst skulle hon ha velat gå fram till Mary-Ann och de andra och helt rätt och slätt sagt:

»Förlåt, att jag bar mig så urfånigt åt i går», men hon trodde, att det skulle gå lika galet, som när hon bett mormor om förlåtelse. De skulle inte vilja ge sig. Ingen enda hade — ens på kiv — kommit och tackat för i går.

»Skall du inte gå ut, Monika», frågade klassföreståndarinnan uppmanande från dörren.

Mick hade anförtrött Doris, att hon tyckte »Prick» (flickorna kallade klassföreståndarinnan så) såg ut i ansiktet som de ljusa jättepenséerna i Värnens trädgård.

»Jo», svarade Mick långsamt och tittade upp på det blida penséeansiktet, så öppet och stort och klart. Om jag skulle be »Prick» hjälpa mig, tänkte hon förfluet, om jag skulle berätta hela surven för henne?

»Kanske du vill mig något?»

»Ne-nej», kom det begrundande, ty Mick kunde ej låta bli att föreställa sig, hur penséeansiktet skulle göra som andra penséer, när det blåste eller regnade, vända avigsidan utåt. Hon neg och gick, fastän icke till de andra utan bara till ett annat klassrum.

Prick sade sedan till Tuttan:

»Vet du, jag tror, att jag fått grepp på Monika Wibe. Du skall få se, att hennes inbundenhet ger

med sig. Man skall bara akta sig för att låtsa om förändringen. Den skall komma av sig själv, som det heter. Vi lärarinnor vet, hur mycket hos barna, som kommer 'av sig självt', när det gäller karaktärsförbättringar! — Men folk kan ju inbilla sig det. Huvudsaken är det goda resultatet.»

Andra rasten upptogs av att Mick skulle hämta kartor och dela ut uppsatsböcker, då hon var ordningsman, och hon gjorde sig ingen brådska. Tredje lektionstimmen var gymnastik, och medan flickorna klädde om sig, sade Mary-Ann till Doris:

»Vill du gissa en gåta?»

»Kör i vind!»

»Vad är det, som aldrig kan lagas, när det går i kras, för det finns bara ena hälften kvar?»

Hon viskade uttydningen till några, som varit med i går, och ett allmänt fnissande uppstod.

»Nej, det kan jag inte gissa», skakade Doris på huvudet, »och det är väl nått fuffens med det, begriper jag.»

»Nej då», försäkrade Mary-Ann.

Eivor ropade plötsligt och såg illmarig ut:

»Låt Monika gissa det. Hon kan säkert.»

Men Mick var färdig och sprang in i gymnastiksalen, dock inte längre bort än att hon kunde höra, vad som yttrades i avklädningsrummet.

»Ska vi säga det, Inga-Lisa?»

»Ja, det får ni allt göra, om ni vill, att jag skall veta det.» Det var Doris' trygga, muntra röst. Fru Anderssons fot var bra nu, och allting gick i sina vanliga gängor, fastän Doris ändå icke som förr kunde läsa läxor tillsammans med Mick, ty hon hade själv en elev, en liten sjuåring, som skulle lära sig första grunderna mera på lek.

»Ja, då ska du få höra det, då. Det är Monikas födelsedagskalas i går. Halva tiden va vi på det, men sen sprack det, för den förtjusande värdinnan — smet.»

Mick rodnade över hela kroppen, kände hon. Mary-Anns tonfall var så försmäddligt; och så styggt det var att just vända sig till Doris, som nog inte ens visste om bjudningen. Det var klart, att Mick skulle berätta allting för henne, men det var en annan sak.

Vad Doris svarade, uppfattade icke Mick, ty klockan ringde in i detsamma, och flickorna ställde upp sig.

Lilly Taul hade sin plats bakom Mick och höll henne i en flik av gymnastiktröjan.

»Varför håller du mig, Lilly.»

»För att du inte ska smita förstås — man kan aldrig vara säker.»

Lilly tog helst allt från den komiska sidan, och att vara »sur» översteg hennes krafter.

Mick vände sig om, och med ögonen skrattade de åt varandra. I ledet vågade man inte ens

frusta till, men Mick erfor ett aldeles nytt och mycket trevligt, kamratligt samförstånd med Lilly, som hon eljest ansett dum, och när flickorna slutat gymnastiken, kom hon åt att dunka Lilly i ryggen och haspla ur sig:

»Förlåt, att jag bar mig så vettlöst och urfjantigt åt i går, fast ni ställt till det så skojigt. Jag skäms som en liten våt hund, det kan du ge dig på.»

Lilly svarade:

»Ta't med ro, Pettersson!»

Men de andra voro otäckt strama, och till och med Doris föreföll en smula kylig, när hon och Mick tillsammans gingo hem till frukost.

»Kan du inte äta frukost hos mig i dag», bad Mick. Det var inte utan, att en viss feghet för att vara ensam med mormor, föranledde inbjudningen.

»Nej tack. Mamma skulle ha hjälp att dra lakan och själv ska jag dra botaniken.»

»Det kan du väl göra hos mig.»

»Inte lakanen.»

»Det är bara svepskäl», utbrast Mick häftigt. »Du är arg på mig, du med.»

Det var något fullkomligt nytt för Mick att bli tillbakastött och ovänligt behandlad. Hon visste nog, att kamraterna — med undantag av Doris — inte voro vidare förtjusta i henne, men hon hade alltid varit den överlägsna, som de krusade för och försökte ställa sig in med, isynner-

het i början av vårterminerna för födelsedagens skull. Nu däremot hade hon dabbat sig hemskt — ärlig och klok som Lolos flicka var — måste hon erkänna det. Och särskilt skämdes hon inför sitt ideal, den redbara, plikttrogna Doris. Hon gick och såg ned på gatstenarna, medan hon hörde henne svara:

»Inte är jag arg, men jag tycker du är konstig.»

»Det va inte mitt fel, att inte du blev bjuden i går. Jag hade inte en aning om hippan, förrän hela rukan kom.»

»Nej, det är inte det, för jag bryr mig inte om baler. Men jag tycker, att du har blivit så'n, att du bara tänker på dig och ditt. Och nog minns jag, sen vi va på Rügen, hur man längtar efter sin mamma, men det blir inte ett dugg bättre för att man bär sig fjantigt åt. Du går ju som i sömnen och vill inte vara med om någe skoj. Och förra termin ville du inte läsa på en enda läxa, nu däremot sprängläser du och ska prompt vara före alla andra. Och vet du, Mick, när jag hörde kamraterna tala om, hur du gjort i går, kunde jag inte låta bli att tänka på en häst, som di sa fått kollern. Han sparka och slog, stjälppte vagnen och dängde kusken i backen. Så slet han sig till sist, men då hade han sparkat omkull både stora och små och gjort sig själv så illa, att han va alldeles slak.»

Mick gick alltjämt och såg ned, även sedan Doris slutat, och hon teg oavbrutet.

»Nu är det visst du som är arg», sade Doris till sist, »men det får du vara då, för jag ska vika av här. Ajöken!»

Hon nickade, fast Mick väl inte kunde se det och stod på språng åt sitt håll.

»Doris!»

Mick såg hastigt upp med ansiktet översköljt av tårar.

»Ja, det är jag det.»

»Håll av mig litet grand i alla fall, fast — jag fått kollern.»

Ett litet ljust leende solade igenom tåreslöjan.

»Visst håller jag av dig, Mick — *väldigt!*»

Och borta var Doris, men hennes hjärtliga, trofasta försäkran stannade kvar hos Mick som en vänlig hustomte, vilken skall reda upp efter några otrevliga främmande väsen, som stört husfriden och skjutsat in skräp i vråna i stället för att bära ut det på sophögen.

Mormor åt frukosten resklädd och obeskrivligt högtidlig. Hon riktigt knep ihop läpparna för att inte släppa ut några onödiga ord. Efter att ha sovit gott på saken en hel natt, var hon egentligen inte ond längre och visste nog, att världen har överseende med en liten bortskämd, rik och eftersökt flickas dumheter. Med sina egna barns karaktärer hade hon aldrig haft något besvär. De hade varit som de vackraste blanksidor,

och livet hade heller aldrig sedan nänts skriva annat än skönskrift på dem. Om hon inte ansett, att det på något dunkelt vis vore nyttigt för Mick, att hon förblev avvisande, skulle hon gärna återtagit sitt lätta, älskvärda sätt med små skämtsamma anekdoter och uttryck.

Mick fick emellertid ett mycket kortfattat besked om att mormor var tvungen att resa bort och vila sig ett par dagar hos moster Elsa och Micks »söta, snälla kusiner».

»Vill inte mormor förlåta mig, innan mormor far», frågade Mick skyggt.

»Förlåta är en sak, men glömma är en annan», svarade friherrinnan högtidligt, fastän hon brukade glömma alla obehag så fort, att hon knappt hann med någon förlåtelse.

»Vill inte mormor vara snäll och både förlåta och glömma då?»

»Jag tror, att du behöver de här dagarna för att riktigt ångra dig på. När jag kommer hem, får vi talas vid.»

»Skriver mormor till mor om det?»

»Ja, naturligtvis.»

Nå, tänkte Mick med återvaknande trots, det gör jag också, för Lolo förstår mig. Men hur det var blev inte brevet skrivet den dagen, ty nu hade Mick plötsligt fått så mycket att reda ut, att hon inte visste, var hon skulle börja. Det märkvärdigaste var, att hon inte längre kände sig så förfärligt ensam och olycklig, snarare då som om

hon kommit in i en bisvärm och måste slå ifrån sig och akta sig så hon inte blev stucken.

Hon läste läxorna raskt och cyklade sedan till Bergbys. Svante var inte hemma, men farmor satt där blid och rar i sin länstol, och mitt emot henne fru Bergby med sin sömnad.

Mick blev hjärtligt välkomnad, och farmor sade, att de väntat henne. Av farmors tonfall förstod hon, att Svante hört alltihop om bjudningen av de andra pojkarna, och det gjorde henne så gott, att de voro minst lika vänliga mot henne ändå, men rysligt generad var hon, och grymt svårt var det att börja.

Den eljest så tystlåtna och tillbakadragna fru Bergby tog emellertid med moderligt förstående det lilla flickhjärtat intill sig och synade det varligt, strök över det med ömma händer, och där hon märkte, att det var sårigt, droppade hon litet balsamolja, så att det till sist blev så återställt, att det flög fågellätt i Micks bröst.

Fru Bergby rådde henne att utan alla krumbukter be kamraterna om förlåtelse och sedan visa dem, att hon verkligen ångrade sig. Hon lovade också, att Svante skulle åtaga sig pojkarna, och när hon märkte, hur Mick hajade till vid utsikten att bli utskämd inför tjocke Anderberg och de andra, log hon sitt allvarliga gengångarelöje och sade:

»Du kan lita på mig och på Svante med. Det

skall nog bli framfört så att liten Mick inte får obehag av det.»

Farmor nickade ofta gillande åt sonhustrun, och när denna slutat, kom det, som Mick längtat efter hela tiden: farmor bredde ut armarna och slöt henne innerligt i sin famn.

*

Spänningen var över både i det ena och det andra avseendet. Kamraterna hade förlåtit, om de också i Mary-Anns kotteri ibland pikade Mick och kallade henne »emigranten».

Mormor var återkommen till Värnen, pigg och belåten, käftig ibland, men för det mesta hurtig och kvick, alltid upptagen av sina kafferep. Hon och Mick kommo aldrig att »talas vid» om den otrevliga händelsen, ty mormor hade genast förklarat, att det var bäst att skrinlägga den, och — det sade hon inte — det hade blivit alldeles för besvärligt att relatera det för Lolo. Hon kunde ju ingenting göra åt det.

Mick däremot hade klottrat ihop ett långt brev till mor och bekänt alltsammans från början till slut, både det av ondo, och det, som till sist vände sig till det goda.

Och just i dag — ett stycke in i maj — har hon fått svar från mor. Våren har verkligen hållit sitt löfte och kommit tidigt i år, fastän den varit kall, så att fruktträden tvekat, innan de släppt ut sina vita och skära blombarn ur deras

små bruna kamrar. Nu klättrade de emellertid omkring på alla grenar och kvistar, och stora feta humlor, surrande bin och diverse andra insekter kommo och pratade med dem.

Daphne och forsythia, som aldrig kunde lära sig, att det är ordentligare att få blad först och blommor sedan utan alltid skulle blomma på bar kvist, stodo färdiga: daphne med röda, doftande blomsterknippen över hela kroppen, och forsythia med massor av gula blommor, som om buskarna voro av purt guld.

Kastanjerna hade tänt sina skimrande ljusandelabrar, och går man stora gången ned mot utsiktsplatån i Värnens trädgård, lyser det blått och vitt av alla de iris och pingstliljor, som kanta gräsplanen.

Mick har fått sin kära gunga uppsatt, och det är i den hon sitter, och ger sig fart bara genom att då och då sparka ett tag med foten, för hon vill inte störas i läsningen.

Det står mycket i mors brev, och vart ord är så riktigt till Mick, att hon omöjligt längre kan tro på, att hon är en bortbyting. Mor skriver till och med att hon aldrig längtat så efter Mick som den här gången — varken mor eller Mick tänker på, att de inte varit så länge skilda förr, men att hon är alldeles övertygad om, att Mick klarar sig och inte gör något verkligt fult eller orätt.

Om födelsedagshistorien säger hon, att det

ofta är det, som i grund och botten inte alls är styggt, som vållar största förtreten. Det är inte så stort och vägande, att folk blir ledsna, men det förtar stämningen, och då blir det ett ralder.

»Visst bar du dig egensinnigt åt, Mick, och ovänligt mot mormor, men elakt var det inte. När jag kommer hem, ska vi hjälpas åt att försöka förstå skillnaden mellan tankens elakhet och en obehärskad sinnesrörelses utbrott. Vi har så mycket att prata om, Mick, och med det får vi nog hålla på, för det är med oss människor, som det lär vara med Lunds domkyrka: vi blir aldrig färdiga. Du minns väl, att jätten Finn skulle bygga kyrkan åt sankt Laurentius, och att Finn, Helgonabackens jätte, skulle till belöning få munkens ögon. Laurentius hade dock en utsikt att få behålla dem, om han innan kyrkan blev färdigbyggd, kunde säga jättens namn. Han visste ju inte, att storgubben hette Finn.

Och så kommer du ihåg — det vill säga, var jag säker på, att du kom ihåg legenden, berättade jag den inte —, att Laurentius fick reda på namnet och kunde ropa upp till tornet: 'Finn, kom ned!' Jätten kom och den sista stenen blev aldrig lagd. Så är det med oss människor också. Vi kravlar oss segervissa upp i höjden och tycker vi äro så bra som helst, men nedifrån ropar samvetet sitt omutliga: 'Kom ner, ditt troll!' Och fullkomlighetens sista sten blir aldrig lagd. Men

vi får bjuda till, och det ska vi, Mick! Ännu har vi klättertagen i oss.

Du lilla tösen min, jag måste erkänna, att jag tycker det var bra snopet för mormors små gäster att få troppa av hals över huvud från den säkert mycket lyckade festen. Och jag har ett förslag att göra dig: *Bjud dem om igen!* Ställ till en så kallad lekstuga med fröken Fridgren som lekledare, du vet, hon som är så styv i folkdanser; och visst ska Svante och Doris vara med. Det skall du hälsa lilla mormor från far och mig. Musik skall ni ha och liksom ett slags marknad med stånd. Det hjälper tant Ellen och tant borgmästarinnan dig med, om du ber dem. Jag tror, att ingen skulle ropa min Mick ner, om du klättrade upp i höjden ifrån din ensamhet och längtan för att roa dina jämnåriga och gottgöra den misräkning ditt häftiga, sårade sinne vållat.

Jag övertalar dig inte, barnet mitt, ty du gör intet orätt i att låta bli, men för den, som har möjligheter som du att glädja andra, är det nästan synd att inte begagna dem. Du behöver så väl vänlighet och tillgivenhet. Endast den, som ger, får. Och för att ta det rent praktiskt, lilla Mick, bjuder du på surkart, kan du inte begära att man skall visa dig söta miner.» — — —

*

I dagarna tre begrundar Mick mors förslag, och på söndagsförmiddagen, då Svante står och

gungar henne, anförtror hon det åt honom, men en pojke med Svantes läggning bryr sig inte vidare om utklädningar och bjudningar. Han tycker, det är bra som det är. Nu har ju Mick bett om förlåtelse och så är det inte mer med det.

»Ja, men», säger Mick ärligt, »nu tycker jag det skulle bli väldigt kul, och när du och Doris kom med också.»

»Vi dansar ju inte.»

»Nej, det är därför Lolo tänkt ut det där med lekstugan, begriper du, och vi kunde ha bengaliska eldar. Kan du göra såna?»

»Ja, det kan jag.» Svante blir intresserad, »men di luktar sabligt.»

»Det gör ingenting ute. Jo, vet du, Svante, det *blir* skoj.»

Precis ohågad är inte Svante nu, när det kan vara tal om något experiment. Men han mumlar i alla fall blygt:

»Usch, så mycket jäntor!»

»Ja, men dom törs inte på dig för Doris och mig, och för resten är det flera stycken, som är vådligt snälla. Det har jag kommit underfund med. Säg, att du vill, Svante!»

»Nej, jag vill inte, men — det kanhända, att mor vill.»

»Måste du då?»

»Ja», svarar Svante kort. Han kan inte med att tala om ens för Mick, att det aldrig skulle falla honom in att sätta sig mot mors önskningar. Hon

vet, vad som är bäst, och han inte bara lyder henne, han dyrkar hennes stackars brutna vilja och låtsar den vara stark för att hon liksom skall vara mera på jorden än i himlen hos far.

Mick ser beundrande på hans vackra panna och hår och tänker, att han inte får ha en sådan där löjlig kullig hatt med fjäder som de andra pojkar-na hade.

»Vad skall du ha för dräkt», undrar hon.

»Tror du, jag begriper mig på det.»

»Du skulle ha något som en spelman med röd väst och lång rock och så barhuvad, tycker jag.»

»Ja, det blir väl alltid bra med det. Ska vi inte ha raketer också.»

»Jo, det vore bussigt. Vill du åta dig fyr-verkeriet.»

»Ja, fast det är väl för ljust, är jag rädd. Man ser läsa till klockan nio.»

Men Mick håller styvt på fyrverkeriet. »Annars får jag honom aldrig med», tänker hon.

*

Det blir nästan besvärligare att komma till rätta med Doris. Hon sätter sig först alldeles på tvären och vill inte höra talas om att vara med. Vad skall det tjäna till? Hon brukar ju aldrig vara på flickbjudningar. De skulle bara tro, att hon hängt sig på och kanske komma med sitt stickord »Skurtrasan». I skolan frågar hon inte efter det, men på kalas, är det en annan sak. Att

hon inte har någon nationaldräkt, har Mick strax klippt av, ty Mick har en alldeles nysydd Österåkersdräkt, och den skall Doris låna. Hon tar fram den och visar den röda kjorteln med dess fastsydda solgula livstykke, översållat med broderade, färgglada blommor, och det rikt broderade, bjärtgröna förklädet.

Doris provar den bländvita, spetsprydda mössan med de styvstärkta vingarna och kan inte underlåta att le vänligt mot sin spegelbild till tack för vad den visar henne.

»Nej, vad den klär dig», ropar Mick. »Å, söta, rara Doris, kom med! Då får jag dubbelt roligt. Och du, som kan så många danslekar, och som sjunger så väldans stiligt.»

Doris sätter på sig kjolen med — och förklädet.

»Tänk, vad kläderna gör», säger hon så vuxet som om hon vore mamma Andersson själv. »I den här dräkten ser jag ju ut som en av er.»

»Vad menar du med det?»

»Jo, ser du, Mick, en slant blir inte en krona, förrän den fått rätta stämpeln. Och det är den skillnaden med oss, säger pappa, att vi därhemma är slantar, och ni här på Värnen kronor.» Muntert tillägger hon, »men så finns det nått, som heter kronvrak, det vill jag inte vara. Därför stannar jag hemma.»

»Nej, men Doris, att du kan vara så riktigt gement elak, det trodde jag dig inte om. När du

vet, att jag rullar mig som en liten snok för dina fötter. Det är så kitsligt av dig, Doris, att jag önskar, att du får underbetyg i vart enda ämne.»

»Tack ska du ha, men det får jag inte», skrattar Doris.

»Du är stursk, det är, vad du är.»

»Va — va sa du? — Är jag — *stursk*?»

»Jaha.»

Det har Doris aldrig kunnat föreställa sig att någon skulle kalla henne. Hon blir helt häpen.

»Det var det fräckaste —» säger hon efter en lång paus, och så efter en ännu längre, under vilken Mick står och ser hjärtans olycklig ut över vad hon sagt — tillägger Doris ovanligt allvarligt: »Tänk, om du skulle ha rätt.»

Nu är det Micks tur att bli häpen. Hon störtar fram och slår armarna om Doris hals:

»Nej, jag har visst inte rätt. Du är det raraste, som finns, och du blir ändå rarare, om du kommer på min bjudning.»

»Ja, det vore väl skada, om inte den här fina stassen finge vara med», menar Doris skälmaktigt, »så jag blir kanske tvungen att uppoffa mig.»

Därmed äro alla svårigheter undanröjda. Mormor är genast villig att ställa till med en ny bjudning, och gästerna tacka samt och synnerligen. I skolan under rasterna blir det en enighet, som det inte är måtta på, ty nu skall hela klassen vara med. De äro inte flera än tjugu, och

de fyra förut uteslutna, ha denna gång fått bjudningskort.

Maria och kok-Anna gå på nytt i elden eller förpassa åtminstone grytor och kastruller till dess omedelbara grannskap. Hanna och Elvira vända gladeligen upp och ned på huset, och de snälla tanterna omfatta marknadsidén med levande nit, så att ståndet, där man skall få halvmeterslånga papperskarameller, »lyckans stjärna», isklubbor, ballonger, polkagrisar och mycket annat, blir storstatligt. Fröken Fridgren och spelmännen ha intet förhinder. Allt är idel tillmötesgående och solsken, vilket Mick meddelar Lolo och slutar brevet sålunda:

»Tack, lilla älskade, åt-opp-förtjusande Lolo. Nu är det kul, må du tro, och jag gläder mig, så jag kan spricka. Det är precis som om jag varit sjuk och blivit frisk. Allting är skoj, men mor, det hjälper inte! Om inte du tatt'et om hand både med det där om Finn och allt annat du skrev hade det nog varit svart inne i mig än.

Å Lolo, vad jag tycker om dig!

X

Den glada festen.

Värnen flaggprytt både på torn och tinnar i junidagens glans. De första rosorna och de sista jasminerna fylla luften med en bedövande, ljuvlig doft. Fåglarnas hela orkester håller eftermiddagskonsert och låter ej störa sig av de många bilhorn, vilkas olika, brummande, visslande, pipande, hostande, harklande läten fyller avenyen. Det förefaller som alla stadens bilar styra kurs på Värnen, och långt ifrån är det inte, ty — i dag går den glada festen av stapeln där.

Man hade inte fått alla förberedelser klara, förrän efter skolavslutningen. Det var också mycket lugnare och tryggare, tyckte alla mammor-na, att ha läxor och uppsatser bakom ryggen, och betyget i handen.

Fjärde klassen i flickskolan, den, vilken nu skulle avancera till femte, hade skött sig ypperligt. Så många överbetyg hade aldrig förr utdelats i samma klass, och de tre ljushuvudena Mick, Doris och Mary-Ann hade så många a'n, att Eivor förklarade, det de voro för högfärdiga

att hålla sig på sina b'n, som annat enkelt och simpelt folk.

Endast några stycken skulle behöva läsa under sommaren, så det kunde verkligen bokstavligen sägas, att frihetens timme slagit för flickorna.

Doktor Taul, vilken som vanligt undersökte Mick en gång i månaden, hade aldrig varit så belåten med »den lilla prinsessan på ärten» som nu. Han klappade, som han brukade, sin trinda mage och sade till mormor, att flickan höll på att bli »kry som ett vinterny, eller ska vi säga som en gödkalv efter det lider mot den tiden, då i lunden dansa kalvarne. Jaså 'källorne' heter det visst, men *kalvdans* finns då också.» —

Ute och inne, uppe och nere, i hallen och trappor, på gräsplaner och grusgångar är det liv och rörelse, som man väl kan tänka, ty fyrtyotvå sommarystra barn på kalas behöva svängrum. Somliga spela krocket, andra kasta boll. Svante flyger i gungan — högre än trädtopparna, men inte så högt som sina framtidsdrömmar.

Om tre år student! Åhi!

Om sex år ingenjör! Åhej!

Med fyrverkeriet i kväll skulle det inte bli något av, ty fru Bergby hade bestämt avrätt, men bengaliska eldar hade han gjort i ordning, och han tänkte på dem också, allt under det han flög. För honom skulle det bli kvällens glansnummer, ty mor hade sagt, att hon nog toge sig

en promenad i avenyen vid den tiden, så att hon finge se sin gosses första självständiga, tekniska försök.

Tjocke Anderberg spelar tennis, så att svetten lackar, och han är mera uppgiven än uppgivare, men Lilly är hans medspelare, och han vill utmärka sig. Mary-Ann och Karl August hålla bollarna så »levande», att han och Lilly ha jämnt sjä.

Doris är ovanligt tillbakadragen, men ändå inte alls betryckt eller modstulen. Hon bryr sig bara inte om att genast sälla sig till något koteri, går litet för sig själv och njuter vid hågkomsten av, hur glada de varit därhemma, när de fått se henne klädd i den granna dräkten.

Särskilt pappa hade liksom fått nytt liv i sina trötta ögon, när han såg på de smekande varma färgerna.

»Du är en riktig sagoprinsessa, lilla Svala», hade han sagt, »nu flyger du ifrån oss till äventyrets land.» Och han hade klappat hennes bruna flätor med sina darrande, utmärklade händer.

Mamma och småsyskonen hade ideligen snurrat henne runt och petat på broderierna, nupit i tyget, låtit kjolen vifta som till dans och haft så roligt som om de skulle med allihop.

Plötsligt brister Doris ut i ett klingande skratt.

Hon hade kommit att tänka på Harry, som hört sig för, ifall hon hade någon ficka att gömma namnam i.

Just som hon skulle gå, hade Gerda kommit, varm och trött för att i största hast få sig litet mat, innan hon sprang runt staden igen med sommarhattar till fruar och fröknar. Hon hade stuckit en tvåkrona i handen på Doris och sagt:

»Jag har fått redigt med dricks' i dag. Ta den här kovan till bil, så åker jag med ett stycke. Din kappa är ju så urväxt, och min är inte heller så snygg, så du kan låna den. När du går hem, är det mörkt, så då gör det inte ett skvatt, men på ditvägen är det en annan sak.»

De bägge systrarna hade verkligen åkt bil och känt sig upplyftade över allt vad vardag hette, fjärran från ett krypin i ett kök, avdelat med en skärm, lyckliga i sin barnatro på livet.

Men nu travar Gerda omkring med åbakiga hattaskar och får kanske snubbor av kunderna, om hattarna inte är till lags. Det glider en liten sky över Doris molnfria sinne, dock är det blott en svinnande sky, ty allt skall ju bli helt annorlunda därhemma, när hon fått plats som folkskolelärarinna och kan ha pappa hos sig jämt, och mamma och syskonen så ofta de ha tid. Och vid det laget är Gerda nog modist själv och Elsbeth har slutat skolan och Harry — ja, Harry får de allt ha till läskarl. Präst kanske! Kyrkoherde i den församling där Doris är lärarinna...

»Doris, var håller du hus?»

»Jag går här och spankulerar, Mick.»

»Jag vill ha dig med oss, kan du väl begripa.

Nu ska vi leka danslekar på stora gräsplanen. Kom!»

Hon drar den icke alls motsträviga Doris med sig och de ställa sig i den enorma, lysande, levande, glitterögda ringen, vilken buktar sig över den sammetsmjuka, på engelskt sätt vårdade gräsplanen.

Fröken Fridgren, rund som en snurra, är liv och lust och huvudet fullt av lekar. Hon får minsann både flickor och pojkar att klämma i, så att sången frisk och klar skallar långt ut över avenyn.

»Och kom, sköna jungfru och tråd dansen med mig . . .»

Mamma Andersson med Elsbeth och Harry stå tryckta intill den höga granhäcken, vilkens gröna mur omger Värnens trädgård. De ha fått var sitt lilla titthål. Ja, Harry har nästan krupit in i häcken. Fru Andersson tycker nog det hela är »fasligt grant», men ivrigast ser hon efter Doris.

»Ser du na», viskar hon till Harry.

»Jag koxar», svaras det långt inne mellan grannarna.

»Där är hon! Där är hon», jublar Elsbeth.

»Inne i ringen, mamma», säger nu också Harry triumferande, »titta, hon trissar runt med en, som är himmelsblå, och illrö i håret.»

»Å, du min skapare», flämtar mamma Andersson tagen. »Det är självaste Svinfothen på Ti-

dinge, som bjutt opp na. Eran syster dansar med en greve, barn.»

Elsbeth och Harry äro tämligen likgiltiga för detta meddelande, men däremot stråla de från topp till tå, då de få syn på Mick, som upptäckt dem och nu kommer springande mot häcken med famnen full av marknadsståndets härligheter.

»Tag!» ropar hon glatt. »Har ni sett Doris? Hon är väl stilig!»

Och så är hon med snabba skutt borta igen, för så upptagen av glädjen som i dag har Mick aldrig varit förr.

»Monika», ropas det.

Och »Mick», ropas det.

Alla vill ha henne med. Det är inte alls som annars, då en lek kunde stanna av, då hon kom i närheten. Men hur roligt hon än har, håller hon ändå ett öga på Svante, litet ängslig att han inte trivs med de många obekanta flickorna. Och så blir det honom hon oftast tar i lekarna, men han tar alltid Doris, för han känner sig mest kamrat med henne.

Mick är så underbart vacker i dag, att hans femtonåriga pojkhjärta börjar röra litet oroligt undrande på sig, som om det knackade på för att få en fråga besvarad, men det förstår inte Svante.

När Doris beundrande utbrister:

»Tycker du inte, att Micks ögon äro som stjärnor?» svarar han förläget:

»Inte tittar jag på folks ögon. Jo, dina är så bruna, så det måste man se.» —

Mick frågar också:

»Har du roligt, Svante? Å, säg inte nej, fast du ska vara uppriktig förstås.»

»Ja, jag har roligt, men du ska inte jämt ta mig in i ringen.»

»Varför det, när vi är bästväänner?»

Det kan inte Svante förklara, men en gång — en enda — dristar han sig till att ta henne.

När man vid åttatiden samlas inne i villan, och musiken spelat upp, blir det plötsligt stor uppståndelse, ty en telegrampojke har avlämnat två telegram, ett adresserat till friherrinnan och ett till Monika.

Mormor hör till dem, som omöjligt kunna föreställa sig, att ett telegram kan vara annat än en korplåt (om det ej kommer på reglementerade dagar som lyckönskningar), och tycks nära att få ett »historiskt» anfall bara av att se de blåa, med åskviggsmärket förseglade papperet. Hon har sjunkit ned i en stol, och en av pojkarna, som är scout, bereder sig på att få praktisera sina scoutgrepp vid svimning.

Men Mick hyser inga telegramfarhågor. Hon sliter raskt upp förseglingen och jublar ögonblicket efter:

»Det är från far och mor. Hem! De komma hem om tre veckor. Och de hälsar till er. Hör nu på, allihop!»

Hon hoppar upp på en stol mitt i salen, svänger telegrammet högt i luften, och när gästerna flockat sig omkring henne, läser hon med hög röst:

»Om tre veckor har du oss hemma. Hälsa alla dina gäster.

Micks far och mor.

Telegrammet är avfattat på tyska, men som Mick inte är riktigt säker på, att alla hennes kamrater och pojkarna förstå tyska och dessutom som en äkta svensk flicka är generad för att låta sina landsmän höra henne på ett främmande tungomål, har hon kvickt översatt det.

Nu törs också mormor bryta sitt telegram, vilket bekräftar underrättelsen i Micks.

»Å guskelov», säger hon.

På en vink av syster Mary-Ann gör Bertil sig till tolk för ungdomarna, kliver fram och säger än långt ner i basen, än högt uppe i diskanten, ty han är i målbrottet:

»Jag ber alla här förena sig med mig och tacka Monika för — och tacka farbror och tant Wibe för — och — ja, jag menar som så, att vi allihop har så skojigt här i dag, att det inte hade behövts något sånt där extra tillägg som hälsningen i telegrammet, men att det ändå var väldigt kul av tant och farbror Wibe att tänka på oss, när dom tänkte på Monika och därför ska jag be, att vi höjer ett leve för tant och farbror Wibe och utbringar ett trefaldigt hurra.»

»För Mick med», infaller någon.

»Ja, för husets char— *charmanta* unga värddinna med. Leve de!»

Hurraropen skalla taktfasta:

Hurra!

Hurra!

Hurra!

Så skall Monika hoppa ned från stolen, vilket hon icke kommit sig för med förr, men då lyftes hon upp på starka pojkarmar — Svante är med — och buren på gullstol mellan gästernas leder, får hon ett eget leve och fyra rungande hurrarop och så sjungs det, så att det kan ta ned taket:

Ja, må hon leva,

ja, må hon leva,

ja, må hon leva uti hundra år.»

När Mick äntligen kommer ned på fötter igen, håller hon alltjämt i fars och mors telegram, och hon som för ett par månader sedan tyckt, att det rakt icke var något bevänt med en liknande blå lapp, vilken »de inte rört vid en gång», känner det nu som om telegrammet var far och mor livslevande, vilka, som de brukade, när de voro hemma, som hennes jämnåriga deltogo i munterheten.

Hon anförtror Doris, hur olika intryck telegrammen gjort på henne och tillägger smått undrande:

»Att man kan byta om så.»

»Å», svarar Doris med sin friska syn på tingen. »Det är bara det, att då var du en lessen gris, och nu är du en gris med knorr på svansen.» —

Kommo Marias och Anna-kokfrus anrättningar icke till heders på den förra bjudningen, hade de däremot nu en strykande åtgång. Faten län-sades, och det kolkades sockerdricka i det oändliga. Somliga togo med sig sina tallrikar ut i den aftonstilla trädgården och läto de halvso-vande fåglarna höra, hur mänskliga fågelungar kun-na kvittra och drilla.

Andra slog sig ned under vårdträdet, den hun-draåriga linden mitt på gårdsplanen och gav den att lyssna på det, som intresserade sena tiders barn, och vårdträdet rörde ej ett enda blad för att ej gå miste om något av alla de underliga ord den hörde.

»Det är ett helt annat språk än i min ungdom», tänker vårdträdet, »och barnen ser annorlunda ut än när jag växte upp. Männe de äro olika invän-digt också? Då hade pojkarna skinn bak på byxorna och flickorna hade också byxor. Det kan jag rakt inte se, att de har nu.»

Vårdträdet funderar både på stort och smått, som det höves ett vårdträd, och blir liksom barn på nytt, så roligt har det.

Efter supén skall Svante visa sig på styva li-nan med sina bengaliska eldar, men en stund har han varit totalt försvunnen.

»Doris, har du sett Svante», frågar Mick.

»Ja, han gick ut genom grinden nyss.»

»Tror du, han gick hem?»

»Nej, han skulle ju tända eldar.»

»Ja, men när han gick så.»

»Lugna dig, så kommer han väl igen.»

Och mycket riktigt. Där springer Svante över gårdsplanen till sina eldar. Han har bara varit ute på avenyn för att se om mor fanns där. Han hittade henne strax. Tunn och svart, som den enda mörka skuggan i den ljusa sommarkvällen, satt hon på en soffa, vänd mot Värnen. Hennes djupa sorgblick hade dock förirrat sig upp bland de bleka stjärnorna, och hon märkte ej genast sin gosse.

»Lilla mor!»

Då spratt hon till och ett skimmer gled över hennes tårda drag, som när solen kysser en vissnad blomma.

»Är du här, Svante.»

»Jag skulle se efter dig.»

»Nå, nu skall du väl tända de bengaliska eldarna.»

»Ja, och därför ville jag veta, om du såg dem. När jag är färdig med det, följs vi åt hem.»

»Men vill du inte stanna tills de andra går, Svante.»

»Nej mor, inte när jag har dig.»

»Tack, Svanteraringen.»

Det var smeknamnet, när han var liten. Mor använde det så sällan numera.

»Du väntar säkert, mor!»

»Ja, det gör jag visst.»

Och bort flyger Svante, ivrig att pröva på, vad han duger till. Han har experimenterat var kväll på Galgberget, och för det mesta har det gått fint, men riktigt tvärsäker kan man ju aldrig vara.

Det visar sig dock, att Svante har tekniken klar, och eldarna flamma ståtligt, än purpurröda, än grönskimrande. De förvandla trädgården till ett féeri, vari trolska gestalter röra sig, omflutna av purpurskyar eller smaragdfärgade slöjor.

Och minsann blir inte månen så nyfiken, att den måste höja sig över trädtopparna och titta efter, vad det kan vara för ett sken, då det varken härleder sig från solen eller honom själv. Kan nu de pysslingarna, människorna, hitta på sådana konster också som att göra sig aftonrodnad och månsken?

»Nå, det slocknade snart! Kunde väl tro det. Då skall jag visa, vad jag duger till», säger månen och bröstas i sin gyllene rock, medan han skrider högre, långsamt och värdigt.

I trädgården leks det kurra gömma och två slår den tredje och katt och råtta. Så trampa åttiotvå uttröttliga fötter uppför Värnens trappa och dansa boston och step, därefter ut igen till lekar.

Men klockan tolv tuta bilarna vid grinden, och mormor manar till uppbrott.

»Vem — sk-sk-ska följa er hem», frågar Sebastian Svinfoth Doris.

»Jag får sällskap med kokfrun.»

»Vi-i-ill ni inte å-å-åka med, med, med mig?»

»Tack! Kan kok-Anna också få åka då?»

»Ja va-va-r-se god.»

Så åka Doris Andersson och kok-Anna i den grevliga, vapenprydda bilen hem från Värnen.

Mamma Andersson, pappa och Gerda stå vid det öppna fönstret. Pappa har suttit där på utkik minst en timme, men när bilen stannar utanför porten, måste han tvunget resa sig för att se på ståten.

»Sa jag inte det, att min lilla Svala skulle flyga in i äventyrland», mumlar han. — — —

Så fort mormor och Mick bli ensamma, rusar Mick till mormor och slår armarna om hennes hals:

»Å, vad vi har haft livat, mormor.»

»Ja, det har vi», utbrister mormor med övertygelse, totalt glömsk av sina sextio år.

»Och nu är mormor inte arg på mig längre?»

»Nej, min lilla gumma, det har jag väl aldrig varit.»

»Sa mormor det bara?»

»När då, min stumpa?»

»På min födelsedag, vet jag.»

»Ack du lilla! Det är ju längesen nu. Vem bryr sig om den snön, som föll i fjol? I säng med dig nu, och sov så gott på ditt gröna öra.»

»Godnatt mormor. Tack så rysligt mycket för i dag!»

Under huvudkudden lägger Mick fars och mors telegram, och det sista hon tänker, innan hon somnar, är: »Om tre veckor är dom här, och far kommer och kysser mig till godnatt, och mor läser aftonbön med mig. Om tre veckor...»

Trots tröttheten gör hon ett hopp i sängen, så att kuddar, lakan och filter bli en enda röra, men i den somnar Mick ljuvligt.

*

Och tre veckor gå.

Alla rosor blomma. Röda, vita, gula, skära. Vårdträdet blommar också med små starkt doftande gräddvita blommor.

Ånyo är Värnen flaggprytt på torn och tinnar, och den stora blågula flaggan sveper sig julidåsig om flaggstången. Det är visserligen bara den första juli, men sommarvärmen »söker» flaggan, tycks det.

Anton har krattat alla gånger och krattat om igen, när någon gått över det krattade.

»Flickorna» ha bundit och rest en äreport av granris med *Välkomna* av tusenskönor. Och det finns inte ett dammkorn i villan, det går Hanna i god för.

Maria har bakat en tårta, vars like ingen smakat, det säger friherrinnan, som fått en liten

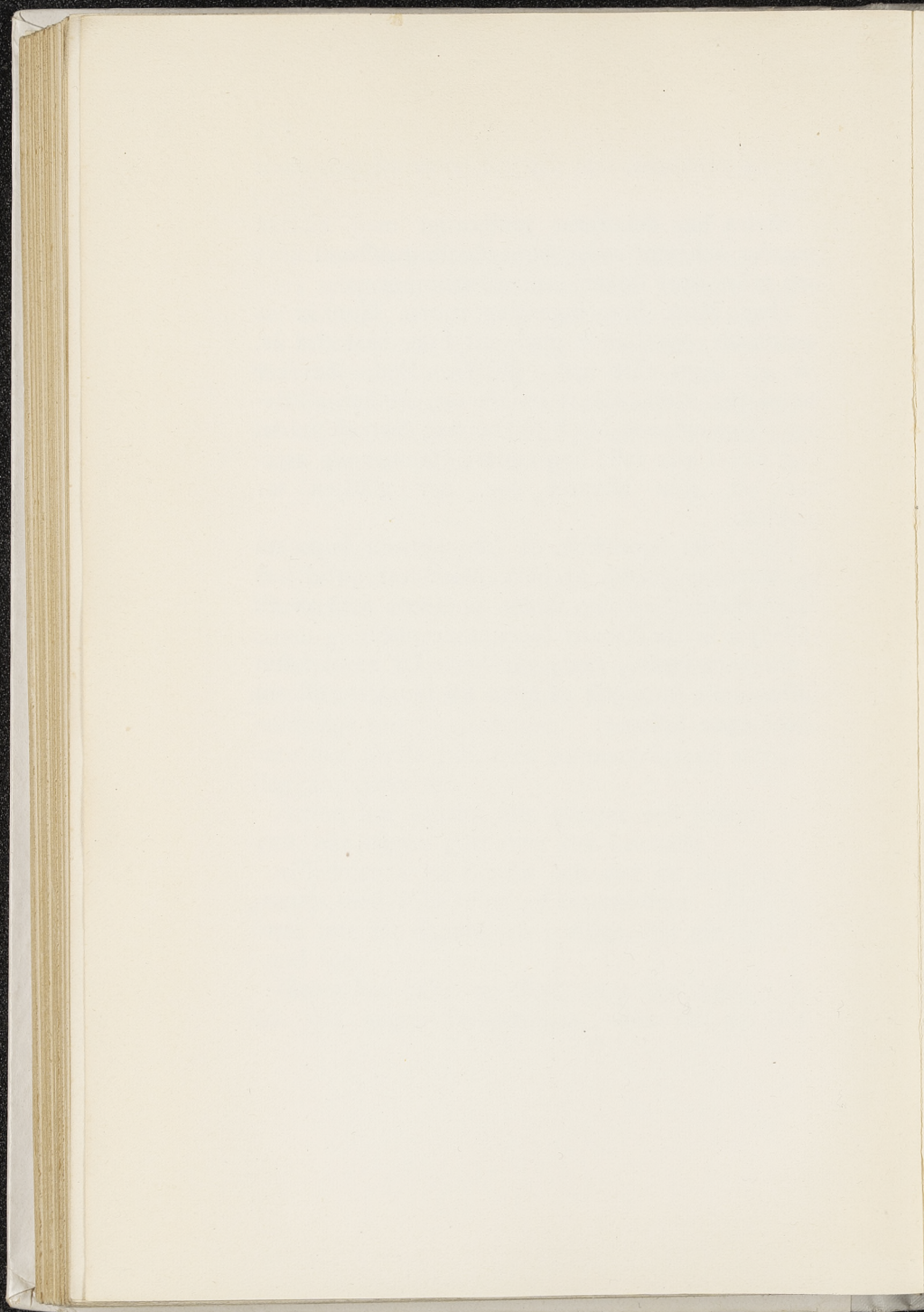
provbit undertill, där det inte syns att den varit rörd.

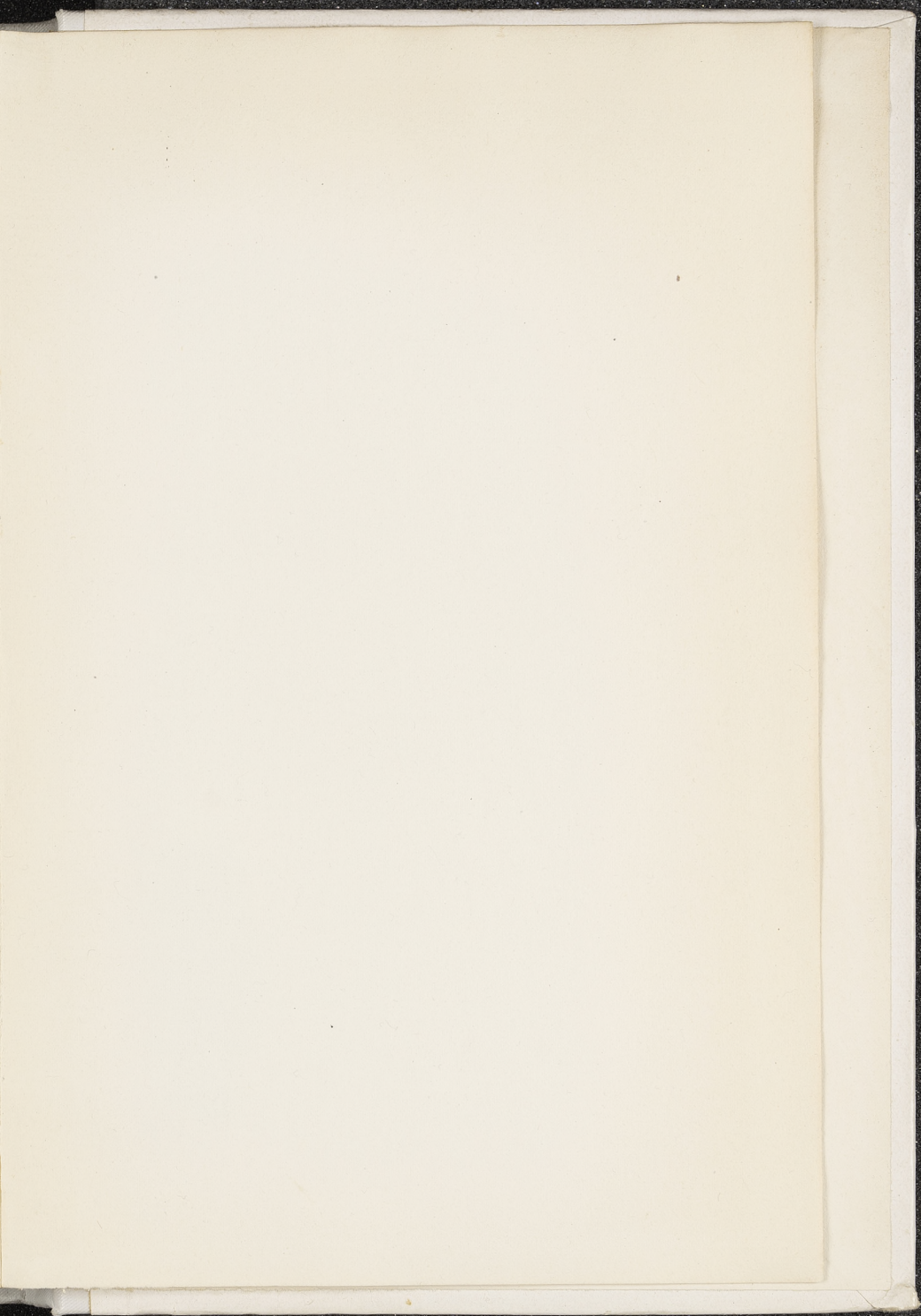
Elvira har dekorerat matbordet med klarblå penséer och vita rosor samt smala guldband kors och tvärs över duken som solstrimmor.

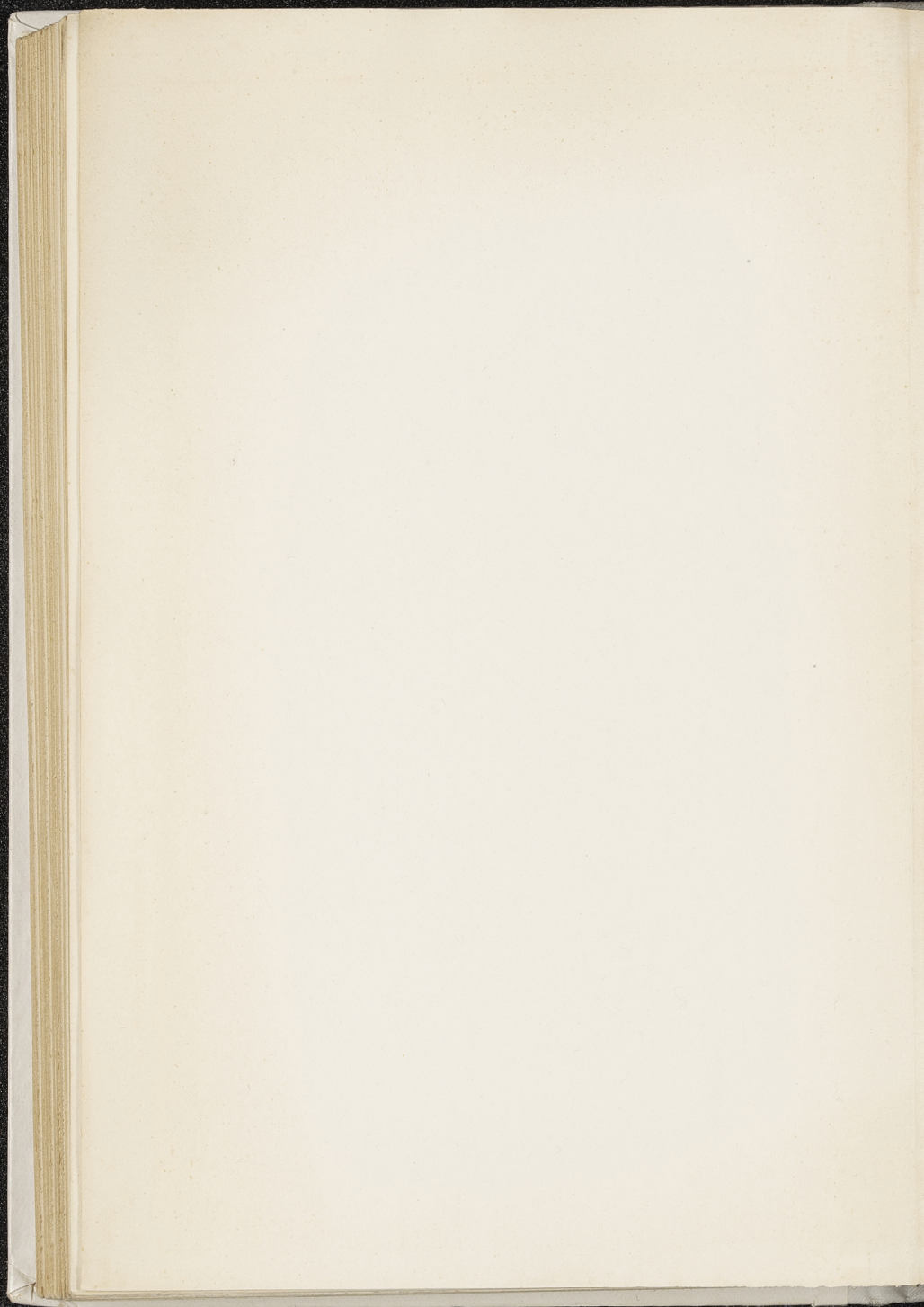
Men Mick har ingenting gjort. Hon är så sprittande, sprallande glad, att hon, bäst det är, tar ett skutt rätt upp i luften. Den, som ser henne nu, skulle säkert inbilla sig, att den allvarliga, begrundande Mick fördunstat, men så är det nog inte i alla fall; hon endast gömmer sig mycket väl, som allvaret gör, när glädjen tar makten.

Och i det ögonblick, då far och mor ånyo stå på Värnens grund, är hela Mick ett jubel, så fröjdemättad, att det skiner av henne som av en solbelyst kristallkronas facetterade glas.

Ur fars famn i mors går hon. Ur mors famn tillbaka till fars, och så ånyo till mors — till sin egen, egen Lolos.

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

1001891361

På
ÅHLÉN & ÅKERLUNDS
FÖRLAG

har tidigare utkommit
följande flickböcker

av

**Elisabeth
Kuylenstierna-Wenster**

NÄR KATTEN ÄR BORTA
FJORTONÅRINGEN
BARBRO BERTINGS UNG-
FLICKSÅR
FÖRSOMMAR
I UNGDOMENS ÅR
MOR BAB

Pris kartonnerad Kr. 4: 50